

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANA BİLİM DALI
MUHASEBE FİNANSMAN BİLİM DALI

**KÜÇÜK VE ORTA BÜYÜKLÜKTEKİ İŞLETMELERDE MUHASEBE
BİLGİ SİSTEMİNİN KULLANILMA YETERLİLİĞİ VE KONYA'DA
FAALİYET YÜRÜTEN KÜÇÜK VE ORTA BÜYÜKLÜKTEKİ
İŞLETMELER ÜZERİNDE BİR ARAŞTIRMA**

Sefa Nur TUNCER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Prof. Dr. Fehmi KARASİOĞLU

Konya

-2023-

TEŞEKKÜR

Tez çalıőmamda emeklerini ve desteklerini esirgemeyen, bana yol gösteren, tez danıőmanım sayın **Prof. Dr. Fehmi KARASİOĞLU**'a teőekkürlerimi sunarım.

Bu çalıőmayı değerlendirmeyi kabul eden saygı değer hocalarıma teőekkürlerimi sunarım.

Küçük Ve Orta Büyüklükteki İşletmelerde Muhasebe Bilgi Sisteminin Kullanılma Yeterliliği Ve Konya'da Faaliyet Yürüten Küçük Ve Orta Büyüklükteki İşletmeler Üzerinde Bir Araştırma

ÖZET

Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler (KOBİ) ekonomik büyüme, teknolojik yeniliklere uyum sağlama ve yeni çalışma sahaları oluşturmaları dolayısı ile tüm ülke ekonomileri için önemli bir yere sahiptir.

Küresel rekabetin son otuz yılda dünya ekonomisine damgasını vurması KOBİ'lerin rekabet güçlerini artırması gerekliliğini meydana getirmiştir. Küresel rekabetin artması KOBİ'lerin iş birliği çemberlerini daha da genişletmeleri mecburiyetini doğurmuştur. 1980'li yıllardan itibaren bilgi teknolojilerindeki gelişmeler ve küreselleşme ile ülkeler arasındaki ekonomik/politik engellerin ortadan kalkması, KOBİ'lerin piyasa etkilerinden daha az etkilenmeleri ve iş hayatındaki konumlarını korumaları için yeni piyasalara açılmalarına neden olmaktadır.

KOBİ'lerin faaliyetlerini düzenli devam ettirebilmeleri, bilgiyi oluşturma ve etkili kullanabilmeleriyle sağlanabilmektedir. Globalleşen dünyada işletmelerin artan rekabet alanında varlıklarını sürdürebilmeleri zorlaşmış, bu da bilgiye ulaşma gereksinimini artırmıştır. Gereksinim olan bilgiler muhasebe bilgi sistemi sayesinde üretilerek rapor olarak işletmelere iletilmektedir. Muhasebe bilgi sistemi ile üretilen bilginin doğruluğu işletmelerin doğru kararlar alması açısından önem arz etmektedir. Ülkelerin kalkınmasında ve gelişmesinde büyük bir öneme sahip olan KOBİ'lerin daha etkin ve doğru kararlar almaları için muhasebe bilgi sistemi tarafından sağlanan bilgileri doğru ve zamanında kullanabilmeleri gerekmektedir. Bu uygulama Konya ilinde 2022 yılında faaliyet gösteren KOBİ'lerde muhasebe bilgi sisteminin kullanılma yeterliliğini kapsamaktadır. Araştırma sonuçlarının elde edilmesi anket formu uygulanarak gerçekleştirilmiş olup, 255 KOBİ'ye uygulanmıştır. Çalışma ile muhasebe bilgi sisteminin kullanılma yeterliliği ölçülmeye çalışılmıştır. Bunun yanı sıra muhasebe bilgi sistemi tarafından üretilen bilgilerin KOBİ'ler tarafından kullanılmasının önemi vurgulanmıştır. Yapılan anket verilerine göre muhasebe bilgi sisteminin KOBİ'lerde kullanımını etkileyen faktörlerin olduğu ve bu faktörlerin kullanılma oranını etkilediği kanısına varılmıştır. KOBİ yöneticilerinin işletmeleri için verecekleri birçok kararda muhasebe bilgi sistemi ile elde edilen bilgiler ışığında hareket

ettikleri gözlemlenmiştir. Ayrıca bunların yanında işletmelerin mali durumlarıyla ilgili her türlü bilgiye ulaşmak içinde muhasebe bilgi sistemini kullanmakta oldukları görülmüştür.

Günümüz rekabet ortamında KOBİ'lerin faaliyetlerini devam ettirebilmeleri için temel hedefi düşük maliyetli, ileri teknolojik yeteneklere sahip, güvenilir ve uzaktan tanınabilir bir yapıda muhasebe sistemlerinin oluşturulması ve sürdürülmesi olmuştur. Artan rekabet ortamı KOBİ'lerde muhasebe bilgi sisteminin kullanımını arttırmıştır.

Anahtar Kelimeler: Muhasebe, Muhasebe Bilgi Sistemi, Küçük ve Orta Büyüklükte İşletmeler (KOBİ'ler)

The Adequacy of Using Accounting Information System in Small and Medium-Sized Enterprises and A Study on Small and Medium-Sized Enterprises Operating in Konya

ABSTRACT

Small and Medium-Sized Enterprises (SMES) have an important place for all countries' economies due to economic growth, adaptation to technological innovations and creating new working areas.

The fact that global competition has left its mark on the world economy in the last thirty years has revealed the need for SMEs to increase their competitiveness. The combination of global competition has made it necessary for SMEs to further expand their circle of cooperation. Since the 1980s, developments in information technologies and the disappearance of economic/political barriers between countries, together with globalization, cause SMEs to open up to new markets in order to be less affected by market effects and to maintain their position in the business world.

The ability of SMEs to continue their activities regularly can be ensured by creating and using information effectively. In the globalizing world, it has become difficult for businesses to maintain their existence in the field of increasing competition, and this has increased the need for access to information. The required information is produced by the accounting information system and transmitted to the enterprises as a report. The accuracy of the information produced by the accounting information system is important for businesses to make the right decisions. SMEs, which have a great importance in the development and development of countries, need to be able to use the information provided by the accounting information system accurately and on time in order to make more effective and accurate decisions. This application covers the adequacy of using the accounting information system in SMEs operating in Konya in 2022. Obtaining the results of the research was carried out by applying a questionnaire and it was applied to 255 SMEs. With this study, it was tried to measure the adequacy of using the accounting information system. In addition, the importance of using the information produced by the accounting information system by SMEs was emphasized. According to the survey data, it was

concluded that there are factors affecting the use of accounting information system in SMEs and that these factors affect the rate of use. It has been observed that SME managers act in the light of the information obtained with the accounting information system in many decisions they will make for their businesses. In addition, it has been observed that businesses use the accounting information system to reach all kinds of information about their financial status. It is thought that if the importance of the accounting information system in SMEs is recognized and given the necessary importance, its use will reach a sufficient rate. In today's competitive environment, the main goal of SMEs to continue their activities has been to create and maintain low-cost, high-tech, reliable and remotely recognizable accounting systems, and the increasing competitive environment has increased the use of accounting information system in SMES.

Keywords: Accounting, Accounting Information System, Small and Medium Enterprises (SMES)

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
TEŞEKKÜR	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER	vii
KISALTMALAR DİZİNİ	x
TABLolar LİSTESİ	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ	xii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

İŞLETMELERE YÖN VERMESİ ÖZELLİĞİ İLE MUHASEBE BİLGİ SİSTEMİ

1. Muhasebe Bilgi Fonksiyonu	3
1.1 Muhasebe Bilgi Sistemi Tanımı ve Açıklaması	3
1.2. Muhasebe Bilgi Sistemi İşleyişi ve Alt Sistemleri	7
1.3. Muhasebe Bilgi Sistemi Etkinliği ve İşletmeler Açısından Önemi	8
1.4. Muhasebe Bilgi Sistemi Amacı ve Kapsamı	11
1.5. Muhasebe Bilgi Sistemi Özellikleri	12
1.6. Muhasebe Bilgi Sistemi Görevleri	14
1.7. Muhasebe Bilgi Sistemi Yapısı	15
1.8. Muhasebe Bilgi Sistemi Veri ve Bilgi Akışı.	16
1.2.Muhasebe Bilgi Sisteminde Bilgi İşlem Süreci	17
1.2.1.Bilginin Kaydedilmesi	19
1.2.2.Bilginin Sınıflandırılması	20
1.2.3.Bilginin Hesaplanması.....	21
1.2.4.Bilginin Özetlenmesi	21
1.2.5.Bilginin Saklanması	21
1.2.6.Bilginin İletilmesi	23
1.3.Muhasebe Bilgi Sisteminin Geliştirilmesine Yönelik İlkeler	25
1.3.1.İnsan Etkeni İlkesi	25

1.3.2.Esnek Olma İlkesi	26
1.3.3.Uygun Maliyet İlkesi.....	26
1.3.4.Örgüt Yapısı İlkesi.....	27
1.3.5.Anlaşılır ve Açık Olma İlkesi.....	28
1.4.Muhasebe Bilgi Sistemi Öğeleri.....	28
1.4.1.Personel.....	28
1.4.2.Haberleşme Araçları	29
1.4.3.Donanım ve Yazılım	29
1.4.4.Raporlar	30

İKİNCİ BÖLÜM

ÜLKE EKONOMİSİNE KATKILARI AÇISINDAN KOBİ'LER

2.1.Ulusal ve Uluslararası Ölçekte KOBİ Yaklaşımları.....	31
2.2.KOBİ'lerin Özellikleri	33
2.3.KOBİ'lerin Sınıflandırılması	35
2.3.1.Fonksiyonel Olarak Sınıflandırma.....	35
2.3.2.Çalışan Sayısı Olarak Sınıflandırma.....	36
2.4.KOBİ'lerin Ekonomideki Yeri ve Önemi.....	37
2.4.1. KOBİ'lerin Türkiye Ekonomisindeki Yeri ve Önemi	38
2.4.2. KOBİ'lerin Dünya Ekonomisindeki Yeri ve Önemi.....	43
2.5. KOBİ'lerin Avantaj ve Dezavantajları	45
2.5.1.KOBİ'lerin Avantajları	46
2.5.2.KOBİ'lerin Dezavantajları	47
2.6. KOBİ'lerin Sorunları	48
2.6.1. KOBİ'lerin Üretim Sorunları	49
2.6.2. KOBİ'lerin AR-GE ve Yenilik Sorunları	50
2.6.3. KOBİ'lerin Kalite Sorunları	51
2.6.4. KOBİ'lerin Finansman Sorunları	52
2.6.5. KOBİ'lerin Pazarlama Sorunları	53
2.6.6. KOBİ'lerin İnsan Kaynağı Sorunları	54
2.6.7. KOBİ'lerin Yönetim Sorunları	54

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
MUHASEBE BİLGİ SİSTEMİNİN UYGULANABİLİRLİĞİ AÇISINDAN
KONYA'DA FAALİYET GÖSTEREN KOBİ'LER ÜZERİNE BİR
ARAŞTIRMA

3.1.Araştırma Yapılan İşletmeler Hakkında Bilgiler	56
3.2.Araştırmanın Önemi ve Amacı.....	56
3.3.Araştırmanın Sınırlılıkları	57
3.4.Araştırmanın Literatür İncelemesi	57
3.5.Araştırmanın Yöntemi	60
3.5.1.Araştırmanın Evreni ve Örneklem	61
3.5.2.Veri Toplama Yöntemi ve Aracı.....	62
3.5.3.Anket Formunun Hazırlanması	62
3.5.4.Verilerin Toparlanması.....	62
3.6.Araştırma Verilerinin Analizi ve Yorumlanması	62
3.6.1.Güvenilirlik Analizi	63
3.6.2.Betimsel İstatistikler.....	65
3.6.2.1.İşletmelere Ait Betimsel İstatistikler	65
3.6.2.2.Muhasebe Bilgi Sisteminin Kullanılma Yeterliliği ile İlgili Betimsel	
İstatistikler.....	71
3.6.3.Aritmetik Ortalama, Varyans ve Standart Sapma Analizleri.....	77
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	80
KAYNAKÇA.....	84
EKLER	96

KISALTMALAR DİZİNİ

- AR-GE** : Araştırma Geliştirme
- İK** : İnsan Kaynakları
- KOBİ** : Küçük ve Orta Büyüklükte İşletmeler
- KOSGEB** : Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı.
- MBS** : Muhasebe Bilgi Sistemi
- MMS** : Milli Muhasebe Sistemi

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Muhasebe Bilgi Sisteminin İşleyiş Süreci.....	7
Tablo 2: Çeşitli Ülkelerde KOBİ'ler ile İlgili Göstergeler	44
Tablo 3: Örneklem Büyüklükleri	61
Tablo 4: Ölçeğin Güvenilirlik Analizi	63
Tablo 5: İşletmelerin Hukuki Yapılarına Göre Dağılımı	65
Tablo 6: İşletmelerin Faaliyet Gösterdiği Alanlara Göre Dağılımı	66
Tablo 7: İşletmelerin Üretim Şekline Göre Dağılımı	68
Tablo 8: İşletmelerin Çalışan Personel Sayılarına Göre Dağılımı.....	69
Tablo 9: İşletme Yöneticilerin Yaşlarına Göre Dağılımı.....	70
Tablo 10: Muhasebe Bilgi Sistemi ile İlgili Betimleyici İstatistikler	71
Tablo 11: Muhasebe Bilgi Sisteminin Kullanılma Yeterliliği ile İlgili Standart Sapma, Ağırlıklı Ortalama ve Varyans Değeri	78

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Muhasebe Bilgi Sisteminin Etkinliği	11
Şekil 2: Muhasebe Bilgi Sisteminin Yapısı ve Özellikleri.....	16
Şekil 3: Muhasebe Bilgi Akışı.....	17
Şekil 4: Türkiye’de KOBİ ve Büyük Ölçekli İşletmelerin Ekonomik Verileri.....	39
Şekil 5: KOBİ ve Büyük Ölçekli İşletmelerin Dış Ticaret Verileri	40
Şekil 6: KOBİ’lerin İhracat ve İthalat Değerleri (2013-2021)	41
Şekil 7: KOBİ’lerin İthalat ve İhracat Değerlerinin Ülke Gruplarına Göre Dağılımı (2013-2021)	42
Şekil 8: KOBİ ve Büyük Ölçekli İşletmelerin Bilişim Teknoloji Kullanımı	43
Şekil 9: İşletmelerin Hukuki Yapıları	66
Şekil 10: İşletmelerin Faaliyet Alanı.....	67
Şekil 11: İşletmelerin Üretim Şekli	68
Şekil 12: İşletmelerin Çalışan Personel Sayısı	69
Şekil 13: İşletme Yöneticilerinin Yaşları	70

GİRİŞ

Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler el emeği ile çalışmalarının yanında az sermaye kullanarak faaliyette bulunan, hızlı karar verme yeteneğine sahip, sınırlı düzeyde yönetim giderleriyle çalışan ve ucuz bir üretim gerçekleştiren ekonomik işletmeler olarak tanımlanabilmektedir. KOBİ'ler ekonomik büyümeyi sağlama, yeni çalışma sahaları oluşturma, ülke ekonomisinin büyümesine katkıları ve esnek yapıları sayesinde teknolojik yeniliklere uyum sağlamaları sebebi ile tüm ülke ekonomileri için büyük bir öneme sahiptir.

Teşebbüsler için bilgi her zaman ihtiyaç duyulan önemli bir kaynaktır. İşletmelerin içinde bulunduğu yoğun rekabet ortamı, işletmelerin faaliyetlerini daha güvenilir bir ortamda devam ettirebilmeleri için gerekli olan bilgiye daha doğru ve zamanında ulaşma gereksinimi doğurmuştur. Ulaşılması gereken dış bilgilere işletmeler kolaylıkla ulaşabilmektedirler ancak işletmenin iç kaynaklarıyla ilgili bilgilerin elde edilmesi, işletmede etkin bir bilgi sisteminin varlığıyla sağlanmaktadır. İşletmeye bilgi sağlayacak olan bu sistemlerden etkili olanının muhasebe bilgi sistemi olduğu ifade edilmektedir. Muhasebe bilgi sistemi işletmeye gelen bilgileri işleyerek, işletmelerin karar alma süreçlerinde yararlanabilecekleri faydalı bilgilere dönüştürür ve işletme faaliyetlerinin etkin bir şekilde yürütülmesini ve yerine getirilmesini sağlar. Aynı zamanda işletmelerin verimliliğinin ve etkinliğinin artırılmasında önemli bir rol oynar.

İşletme yönetiminin faaliyetlerini devam ettire bilmek için gerek duyulan bilgiler, muhasebe bilgi sistemi aracılığı ile üretilmekte ve karar alıcılara bildirilmektedir. İşletmelerin sağlıklı ve etkili karar alabilmeleri, muhasebe bilgi sisteminin doğru bir şekilde çalışmasına ve ürettiği bilgilerin doğruluğuna bağlı olmakla birlikte yöneticinin bu bilgileri yorumlayarak doğru değerlendirmesine bağlıdır. Alınan kararların doğru muhasebe bilgilerine dayandırılması, KOBİ'lere rekabet avantajı, ekonomik başarı ve birçok alanda üstünlük sağlayacaktır.

Bu çalışmanın amacı; KOBİ'lerde muhasebe bilgi sisteminin kullanılma yeterliliğini tespit etmektir. Çalışmanın amacı doğrultusunda yönetici ve çalışanlara uygulanan anket çalışması ile Konya ilinde faaliyet gösteren KOBİ'lerde muhasebe bilgi sisteminin yeterlilik seviyesi tespit edilmeye çalışılarak önerilerde bulunulacaktır.

Bu tez çalışmasının ilk iki bölümünde teorik bilgilere, son bölümünde ise alan araştırmasına yer verilmiştir. Çalışmanın birinci bölümünde Muhasebe Bilgi Sisteminin tanımı ve tanımlayıcı kavramları, Muhasebe Bilgi Sisteminde bilgi işlem süreci ve geliştirilmesine yönelik ilkelere yer verilmiştir. Ayrıca muhasebe bilgi sistemi öğeleri de yine bu bölüm içerisinde incelenmiştir.

İkinci bölümde işletmelerde ulusal ve uluslararası ölçekte KOBİ yaklaşımları, KOBİ'lerin özellikleri, sınıflandırılması, ekonomideki yeri, önemi, avantajları, dezavantajları ve sorunları konuları incelenecektir.

Üçüncü bölümde ise Konya ilinde faaliyet gösteren KOBİ'ler üzerine uygulanan anket çalışması literatür araştırması sonucu "muhasebe bilgi sisteminin kullanılma yeterliliğini" ele alan soru veya ölçek maddeleri (Demir & Tanyıldız'ı, 2018: 154-155)'in ve (Mizrahi, 2011)'nin çalışmasından yararlanılarak oluşturulmuştur. Anket çalışması 255 işletmeye uygulanarak muhasebe bilgi sisteminin KOBİ'lerde kullanılma yeterliliği ölçülmeye çalışılmıştır. Likert ölçeği model olarak kullanılmıştır.

Bu araştırma ile KOBİ'lerde muhasebe bilgi sisteminin kullanılma yeterliliği ölçülmeye çalışılmış ve muhasebe bilgi sisteminin kullanılmasını etkileyen faktörler ve muhasebe bilgi sisteminin kullanımının yeterli olup olmadığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışmada muhasebe bilgi sistemi kullanımının önemine dikkat edilmeye çalışılmıştır. Elde edilen veriler değerlendirilerek, işletmelerin muhasebe bilgi sistemini daha etkin kullanabilmeleri için önerilerde bulunulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

İŞLETMELERE YÖN VERMESİ ÖZELLİĞİ İLE MUHASEBE BİLGİ SİSTEMİ

En eski ve en gelişmiş yönetim bilgi sistemi muhasebe bilgi sistemidir. Muhasebe bilgi sisteminin konusu varlıkların hareketini kontrol etmektedir. İşletmelerin varlık ve kaynaklarında değişikliğe neden olan finansal işlemlere ilişkin bilgiler toplanmalı, sınıflandırılmalı, raporlanmalı, analiz edilmeli ve uygun kişi veya gruplara sunulmalıdır. Muhasebe bilgi sistemi, işletmelerin varlık ve kaynaklarının oluşumu ve kullanımı ile bunların tüketilmesi neticesinde ortaya çıkan olaylar hakkında işletme yöneticilerini bilgilendirmelidir. Muhasebe bilgi sistemi, işletmelerin mali durumlarını açıklayan bilgileri üreten ve bunları kullanılabilir bir biçimde alakalı kişi ve topluluklara ileten bir sistem olarak ifade edilmektedir (Büyükmirza, 2000, 27).

1. Muhasebe Bilgi Fonksiyonu

Muhasebe Bilgi Sistemi, bir işletmenin ekonomik çalışmalarına yönelik finansal bilgileri ölçmek ve farklı kullanıcılara bu finansal bilgileri raporlamak amacıyla kullanılmaktadır.

1.1. Muhasebe Bilgi Sistemi Tanımı ve Açıklaması

İlgili literatürde çeşitli betimlemeler sunulmuştur. Bu neticeyle muhasebe bilgi sistemini Şahin vd. (2003, s.34) "işletme faaliyetlerini planlama, kontrol ve yönetmek amacıyla bilgi kullanıcılarının ihtiyacı olan bilgileri sağlamak için verileri ve bilgileri işleyen ve onlara sunan bilgi sistemi", Nicolaou (2000, s. 91) "bilgisayarlı iş koordinasyonu ve kontrolü neticesinde alınmış olan finansal bilgilerle ilgili kararları desteklemekte olan sistem", Gökdeniz (2005, s. 87) "bir işletme hakkında finansal bilgileri toplar ve depolar " Dinç ve Varıcı (2008, s. 70) "mali tabloların bilgi sistemi ile işletme işlevlerinin düzenli bir biçimde sürdürülmesi, planlama ve denetim için ihtiyaç duyulan verileri iç ve dış kullanıcılara sunan bir sistemdir" , Mahalleli (2007,s.16) "Tüketim biçimlerini, tüketimin eklenmesi ve

çıkarılmasından doğan sonuçları ve kuruluşun mali durumunu açıklayan bilgileri üreten, alakalı birey ve kurumlara veya izlenebilir bir şekilde ileten sistem" olarak tanımlanmaktadır.

Adı geçen betimlemeler neticesinde çoğunlukla muhasebe bilgi sistemi, işverenin etkinlikleriyle alakalı bilgileri toparlayıp, mevzu bahis bilgileri işletme idaresi ve diğer çıkar örgütlerinin gereksinim hissettikleri verilere aktarmak suretiyle finansal tablolar ve raporlar vasıtasıyla alakalı kısımlara sunmakta olan bir düzen biçiminde ifade edilebilir.

İşletmeler ileriye dair planlar hazırlarken muhasebe verilerine gereksinim duyulmakta ve gereksinim duymuş oldukları muhasebe verileri bir düzen tarafından idare edilmektedir. Bu düzenek muhasebe bilgi sistemidir. Başlangıçta idare olmak üzere bütün çıkar örgütlerinin, işletme varlık ve referanslarının kullanılması ile işletmenin finansal vaziyeti hakkında doğru ve yeterli veri toplayabilmeleri amacıyla muhasebe bilgi sisteminin güçlü bir kökle kurulmuş olması gerekmektedir. Muhasebe bilgi sistemi (MBS), işletmelerin etkinlikleri ile alakalı bilgileri toparlayıp kayıt altına alınabilmesi, topladığı bu bilgileri hüküm verebilme esnasında tesirli olabilmesi amacıyla işlenerek veriye dönüştürebilmesi, işletme varlıklarının muhafaza edilebilmesi için ihtiyaç duyulan doğru ve ehemmiyetli verilerin oluşturulması gibi fonksiyonlara sahiptir (Can ve Ceyhun, 2004, s.18-20). Bu neticede MBS amaçları (Kalmış vd. 2006, s.142):

1. İşletmenin işlevleri ile alakalı maliyet planlamasını ve denetlemelerini gerçekleştirmek,
2. Uzun sürede hedefleme gerçekleştirilerek bu durumla alakalı ileriye yönelik taktikler oluşturmak,
3. İşletme referanslarının dağıtılmasıyla alakalı ihtiyaç duyulan hükümler alabilmek,
4. Başarının ölçülmesinin gerçekleştirilmesini ve incelenmesini sağlayabilmek,
5. Yasal olarak ihtiyaç duyulan finansal verileri oluşturmak suretiyle, bu verileri alakalı birey ve kuruluşlara belgelemektir.

Muhasebe bilgi sistemi görevleri ışığında, işletmenin, işlemlerin toparlanıp kayıt altına alınması, bu verilerin işletmenin bütün kesimler için yararlı olabilecek şekilde listelendirilmesi, özetlenilerek düzgün ve yeterli biçimde belgelendirilmesi

MBS'nin ana maksadı şeklinde ifade edilebilir. Diğer taraftan işletmelerin rekabeti fazla olan bir alanda işlev göstermiş oldukları söylenebilir. Bu yarış atmosferinde işletmelerin zamanla genişlemesi ve işlevlerinin karışık bir durum alabilmesi idareye faydalı olabilmesi amacıyla işletmelerde var olan MBS'nin ilerletilebilmesini gerekli kılabilmektedir. Bu kademede MBS'nin öncelikli vazifesi, idareye ihtiyaç duyulan verileri düzgün ve süresinde getirerek idarenin hızlı ve tesirli hükümler alabilmesini sağlamak biçiminde söz edilebilmektedir (Acar ve Ömürbek, 2003, s. 77).

MBS, işletme işlevlerinin doğru bir biçimde gerçekleştirilebilmesi ve idareye destek olabilmesi bakımından bütün yeniliklere uyum sağlayabilen yararlı bir sistem olmaktadır. MBS, muhasebe yeniliklerinden, devamlı farklılık göstermekte olan teknolojik işlevlerden etkilenebilmektedir. MBS doğru ve eksiksiz bilgi sunabilmesi için ortaya çıkabilecek tehlikeleri engelleyebilecek ve ortaya çıkan tehlikeleri de ortadan kaldıracak biçimde tasarlanmış olması gerekmektedir (Demir, 2010, s.147).

Tasarımı başarılı şekilde yapılmış olan bir MBS'de işlenmiş olan bilgiler, bilgisayar ortamında işlenerek işletme idaresine geleceğe dönük hükümler alabilmelerinde faydalı olabilmektedir. Bir işletmede MBS'nin eksik olması işletme işlevlerinde gecikme oluşmasına, idarenin hatalı hükümler alabilmesine, işletme işlevlerinin yavaş ve dengesiz bir biçimde kayıt altına alınmasına ve bu durumun neticesinde de işletmenin iktisadi hasarla karşılaşmasına sebep olmaktadır (Civan ve Kara, 2003, s. 111-112).

Başka bir deyişle, MBS'ni iyi bir biçimde tasarlayıp veri girişi sağlandığı biçimde, ortaya çıkabilecek buhranlara karşı işletme idaresini zamanında uyarı yaparak, hüküm verme esnasında idarenin hızlı olabilmesine destek sağlamakta, işletmenin kurumsal idaresi hakkında idareye yararlı olmakta, işletme ücretlerini en alt seviyeye indirebilmede ve tasarrufta devamlılık sağlayabilme hususun da işletmeye destek sağlayabilmektedir (Daştan, 2009, s.65).

Aktif bir MBS'nin tasarlanabilmesi süresi ise yeni bir düzenin kurulabilmesi, var olan düzenin geliştirilebilmesi ya da iyileştirilmesi bakımından birçok kademeden geçebilmektedir. MBS'nin iyileştirme kademeleri; planlama, ön tasarım, ince tasarım ve düzenin uygulanabilmesi biçiminde listelenmektedir. Bu kademelerin başında gerçekleştirilecek olan araştırmaların düzenlenmesi yer almaktadır (Sürmeli, 1998, s. 219).

İşletme ile alakalı finansal mevzularda düzgün ve tam zamanlı bilgi almak amacıyla aktif işlemekte olan bir MBS'ne gereksinim duyan çıkar örgütleri, işletmenin iktisadi çıkarımları yanında kendi menfaatlerini muhafaza etmek amacıyla da MBS'ne önem vermektedirler. Zira işletmelere olan alaka, menfaat gruplarının bu işletmelerden sağlamış olacağı yarara göre biçimlenmektedir (Civan ve Kara, 2003, s.112).

MBS yoluyla idare haricinde işletmelerin iktisadi vaziyeti hakkında bilgi almakta olan diğer menfaat örgütleri; çalışmakta olanlar, tedarikçiler, hissedarlar, kredi kuruluşları, müşteriler ve hükümet biçiminde listelenmektedir. MBS ve menfaat grupları aralarındaki ilişki (Cushing, 1982, s. 5-8):

■ **Çalışanlar** “işletme ile alakalı standart genel verileri içermekte olan tahmini ücret oranları, işletmenin kar maliyetleri, istihdam ve verimlilik dereceleri gibi geniş bir oranı MBS tarafından karşılanmakta olan finansal ve finansal olmayan verilerle ilgilenebilmektedir”.

■ **Tedarikçiler** “işletmelerin gerçekleştirmiş oldukları ödemelerin emniyeti, işletmelerin kredi vaziyeti ve ödeme kuvvetiyle alakalı verileri MBS kanalıyla alabilmektedir”.

■ **Hissedarlar** “işletme ile alakalı geçmiş işlevleri değerlendirmek suretiyle işletmenin gelecekteki başarısı durumunda öngörü oluşturmak maksadıyla MBS'ne gereksinim duymakta olan ve MBS tarafından işletmeyle alakalı doğru verilere işlev raporları kanalıyla ulaşmaktadır”.

■ **Kredi kurumları** “işletmenin finansal vaziyeti durumunda ve finansal sorumlulukları yerine getirip getiremeyeceği hususunda bilgi sahibi olmak istemekte, işletmenin iktisadi vaziyeti hakkındaki verilere MBS sayesinde ulaşmaktadır”.

■ **Müşteriler** “işletmenin işlevlerini devam ettirirken daha kaliteli ürün ve hizmet sağlamasını, iyi ve ehemmiyetli biçimde tasarlanmış bir MBS faydasıyla işletme işlevlerinin basitçe ulaşılabilecek biçimde işlev raporlarına yeterli yansıtılmasını bekleyebilmekte ve dış menfaat örgütlerinin en mühim kısmını meydana getirmektedir”.

■ **Hükümet** “işletmeleri standart seviyelerle vergi ödemekle görevli kılmakta ve vergi seviyesinin tespiti için MBS gereksinim duyulmaktadır” biçimde ifade edilebilmektedir (Sürmeli, 1998, s. 219).

1.2. Muhasebe Bilgi Sistemi İşleyişi ve Alt Sistemleri

MBS işleme süreci girdi, işlem ve çıktı süreçleri ile uygulanabilmektedir. İşletme içinden ve işletme dışından elde edilen bilgiler değişik aşamalardan geçerek iç ve dış bilgi kullanıcıları için faydalı bilgiler haline gelmektedir. Bu veri işleme adımları: kaydetme, sınıflandırma, sayma, özetleme, depolama ve raporlama olarak açıklanabilir. Girilen tüm veriler çıktıya dönüştürülerek kullanıcılara belge olarak sunulmaktadır.

Girdi aşamasında; işletme içi ve dışı referanslardan ortaya çıkan ham bilgiler tespit edilerek MBS'ne girdisi yapılmakta, işlem esnasında; tespit edilen bu bilgiler kayıt altına alma, sınıflandırma, hesaplama, özetleme, saklama gibi muamelelerden geçilmekte ve son kısımda çıktı alınmasıyla; işlenmiş olan bu bilgiler belgeler şeklinde alakalı gruplara sunulmaktadır (Bellikli, 2014, s.36). Bu işleyiş Tablo 1'de sunulmuştur:

Tablo 1: Muhasebe Bilgi Sisteminin İşleyiş Süreci

Girdi	Finansal nitelikli verilerin belirlenmesi ve belgelere aktarılması aşamasıdır. Başka bir ifadeyle, finansal nitelikli verilerin kaydı için gerekli olan resmî belgelerdir.
İşlem	Muhasebe bilgi sisteminin girdisini oluşturan belgelerin tarih sırasına göre yevmiye defterine hesaplarla kaydedilip, yapılan hesapların büyük deftere aktarılmasını ve büyük defterdeki hesapların da mizana devredilerek mizanın düzenlenmesini ifade etmektedir.
Çıktı	Muhasebe bilgi sistemi sürecinin sonunda ortaya çıkan finansal tabloları ve raporları ifade etmektedir.

Kaynak: Demirbuğa, 2017, s.21

Yönetim bilgi düzeninin en mühim ve en geçmiş alt düzeneklerinden olan MBS kendi içerisinde finansal (genel) muhasebe, yönetim muhasebesi ve maliyet muhasebesi biçiminde 3 alt bilgi düzenine ayrılmaktadır (Kaderli ve Köroğlu, 2014, s. 24).

Finansal muhasebe, işletmenin varlıklarında ve referanslarında ortaya çıkan farklılıkları belirleyerek bir hesap devrinde kar ve zararı belirlenerek, işletme haricindeki diğer menfaat örgütlerine işletmenin hesap ilişkileri hususunda yasalara uygun şekilde bilgi sağlayan sistemdir.

Maliyet muhasebesi, işletmelerde üretilmekte olan mal ve hizmetlerin imalat sürecinde ortaya çıkartmış olduğu ücretler ile bu ürün ve hizmetlerin satış fiyatlarını tespit ederek işletme giderlerinin kontrollü şekilde takibini kolaylaştıran bir sistemdir.

Yönetim muhasebesi ise idarecilerin işletme için ihtiyaç duyulanları alabilme sürecinde idarecilerin gereksinim duymuş oldukları verileri onlara sağlamakta olan sistemdir. Maliyet muhasebesi kendisi için ihtiyaç duyulan bilgileri finansal muhasebeden, yönetim muhasebesi ise gereksinim duymuş olduğu verileri gerek finansal muhasebeden gerekse maliyet muhasebesinden sağlamaktadır (Sürmen, 2017, s.12-13).

Diğer bir ifadeyle MBS'nin bir alt bölümü olan finansal muhasebe; bilanço, gelir tablosu, nakit akış tablosu, beyannameler ve kanunların ihtiyaç duyduğu diğer bütün belgeler gibi geleneksel finansal faaliyetleri oluşturan bir düzeni temsil etmektedir. Maliyet muhasebesi; imal edilmekte olan malzemelerin birim ücretlerini belgeler ve raporlar şeklinde işletme idaresine ileterek işletme dışına yönelik ortaya çıkan işlevler hakkında idareye bilgi sağlamaktadır. Yönetim muhasebesi ise özel maksatlı finansal raporlar ve bütçeler, sorumluluk raporları gibi hüküm sağlamada ihtiyaç duyulan, işletmenin var olan halini ve geleceğini alaka eden her çeşit veriyi içermekte olan bir düzeni ifade etmektedir (Hall, 2007, s. 9).

1.3. Muhasebe Bilgi Sistemi Etkinliği ve İşletmeler Açısından Önemi

Muhasebe işleminin ürettiği bilgiler, işletmenin finansal bilgileri hakkında bilgi toplaması ve her bölüme fayda sağlaması sebebiyle pragmatik bilim olarak bilinen MBS'nin etkinliğini belirlemektedir (Kısakürek, 2005, s. 107).

İşletme bilgi sistemlerinin bir alt sistemi olan MBS, birçok yönden bilgi sistemindeki sistemler arası ilişkilerin oluşturulması aşamalarında. İşletmeler bir MBS oluşturmaya karar verdiklerinde, sistemin detaylı bir tasarımını ve uygulamasını gerçekleştirmek zorundadırlar (Sürmeli vd. 2007, s. 32). İş yönteminin etkinlik düzeyi, MBS yeterliliği ile belirlenmektedir (Kısakürek ve Pekcan, 2005, s. 113).

İşletmeler MBS'nin sağladığı verilerden yararlanmaktadırlar. MBS'nin etkinliği, yönetim etkinliğinin seviyesini belirlemektedir. Ayrıca planlama,

denetleme ve koordinasyon süreçlerinde işletme yönetimi fonksiyonlarının uygulanmasında MBS oldukça önemlidir (Güngör, vd. 2004, s. 295-305).

İşletmelerin iç ve dış çevreleri ile iletişim çeşitli bilgi sistemlerini kullanarak yönetime ulaştığında yönetim bu veriler neticesinde sistemin kontrolünü ele almaktadır. İş bilgi sistemleri, girdiler, ortamlar, süreçler ve bütün çıktılar ile tüm idare içerisinde iletişimi sağlamaktadır. İşletme kaynaklarının etkin kullanımında kilit etken verilerdir. İş bilgi sistemi, bilgilerin alt sistemler arasında paylaşılmasını sağlamakta olan ve sistem entegrasyonunu sağlayan sistemler bütünüdür (Mugan ve Akman, 2000, s. 89).

İşletmelerin kendi departmanları içerisinde izleme ve denetim yapabilmeleri, diğer sistemlerden bilgi toplayarak muhasebe bilgi sistemi aracılığıyla gerçekleşmektedir. MBS işletmeler için beş alandan bilgi oluşturmaktadır (Güzel ve Mersin 2007, s.172-177).

Bunlar:

1. Uzun vadeli bir plan geliştirmek ve ilgili bir strateji geliştirmek.
2. İşletme kaynaklarının tahsisıyla alakalı kararlar.
3. Maliyet planı ve operasyonel kontrol.
4. Performans ölçümü ve denetlenmesi
5. Finansal verilerin oluşturulabilmesi ve raporlanması olarak sıralanabilir.

MBS, işletmelerin amaçlarına düzenli ve doğru bir şekilde ulaşmasını kolaylaştırmaktadır. Bilgi işlem sistemleri, kapsamlı planlamanın oluşturulması ve sistem uygulaması gibi süreçlerle birlikte MBS'lerinin temel yapı taşlarını oluşturmaktadır. MBS oluşturmayı planlayan işletmelerin öncelikle sistem tasarım ve uygulama sürecini tamamlamaları gerekmektedir. Muhasebe bilgi sistemi, bir işletmede türlü fonksiyonları yerine getirebilmektedir. Bir muhasebe işlevi olarak, en son mali tabloları düzenlemekte ve bunları işletme yöneticilerine, yatırımcılara ve borç verenlere sunmaktadır. Muhasebe işlevleri (Örten, 2002, s. 2):

1.Tespit: Muhasebede devir sonucunda “fatura, maaş, makbuz” iş belgeleri belirlenir ve işleme sunulacak dokümanlar tespit edilir.

2.Muhasebe: Ticari mali işlemler, kurallar dâhilinde hazırlanır ve muhasebeye yansıtılır.

3.Sınıflandırma: İşletmedeki türlü finansal işlemlerin standart kategorilere

göre sınıflandırılmasıdır.

4.Raporlama: İşletme yöneticilerinin ve karar vericilerin muhasebe amaçlarına göre mali tabloları özetleyen, rapor halinde gerekli birimlere sunulan raporlardır.

5.Yorum: İşletme yöneticilerine ve karar vericilere sunulan finansal veriler analiz edilerek, değerlendirme sonucunda sonuçlar menfaat sahiplerine en iyi biçimde yayınlanmaktadır.

Muhasebenin iş karar vericilerine sağladığı veriler çok önemlidir çünkü karar vericileri işin geleceği hakkında karar vermede etkilemektedir. Bu veriler işletmenin gelecekteki hedeflerini belirlemek için kullanılmaktadır. İşletme muhasebesinin temel görevi, işletmelerin ekonomik durumu hakkında alakalı kişi ve kurumları bilgilendirmektir. İlgili kişi ve kurumlar şu şekildedir (Erdoğan vd. 2012, s. 5):

1. Dâhili: İçte olan (yöneticiler ve çalışanlar)
2. Harici: Dışta olan (yatırımcılar ve borç verenler).

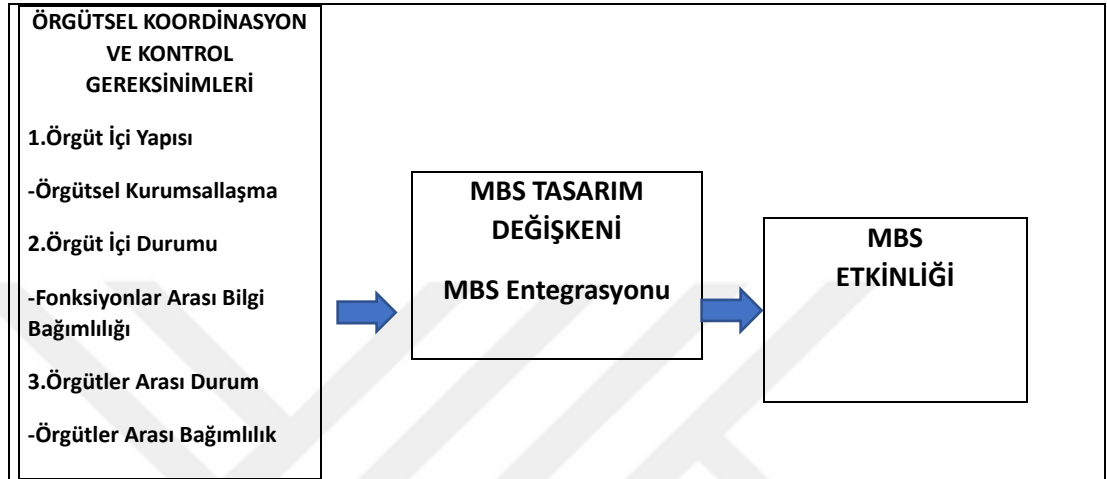
MBS, amacı işletmenin denetleme ve koordinasyon süreçlerinde ortaya çıkabilecek sorunları çözmek ve diğer operasyonlarda aktif bir biçimde kullanılan bilgileri üretmek olan sistemin yapısı olarak anlaşılmaktadır. İşletmenin denetleme ve koordinasyon fonksiyonlarının yerine getirilmesine yönelik ihtiyaçları (Nicolaou, 2000, s. 92):

1. İşletmelerin kurumsallaşma basamağı,
2. İşletme içi işlevlerin birbirine bağımlılığı,
3. İşletmelerin bilgi paylaştığı kurumlarla veri değişimi ve elektronik bilgi alışverişi konusunda birbirine bağımlılığı olarak ifade edilebilir.

MBS'nin entegrasyonuna bağlı olarak, işletmelerin verimli operasyonlar gerçekleştirmesi gereklidir. İşletmelerin örgütsel koordinasyon ve kontrol sistemleri için gerekli verileri üreten MBS'nin düzenli işleyişi, sistemlerin bütünleşmesi ve uyumu ile gerçekleşmektedir (Nicalaou, 2000, s. 95). Küreselleşme ile bağlantılı olarak işletmelerin gelişmesi ve rekabetin hızlanması sonucunda kaynakların en iyi şekilde kullanılabilmesi şeklinde açıklanan verimlilik teriminin önemi, ulusal pazarların dışına taşan ticari faaliyetlerde ortaya çıkmaktadır. Kaynakların etkin kullanımı muhasebe verilerinin değerini önemli derecede artırmıştır. Yönetim kararları sırasında ilgili ve zamanında bilgi ihtiyacının dikkate alınması, aktif bir

muhasabe sistemi ve iç kontrol ile sağlanabilmektedir. Özetle, MBS ile iç kontrol ve verimlilik arasındaki ilişkinin etkileşim biçiminde olduğu söylenebilmektedir (Karacaer ve İbrahimoglu, 2003, s. 21).

Şekil 1: Muhasebe Bilgi Sisteminin Etkinliği (Nicolaou, 2000, s. 93).

MBS tasarım değişkeni organizasyonel koordinasyon, denetleme ihtiyaçları ve MBS performansı Şekil 1'de gösterilmektedir.

Bir bilgisayar sistemi olan MBS, elektronik veri alışverişi sistemini kullanır. Bu aşamada işletmelerin bağlı olduğu bilgisayar sistemleri, birbirine bağlı diğer iş sistemleri ile veri alışverişine aracılık eden bilgisayarlara dayalı birbirine bağlı sistemler ile elektronik veri alışverişi sistemleri olarak açıklanmaktadır. Bu sistemin işletmelere sağladığı avantajlar: (Sürmeli vd. 1998, s. 181):

1. İşletmelerde kâğıt israfının önüne geçmesi,
2. İşletme maliyetleri ve iş akış süreçlerindeki kesintilerin azaltılması,
3. İşletme envanterinin birçok operasyonu verimli bir biçimde yönetmesini sağlamaktadır.

1.4. Muhasebe Bilgi Sistemi Amacı ve Kapsamı

MBS'nin önemli görevlerinden birisi, işletmelerin ve bilgi kullanıcılarının tümünün ihtiyaç duyduğu verileri ortaya çıkarmaktır (Yereli, 2007, s. 17). MBS, ilgili kişileri bilgilendirmede faydalı ve başarılı olmak için çalışmaktadır. Bu nedenle temel amacı, paydaşların etkin kararlar alabilmeleri için gerekli bilgileri toplamak,

işlemek ve paydaşlara iletmektir (Demir, 2005, s. 147).

Maliyet ve yönetim muhasebelerini içermekte olan MBS, yönetim bilgi sistemlerinin en eskisidir ve iş diliyle ifade edilmektedir. İşletmenin etkin yönetimi için ihtiyaç duyulan veriler MBS aracılığıyla elde edilmektedir (Kaya, 2000, s. 71). Bilgi kullanıcının MSB'den aldıkları bilgilerden yararlanabilmeleri için verilerin gerçek ve karşılaştırılabilir olması gereklidir (Çelik, 2007, s. 52). İyi planlanmış ve etkin bir muhasebe bilgi sistemi kullanımı, işletmelerin gerek üretkenliğini gerekse kalitesini artırmakta, ürün ve hizmet maliyetlerini düşürmektedir (Türel, 2018, s. 9).

MBS geniş bir içerik yelpazesine sahiptir. MBS, klasik muhasebe ve defter tutma yönteminin ötesine geçerek çok daha geniş bir işlem yelpazesini ve karar vermeyi destekleyen raporlama, denetim ve yorumlama süreçlerini içermektedir. Bu nedenle sistem yöneticileri ve bilgi kullanıcıları için vazgeçilmez hale gelmiştir (Demir, 2005, s.14).

İş yapmada rol oynayan MBS, işletme yöneticilerine çok sayıda yarar sunmaktadır. MBS, işletmenin finansal durumu ve işlevleri ile ilgilenmekte olan kişi ve kurumlara veri sağlamaktadır (Ertaş, 2016, s.70). Muhasebe bilgi sistemi, finansal tabloların açık ve doğru bir biçimde hazırlanabilmesi için önemlidir. Muhasebe bilgi sisteminin, gelecekte işletmelerin durumlarının bozulmaması için rekabet edebilirlik açısından bilgiyi kullanma ve rasyonel kararlar alma konusunda çok sayıda görevi vardır (Güney, 2013, s.278).

MBS, işletme verilerinin alakalı kurum ve bireyler içerisinde sistematik olarak paylaşılması, güvenilir raporlama ve ilgili taraflara bilgi aktarımı, işletme faaliyetlerinde doğabilecek risklere karşı koruyucu tedbirlerin uygulanması gibi mühim görevleri yerine getirmektedir (Gökdeniz, 2005, s.87). MBS, işletme idarecilerini iş kararlarında büyük derecede etkilemesi ve işletme yöneticilerine yol göstermesi nedeniyle işletme için büyük önem taşımaktadır (Civan ve Kara, 2003, s. 111).

1.5. Muhasebe Bilgi Sistemi Özellikleri

Günümüzde işletme içindeki işlemlerin plansız gerçekleştirilmesi ve ilgili iş verilerinin çok karmaşık bir şekilde değerlendirilmesi ve yorumlanması nedeniyle muhasebenin değeri daha da artmıştır. Söz konusu durumun getirmiş olduğu

zorluklar ve viskoz yapılar, muhasebeyi eskisinden daha fazla uzmanlık duyulan bir meslek durumuna getirmiştir. Muhasebe bilgileri, araçları tanımlamak, karar vermek ya da gerçekleştirilen iş ile fazla mesai için belirlenen hedefleri karşılaştırmak için değerli bir araçtır. Ancak bahsedilen muhasebe bilgilerinin etkinliği direkt olarak yöneticinin durumlar karşısında ne kadar sakin olduğuna ve kararlarında ne kadar kendine güvenebildiğine bağlıdır. Muhasebe verilerini bu biçimde etkinleştirmek için belirli koşulların ve işlevlerin yerine getirilmesi gereklidir (Emin, 2013, s.1).

Her sistemin sahip olması gerekli olan ve ortaya çıkarmaya çalışması gereken birtakım nitelikler bulunmaktadır. Bir muhasebe sisteminin başarılı bir şekilde işleyebilmesi için sahip olması gereken özellikler (Helou, 2014, s.56):

1.Açıklık: Sistemin niteliklerinin açık olduğu, anlaşılabilmesini engelleyici hiçbir kavramın bulunmadığı anlamına gelmektedir. Sistem hakkında bilgi vermekte ve sistemi anlamanıza faydalı olabilecek açıklayıcı veriler içermektedir.

2.Kolaylık: Sistemin işlevlerinin kolayca ve zorlanmadan gerçekleştirilebileceği anlamına gelmektedir.

3.Doğruluk: Sistem işlevlerinin doğru uygulanması anlamına gelmektedir.

4.Hız: Sistemin, doğru zamanda uygun kararları almak için verimli ve yararlı olması için işletmeye zamanında bilgi sunabilmesi manasına gelmektedir.

5.Esneklik: Eğitim kurumunun çalışma koşullarına göre sistemdeki değişikliklere ayak uydurabilme ve uygulama düzenlemelerini yapabilme yeteneğidir.

6.Uygunluk: Sistemin ekonomik fiyatı, sistemin beklenen maliyetlerine uygundur ve mevcut bilgiler sistemin hazırlanma amacına uygundur.

Diğer taraftan MBS'lerini aktif ve kapasiteli duruma getirmekte olan nitelikler ise şu şekildedir.

1.Muhasebe bilgi sistemleri, finansal verilerin muhasebe verilerine dönüştürülmesinde yüksek doğruluk ve hız göstermektedir.

2.Mevcut seçeneklerden birini doğru zamanda denemeye karar vermesi için yönetime ihtiyaç duyulan muhasebe verilerini sağlamaktadır.

3.Kuruluşun mali operasyonlarını incelemek ve izlemek için ihtiyaç duyulan verileri yönetime sağlamaktadır.

4.Yönetime önemli görevlerini yerine getirebilmesi için gerekli bilgileri

sağlamak, yani; kuruluşun kısa, orta ve uzun vadeli gelecekteki işlevlerini planlaması için ihtiyaç duyulan muhasebe verilerini sağlamaktadır.

5.Gerekirse, veri tabanlarında saklanan sayısal ve fonksiyonel verilerin hızlı ve doğru bir şekilde aranmasıdır.

6.Organizasyondaki beklenmedik değişikliklere ayak uydurmak için yenilik ve gelişme konusunda yeterli esnekliğe sahiptir.

1.6. Muhasebe Bilgi Sistemi Görevleri

İşletmenin kaynakları ve faaliyetleri hakkında belirli ilkelere göre bilgi toplayan, yeniden üreten ve bu verileri bilgi kullanıcılarının hizmetine sunan muhasebenin temel işlevi bilgi üretilmesidir (Özçelik, 2010, s.64).

MBS'lerinin görevleri (Emin, 2013, s.54):

1. Veri toplama: Bu görevi girdi sağlama aşamasında gerçekleşmektedir. Veri kaydı, dikkatli inceleme ve olgunlaştırma gibi birkaç basamaktan oluşmaktadır. Bu bilgi, kaydetme ünitesinin dışından ya da içerisinden veya ters besleme yoluyla gelebilmektedir.

2. Veri işleme: Bu görev, erişim süreci aracılığıyla yapılır ve gruplandırma, kopyalama, sıralama, indeksleme, toplama, özetleme ve karşılaştırma gibi bir dizi adım ve uygulamayı içermektedir.

3. Bilgi yönetimi: Bu görevi, bilgilerin sürekli gelişen ekonomik olay, işlem ve kararlara uygun olarak muhafaza edilmesi ve korunması, güncellenmesi ve düzenlenmesi ile yerine getirilmektedir.

4.Bilgi yönetimi: Bu görevi iki ana amaca ulaşmak için gerçekleştirmektedir. Önemli kaynakların kaybını önler ve bilgilerin tamamen hassas olmasını ve doğru kullanılmasını sağlar. MBS, verileri incelemek için birçok metot ve uygulama kullanmaktadır. Bunlara örnek olarak, verileri test etme ve inceleme, daha önce bilgisayarda depolanan verileri görüntüleme ve parolaları kullanma işlevleri yer almaktadır.

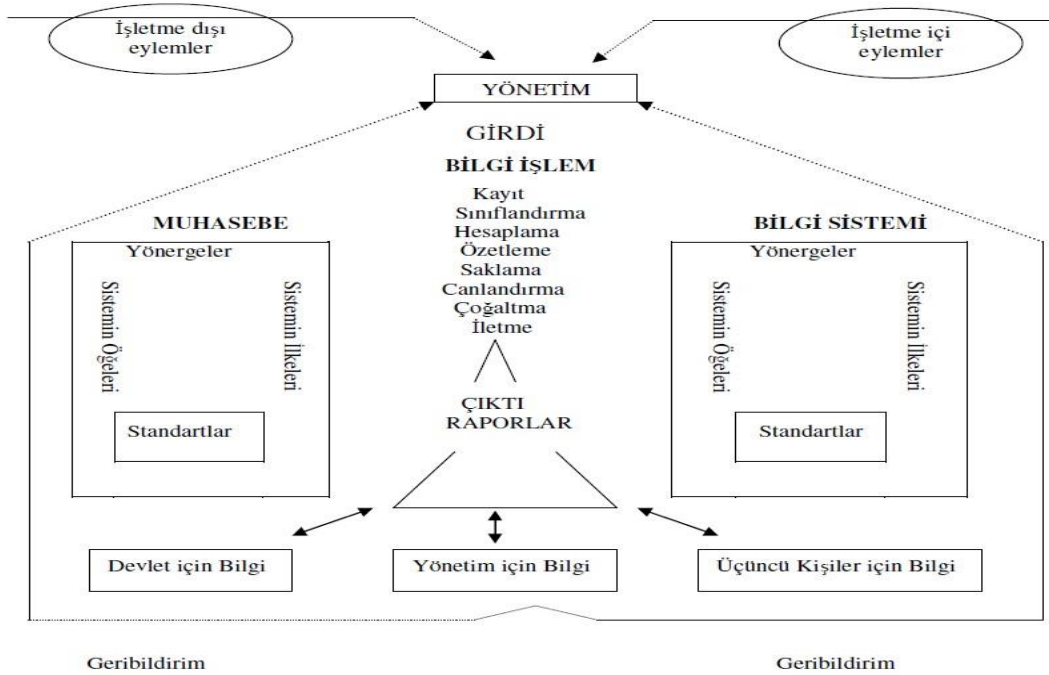
5. Veri üretimi: Bu görev, MBS son görevi olarak kabul edilmektedir. Bilgilerin yorumlanması, raporlanması, kullanıcılara iletilmesi ve eksiksiz veri ve kullanım gibi çeşitli aşamaları içermektedir.

1.7. Muhasebe Bilgi Sistemi Yapısı

Asıl yapısı, veri işleme neticesinde verilerin bilgiye dönüştürülmesi ve raporların ilgili kişilere sunulmasıdır. Geniş anlamda, İşletme'nin varlık ve kaynaklarında değişikliğe neden olan finansal faaliyetlere ilişkin bilgilerin, ilke ve standartlara göre kaydedilmesi, sınıflandırılması, özetlenmesi, analiz edilmesi ve yorumlanması kaydıyla ilgili taraflara rapor şeklinde sunulmasıdır. MBS tüm işletmeler için geçerli olmakla birlikte, veri işleme unsurlarındaki farklılığa bağlı olarak iş koşullarından dolayı farklılıklar söz konusudur. MBS donanımının değişimi, bilgi işlem araçlarının değişimine paralel olarak gerçekleşse de sistemin yapısı değişmemektedir. MBS yapısında bilgiler süreç neticesinde bilgiye dönüşerek raporlar halinde ilgili kişilere aktarılmaktadır (Sürmeli vd. 2005, s.57).

Geleneksel yöntemlerle birlikte MBS yapısı, iş verilerinin çağdaş metotlarla bilgiye dönüştürüldüğü sürecin detaylarını öğrenerek daha fazla bilgiye ulaşarak ve verimliliği artırarak daha başarılı operasyonel sonuçları teşvik etmektedir (Gökdeniz, 2005, s. 86). Bir muhasebe bilgi sistemi, çoğu sistem gibi bir girdi-süreç-çıkı süreçleri ve bu nedenle işletme içerisinden ya da dışardan gelen belgeler aracılığıyla sisteme bilgi ekler, veri işleme fonksiyonları tarafından işlenir, raporlanır ve çıktı haline gelmektedir. Ancak, doğru ve güvenilir veri sağlamak için tanımlanmış tüm süreçlerin denetlenmesi gerekmektedir. MBS girdi örnekleri arasında ön işleme belgeleri ve muhasebe makbuzları yer almaktadır. MBS'nin veri işleme neticesinde öncelikle girdiler kullanılarak yevmiye defteri, büyük defter ve mizanlar oluşturulmaktadır. Son bölümde ise gelir tablosu, mali tablolar ve diğer raporlar hazırlanarak bilgi kullanıcılarına sunulmaktadır. MBS'nin çalışmaları, belirli ilke ve standartlar dâhilinde sistemin elemanları tarafından yürütülmektedir.

Şekil 2: Muhasebe Bilgi sisteminin Yapısı ve Özellikleri

Kaynak: Daştan, A. (2005). Bilgi ve Eğitim Teknolojilerinde Yaşanan Gelişmelerin Muhasebe Eğitimine Etkisi: Türkiye Değerlendirmesi, s. 88.

Muhasebe bilgi sisteminin bilgi işleme süreci; işletme içi faaliyetler, işletme dışı faaliyetler ve geribildirim olmak üzere üç şekilde olmaktadır. Bilgi işleme süreci ile oluşan veriler, bilgi işlem merkezinde muhasebe standartlarına uygun olarak işlenir ve başta işletme yönetimi olmak üzere, bilgi kullanıcıların ihtiyaçlarına uygun raporlar haline dönüştürülür (Varıncı, 2007: 57-58).

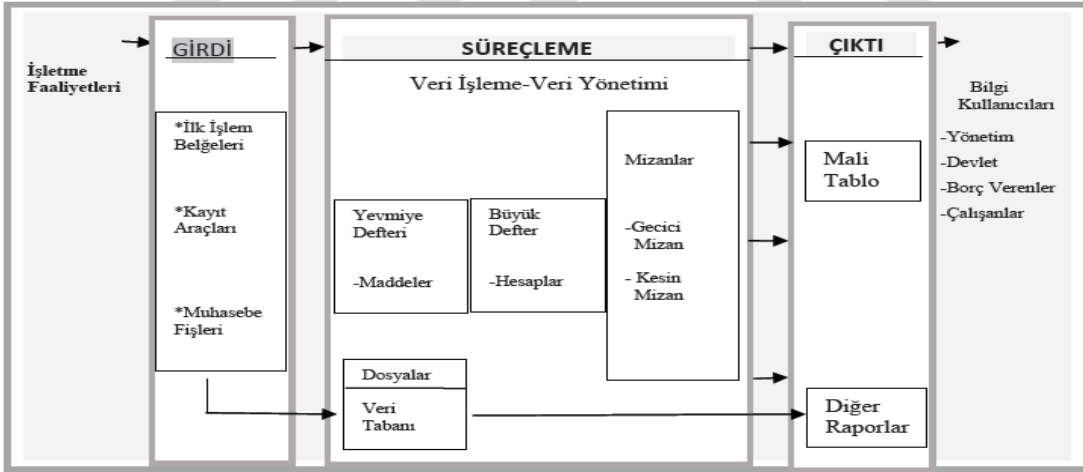
1.8. Muhasebe Bilgi Sistemi Veri ve Bilgi Akışı

MBS verileri, işletmenin finansal işlemlerine dayalı muhasebe verilerinden meydana gelmektedir. Muhasebe bilgi sistemi işletmenin finansal verilerini bilgi kullanıcılarına açık bir sistem olarak sunmaktadır. Bilanço ve gelir tablosu, dış bilgi kullanıcılarını bilgilendirmek için kullanılsa da içsel bilgi kullanıcıları için de özel raporlar gerektirmektedir (Karakaya, 1994, s.38). MBS sistemine gelen bilgiler belirli bir zamana ait bilgiler, kullanım amacına ilişkin bilgiler ve belirli bir döneme ait bilgiler gibi değişik başlıklar içerisinde ele alınmaktadır (Şakrak, 1999, s. 52).

Muhasebe fişleri, kayıt araçları ve ön işleme verileri MBS girdilerine örnek

teşkil etse de ilk adımda veriler işlenir ve yevmiye, defter-i kebir ve mizan hazırlanmaktadır. Son bölümde mali tablolar ve diğer raporlar hazırlanır ve yönetime, yönetim kuruluna, borç verenlere ve çalışanlara sunulmaktadır. Şekil 3, muhasebe bilgi akışının ayrıntılarını göstermektedir (Acar ve Ömürbek, 2003, s. 67).

Şekil 3. Muhasebe Bilgi Akışı (Sürmeli vd. 2005, s.59)

Muhasebe bilgi akışı kullanıcıları, muhasebe verileri, onların yasal ve haklı ihtiyaçlarına cevap vermek, karşılıklı ticari diyaloga katılan taraflar arasındaki iletişimin yönetiminin karar alma mekanizmalarının temelini oluşturmaktadır. Temel ve yardımcı tablolar; bilançolar, gelir tabloları, nakit akış tabloları vb. alacaklılar, satıcılar, müşteriler ve diğer dış ortaklar için hazırlanmaktadır. Finansal analistler ve komisyoncular düzenli olarak finansal tabloları okur ve analiz etmektedir (Heagy vd. 2013: 4).

1.2.Muhasebe Bilgi Sisteminde Bilgi İşlem Süreci

Muhasebe bilgi sisteminde işlemler; kaydedilebilir işlemler ve kaydedilemeyen işlemler şeklinde ikiye ayrılmaktadır. Böylece yapılan işlemlerin muhasebe eşitliğini nasıl etkilediği üzerinde analiz yapılabilmektedir. Yapılan işlemlerin analizinde çekler, faturalar ve fişler gibi belgelerden yararlanılmaktadır. Bu belgelerdeki kayıtlarda günlük mali nitelikteki kayıt tutmalarda kullanılan belgelerden faydalanılmaktadır. Böylece muhasebeci hem karmaşık hem de basit gibi görünen mali nitelikteki işlemleri kaydetmektedir. Bunun yanı sıra defterler, bir işletmenin ticari işlemlerini belgelere dayandırılarak tarih sırası ile maddeler halinde kayıtların

yapıldığı belgeler olmaktadır (Yanık ve Yanık, 2017, s. 23).

İşletmelerde kurumsallaşmanın önemi son yıllarda hem Türkiye’de hem de dünyada daha iyi anlaşılmıştır. Bilhassa belli bir büyüklüğe ulaşmış işletmeler, çağımız rekabet ortamında kuvvetli bir biçimde ayakta kalabilmek ve rakiplerine göre başarılı olabilmek için kurumsallaşmalarını belli bir düzeye çıkarmak zorunda kalmışlardır. Kurumsallaşmış işletmeler sistematik işletmelerdir. Sistematik işletmelerde bilgi çok mühim bir hammadde olarak kabul görmektedir. Bilginin etkin kullanımı sayesinde işletmeler amaçlarına daha basit ulaşabilmektedir. Bilginin en verimli biçimde kullanılması için bilgisayar bilgi sistemleri geliştirilmiştir. Bilgi sistemleri içerisinde en fazla kullanılmakta olan bilgi sistemi Milli Muhasebe Sistemi (MMS)’dir (Erdoğan, 2018, s. 85).

Mali nitelik taşıyan işlemler, özetleme şeklinde yevmiye defterlerine ve defteri kebirine kaydedilmekte, kayıt işleminden sonra aylık mizan hazırlanmaktadır. Defterlere tüm işlemlerin analizi yapıp kaydedildikten sonra, benzer nitelikteki işlemlerin yevmiye kayıtları sınıflandırılıp gruplandırılmasının yapılması gerekmektedir. Böylece kayıt altına alınan tüm belgeler muhasebe defterlerinde saklanmaktadır (Sürmen, 2011, s. 21-22).

Bir kuruluşun veri kaynaklarını yönetmek ile ilgili veri tabanı modeli belli bir felsefedir. Veri tabanı yönetim sistemleri kullanıcılar tarafından ulaşılabilecek bir veri merkezi hizmeti sağlamak için çok yararlı olabilir. Veri tabanı yönetim sisteminde, kullanıcıların gördüğü verileri, diğer kullanıcıların verilerini görmesine ve birçok veri tabanı ile ilgili şemanın görüntülenmesini sağlayabilir (Hall, 2016, s. 379).

Ekonominin ve teknolojinin gelişmesiyle işletmelerin idari süreçlerinde görülen değişimler, muhasebe bilgi sistemi kavramında değişen ve gelişen düşüncelere önderlik etmektedir. Bundan dolayı da muhasebenin sistem olarak bilinmesi ve işleyişiyle ilgili karmaşık yapının güçlendiği görülmektedir. İşletme yönetiminin önemli bir konumunda olan muhasebe, işletmeler için yalnız finansal sonuçları etkileyen bir işaret olmaktan ziyade, yönetimin ve karar alma sürecinde tüm aşamaların gerekli bilgileri elde etme işlevini üstlenmektedir. Muhasebe sistemindeki bilgi süreçlerini şu şekilde sıralanmak mümkündür (Şakrak,2016, s.12);

1. İş süreçlerinin sınıflandırılması ve kaydedilmesi,
2. Alınan kayıtlar, gerekli iş olguları yönüyle yönetim için kayıt altına alarak gerekli olabilecek biçimde sınıflandırılması,
3. Tüm taşınan bilgiler karar vericiler için özetlenerek raporlanması olarak sıralanabilir.

Bu kısımda, muhasebe bilgi sisteminde bilgi işlem süreci başlığı altında; bilginin kaydedilmesi, sınıflandırılması, hesaplanması, özetlenmesi, saklanması ve iletilmesi başlıkları ele alınacaktır.

1.2.1.Bilginin Kaydedilmesi

Yazının bulunması ile bilgi, söz ve düşünce, kaydedilerek tüm insanlığa ulaştırılması sağlanmış olmaktadır. Bilginin kaydedilmesiyle, bilgilerin düşüncelerin ve sözün kaybolmasını ve unutulmasını büyük ölçüde engellenmiş olmaktadır. Yazılı düşünceleri çoğaltmak, sadece matbaanın icadından sonra mümkün olmaya başlanılmıştır. Ülkelerde basım ve yayıncılık çalışmaları, gelecekleri ve geçmişleri, ekonomik, siyasal, sosyal, kültürel ve teknik alanlarındaki tüm değişimlerden ve gelişmelerden etkilenmektedir. Bundan dolayı bilgiler kaydedilirken 4 aşamada gerçekleşmektedir. Bu aşamaları şu şekilde sıralayabiliriz (Yağmurlu, 2006, s. 75);

- 1. Kaydedilme aşaması:** Araştırma kim tarafından ve ne zaman yapıldığı kaydedilir.
- 2. Onaylama aşaması:** Araştırma doğruluğunu hakemlik aracılığıyla onaylaması,
- 3. Duyurma aşaması:** Araştırmadan ilgili şahıslara yayın yoluyla günlük olarak bilgilerden haberdar edilmesi,
- 4. Arşivleme aşaması:** Bilim mirasının gelecekte kullanması amacıyla korunması.

İnsanlık tarihinde en önemli keşiflerden biri olan yazı, her zaman gelişen ve ilerleyen bir araç olmuştur. Hali hazırdaki bilgilerin kayıt ortamlarına alınarak korunması, insanların bu bilgileri öğrendiklerine bir yenilerini daha eklemeleri, gelişim ve dönüşüm olgusuna zemin hazırlamaktadır. Bilgiyi kaydetmek tek başına zor olmasına rağmen, bu bilgilere sadece bilimin içinde olanlar ulaşabilmektedir. Bilginin yararlı olmasına pek çok kişinin paylaşmasıyla sağlanmaktadır. Endüstrinin de gelmesiyle teknoloji insanlara pek çok konuda yardımcı olmaktadır. Başka bir

ifadeyle belli bir kayıt ortamında erişilebilen ve paylaşılan bilgi, aslında insanların bilgi birikimini ve gelişme düzeyinin bir bütün olarak görülmesini sağlayabilmektedir (Coşkun, 2017, s. 225-226).

Bilgiyi kaydetme ve paylaşmada görülen gelişmeler, yeni bilginin üretim miktarını ve hızını etkilemektedir. Oluşan bilgi artışıyla beraber, bilginin denetimi, organizasyonu, mesleki bilgi birikimlerini ve yeni yaklaşımları zorunlu kılmaktadır. Yayın sayısında görülen hızlı bir artış, araştırma konularının genişlemesine ve derinlik kazanmasına neden olmaktadır. Hatta araştırmacı sayısının artması uzun bir süre usta-çırak ilişkisine benzer yürütülen alan eğitiminin sınırlarının ve konularının tekrardan şekillenmesine neden olmuştur (Atılğan, 2004, s. 28).

Kullanılan yöntemler ve araçlar teknolojinin gelişme düzeyi ile yakından ilişkilidir. Yazılım ve donanımlı muhasebe bilgi sisteminin asıl amacı bilgiden doğrudan etkilenmeyip bilginin erişilmesi, kaydedilmesi ve paylaşımıyla ilişkili işlemlerin daha kolay ve daha hızlı yapılmasına katkı sağlamaktır (Çakın, 1986, s. 9).

Kaydedilen bilginin kaynak sayılarının artması, kütüphane ve arşiv gibi görevleri yerine getiren bilim evlerinin oluşmasına neden olmaktadır. İnsanlığın ilk yıllarında ortaya çıkan bu bilgi evleri, düşünce yapısı aynı kalsa da kullanılan yöntemler ve araçlar itibarıyla toplumun gelişiminden ve değişiminden etkilenerek bugüne kadar geldiği görülmüştür (Binici, 2018, s.134).

1.2.2.Bilginin Sınıflandırılması

Muhasebe bilgi yönetiminde, bilginin toplanması, gruplandırılması, dağıtılması için bilgi teknoloji altyapısının iyileştirilmesi gerekmektedir. Böylece bilgiyi paylaşan, oluşturan ve kullanan çalışanların eğitilmesi ve yeni yatırımların yapılması gerekmektedir. Sürekli artan ve değişen rekabet koşullarında rekabete en uygun cevap verebilmenin yolu bilgi birikimini, ayrıca bilgi yönetimini etkili bir şekilde kullanmasıdır. Yani başka bir ifade ile rekabete karşılık verebilmek için entelektüel sınıflandırmanın doğru bir biçimde yapılması gerekmektedir (Aktan ve Vural, 2005, s. 21).

İşletmeler, muhasebe bilgi sistemine sahip olmakta ve işlemlerini kanuni mevzuatlar çerçevesinde, mevzuatlara uygun olacak şekilde sürdürmeyi sağlamaktadır. Kaynak ya da varlıkların, oluşan mali niteliğindeki değişimler; bilgi

sistemi sayesinde elde edilip, sınıflandırıp, dağıtım işlemlerini ilgili şahıslara veya gruplara iletmektedir (Kefe, 2013, s. 20).

1.2.3.Bilginin Hesaplanması

İşletmeler bilgi sistemlerinin ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Muhasebe bilgi sistemlerinde türlerin sınıflandırılması bilhassa karşılıklı ilişkilerin anlaşılması bakımından oldukça önemlidir. İşletmelerde hesaplama işlemleri verilerin matematiksel işlemlerden geçirilerek istatistik, tablo veya grafikler, şeklinde sunular yapılarak bilgilerin hesaplanmasıdır. Bunun dışında verileri daha anlamlı bir hale getirmek için türlerinde değişiklik yapılabilir. Örneğin metin halinde olan bir veriyi resim ya da ses şeklinde, ses türünde olan bir veriyi ise; metin şekline dönüştürülmesi gibi işlemler yapılabilir (Anameriç, 2005, s. 86).

1.2.4.Bilginin Özetlenmesi

Özetlemede, veriler özetlenirken bilhassa ana konular üzerinde durulur ve kullanıcılar için yararlı hale dönüştürülür. Başka bir ifadeyle özetleme; veriler ve bilgiler, sıralama, sınıflama ve hesaplama gibi aşamalarda, belirli bir sıra ve düzende bulunmalarına karşın anlamlarında hiçbir değişme olmaz. Muhasebe bilgi sistemi belgeler sayesinde özetleme, çoğaltma ve iletme gibi işlemleri yapabilmek için özetleme ortamı oluşturmaktadır. Verilerin ve bilgilerin mutlaka özetlenmesi gerekmektedir (Anameriç, 2005, s. 86).

Kullanıcılar sadece özetlenen veri ve bilgileri kullanamazlar. Üst yöneticiler, karar verme aşamasında ayrıntılardan arındırılmış ve özetlenmiş veri ve bilgilere gereksinim duyarlar. İşletmelerde en çok kullanılan iletişim araçlarına, oldukça fazla talep edilmektedir. İletişim araçlarının en önemlilerinden birisi olan mesaj, kullanıcılarına bilgiyi ulaştırması bakımından oldukça önemlidir (Tinoco ve Wilson, 2013, s. 397).

1.2.5.Bilginin Saklanması

Muhasebe bilgi sistemleri içinde bilgi işlem bölümünün dışında çalışan personellerin yapacakları hatalar muhasebe verilerinin özellikle farklı kayıt alanlarına taşındığı aşamalarda gerçekleşmektedir. Bilgi işlemenin gerçekleştiği

süreçte ve bilginin saklandığı aşamada gerekli olan önlemler alınmaktadır. İşletme açısından, programların yetki olmadan değiştirilmesi, verilerin yok edilmesi ve kopya edilmesi engellenmektedir. Öyle ki fiziksel açıdan da donanımın korunabilmesi önem taşımaktadır. Bundan dolayı da verilerin yangından, hırsızlıktan ve çalınması gibi tehlikelerden korunması gerekmektedir. Bundan dolayı, sistem içerisinde etkili kontrol mekanizması, bilgi işleme süreçlerinde güvenilir bilgi üretimine katkıda bulunmaktadır (Demir, 2005, s. 151).

Bilginin saklanmasına yorgunluk, yetersiz eğitim, ihmal ve personelin verileri silmesi engel olabilmektedir. Bu nedenlerden dolayı işletmedeki yetkili erişimi olan kişilerin, bilgilere kazara zarar vermelerini önlemek adına iş ve bilginin güvenliği hususunda eğitilmelidir. Bilginin sağlanması için işletmede etkin iç kontrolün gelişmesi, girdilerde kasıtlı ve kasıtsız oluşan tehditleri önlemektedir (Akgün, 2017, s. 34).

MBS, etkinlikleri kapsamında gerçekleştirilen faaliyetlerin ve bu işlemler çerçevesinde saklanan, işlenen ve iletilen, verileri gizleyecek önlemleri almaktadır. Bilgilerin saklanmasında yapılacak çalışmaları maddeler halinde belirtilmektedir (Bilgi Sistemleri Yönetimi Tebliği, Resmî Gazete Tarihi: 05.01.2018: 7):

1. Bilgi sistemleri iş, işlem ve yapısı gibi çeşitler ele alınarak verilerin önem derecelerine göre gereken önlemlerin alınması,

2. Verilere erişime haklarının şahısların görevleri ve sorumlulukları bünyesinde belirlenmesi, bilgilere erişimler kayıt altında tutulması, bu kayıtları yetkisiz müdahale ve erişimlere karşı korunması,

3. Verileri gizlemeyi sağlamada şifreleme yöntemlerinin kullanılması durumlarında, sağlamlığı ve güvenilirliği ispatlanmış işlemleyicilerin kullanılması gerekmektedir. Geçerliliğini kaybetmiş, kırılmış veya çalınmış şifreleme anahtarının kullanılmasını engelleme, verileri önem düzeylerine göre anahtarların değiştirilme sıklığının belirlenmesi,

4. Muhasebe bilgi sistemleri işlevleri kapsamında gerçekleştirdiği işlemleri saklama, işleme ve iletmeyi önem derecelerinin yüksek verilerin yanlışlıkla veya kasten kurum dışına çıkmasını engel olmaya yönelik olarak gereken önlemlerin alınması.

Bilgiyi saklanmaya yönelik olarak izlenmesi gereken başlıca temel aşamalar

şunlardır (Kefe, 2013, s. 25);

1. Bilgilerin yedeklenmesi ve sınıflandırılması konusunda işlemlerin, bilgi işlem personelleri ile kullanıcılara farkındalığını arttırması suretiyle katılımları sağlamalıdır.

2. Bilgi saklanmayasına yönelik olarak farkındalığın arttırılması için, birim yöneticileri ile verileri işleyen personel, düzenli olarak tehditlere karşı alınması gereken önlemler hakkında bilgiler verilmelidir.

3. Teknolojideki gelişmeler takip edilerek, alınması gereken idari ve teknik önlemler güncellenmelidir.

4. Bilgiyi saklamaya yönelik yöntemlerin geliştirilmesi ve denetimlerin uluslararası standartlar da ve hukuksal düzenlemelerde dikkate alınmasıdır.

5. Bilgiyi saklama konusunda yönetsel yapılanma gibi bir yapılanmanın oluşturulması ile kullanıcılar tehdit ve risk karşısında yapacakları iş planında bu yapılanmalara yer verilmektedir.

6. Bilginin kullanılması ve saklanması konusunda sorumluluklar belirlenmesi ile bilgiyi yanlış kullanmak, yönetimin idaresinden veyahut da ihmallerden kaynaklanan yanlışların da düzeltilmesi gerekmektedir. Bilgiyi saklamaya yönelik görevler birimler arasında paylaşılır ve alınması gereken önlemlerin planlaması, idari ve teknik yönleriyle birlikte ele alınmalıdır.

1.2.6.Bilginin İletilmesi

Bilginin iletilmesi, erişilebilmesi, paylaşılması, her daim vazgeçilmez bir ihtiyaç olmuştur. Örgütsel iletişim, muhasebe bilgi sisteminin işleyişini ve amaçlarını gerçekleştirmesi için, işletmenin konuları ile çevresi arasında daima düşünce ve bilgi akışı belirten bir süreç olarak değerlendirilmektedir (Ölmez, 2007, s. 29).

Teknolojinin gelişmesiyle bilgi, elektronik ortamda paylaşılabilen ve transfer edilebilen bir araç olmasıyla işleri kolaylaştırmıştır. Verilerin kolay ve ulaşılabilir olması, gizlilik durumunu öne çıkartarak geliştirilen yöntemlerin birbirlerine güvenlik bakımından üstünlük sağlamaları önemli hale gelmektedir İletişim geniş anlamıyla; bilginin, düşüncenin, yorumun ve duyguların bir kişiden diğerine veya karşılıklı olarak aktarılma sürecidir. Kısaca iletişim; işletmelerin örgütsel ortamda kullanılan temel bir araç olarak ifade edilebilir (Mullins, 1999, s. 177).

Bilgiler; yönetim ve kuruluş içerisinde bilgiye tüm ihtiyaç duyanlara, kendi kontrollerini ve başka sorumluluklarını yerine getirecekleri bir zaman dilimi içerisinde ve bir formatta iletilmelidir. Program yöneticileri, işyerlerinin yıllık performans ve stratejik yapı planlarının uygulanıp uygulanmadıklarını kontrol etmektedirler. Ayrıca kaynaklarının verimli ve etkin kullanıldığına yönelik hesap verme gibi sorumlulukların karşılanıp karşılanmadığı tespit edilmektedir. Bundan dolayı hem faaliyetlerle ilgili hem de finansal verilere ihtiyaç duyulmaktadır (Özeren, 2002, s. 20).

İşletmeler de kademeli bir yapının olabilmesi sebebiyle herhangi bir faaliyetin tanımlanabilmesi için bilgiler ve belgelerin yatay ve dikey yönünde gidip gelmesi gerekmektedir. Bu durum zaman kaybının doğmasına, hizmet maliyetlerinde ise artmalara neden olmaktadır. Diğer taraftan işletmenin yapısı içerisinde gerek bireyler gerekse birimler arasındaki iletişimin ortadan kaldırılarak, yatay yönde iletişim kurulmasını engellemektedir. Verimsizliğin kalkması halinde, hem kurumsal bilgilerden en üst seviyede yararlanılacak ve hem de ekonomik planlamanın sağlıklı bir şekilde ilerlemesini sağlanacaktır (Bayraktar ve Yıldız, 2007, s. 295).

Bilgi sistemleri içerisinde bulunan muhasebe bilgi sistemleri, işletme içi ve işletme dışı bilgilerin elde edildiği, kaydedildiği, analiz edilerek raporlandığı sistemin asıl öğelerinden birisini oluşturmaktadır. İşletmelerin sahip olduğu bilgiler gerektiğinde yararlanılacak şekilde kaydedildiği takdirde; önemli kararlar için kullanılabilmekte ve buldukları ortamda üstün konuma gelebilmektedir. Gittikçe karmaşık bir durum alan iş süreçlerinin altından kalkabilmek için işletmeler muhasebe bilgi sistemlerine gereksinim duymaktadırlar (Steele, 2014, s.51).

Muhasebe bilgi sistemleri yardımıyla, işletmelerin fayda maliyet analizleri yapılmakta ve bu sayede yönetim kademesinin kontrol edilebilmekte olan olayları kontrol edilemeyen olaylardan daha kolay ayırmasına imkân tanımaktadır. İşletmelerde yer alan yöneticilerin ortaya koydukları faaliyetleri daha başarılı bir şekilde devam ettirebilmesi için ihtiyaç duydukları bilgilerin arasında muhasebe bilgi sistemi yardımıyla sunulan ve finansal özellik taşıyan bilgiler, büyük önem taşımaktadır. Muhasebe bilgi sistemi uygulamalarının, yöneticiler tarafından anlaşılabilir olması gerekmektedir. Bilgi sistemlerinin açık ve anlaşılır olması, işletme yöneticilerinin çalışanlarına ihtiyaç duyulan tüm bilgileri aktarmasını

sağlamaktadır. Bu da işletme yönetiminin etkinliğini artırmakta ve muhasebe çalışanları üzerinde olumlu etkiler yaratmaktadır (Akgün, 2017, s. 43).

1.3.Muhasebe Bilgi Sisteminin Geliştirilmesine Yönelik İlkeler

MBS çoğunlukla güvenli ortamlarda saklanması gereken gizli bilgiler içermektedir. MBS'lerine yetkisiz erişim, yeri doldurulamaz bilgilerin kaybolmasına sebep olabilmektedir. Muhasebe verilerinde arzu edilmeyen değişiklikler veya silinmeler, tüm muhasebe verilerinin doğruluğunu, kesinliğini ve güvenilirliğini etkilemektedir. Ancak verilerdeki değişiklikler ve güvenilirlik kaybı işletmelere maddi zararlar verebilmektedir. MBS bir bilgisayar sistemi olmasına rağmen bu sistemde insan faktörünün çok mühim bir yeri vardır (Yanık, A. ve Yanık, G. 2017, s. 15).

MBS bağlamında, bilgisayarlar yalnızca belirli bir komuta veya komut dizisine göre eylemler gerçekleştirmektedir. Yazılım ve donanım hataları, sistem kullanıcılarının yetersiz eğitim, bilgi ve tecrübelerinden dolayı veri kaybına sebep olmaktadır. Bu nedenle muhasebe bilgi sistemlerini geliştirirken bazı temel koşullara dikkat etmekte fayda vardır. Hesap verebilirlik, şeffaflık, eşitlik ve mesuliyet gibi ilkeler, MBS'lerinin olumlu gelişmesine sebep olmaktadır. MBS, işletmelerin tüm iş süreçlerini ve finansal gelişmelerini kayıt altına almakta ve yansıtmaktadır. MBS, muhasebe kavramını terk ederek daha bütüncül, raporlamaya, analize ve yoruma açık hale gelmektedir. Muhasebe sistemi, tüm idari ve ticari fonksiyonlarda aktif bir rol oynamaktadır (Elmacı ve Kadir, 2017, s.192).

MBS, idari bir fonksiyon olan planlama, kontrol ve karar verme ilkesine ve bilgilendirme ilkesine göre gelişimini sürdürmektedir. Sosyal ve toplumsal sorumluluğunu yerine getiren muhasebe, en büyük gücü ve desteği hem işletme içinde hem de işletme dışında parayla ölçülen bilgilerden almaktadır. Bilginin en önemli üretim etkeninden biri olması, bilgi üretimi ile iletişim ve teknoloji paylaşımının yaygınlaşması işletmeler ile birlikte toplumları da etkilemektedir (Çam,2002, s.85).

1.3.1.İnsan Etkeni İlkesi

İnsan etkeni ilkesi, genellikle insan faktörleri ilkesine bağlı olarak bir MBS'nin

geliştirilmesi ile ilgilenir. Bu sebeple sistem insan faktörü dikkate alınarak geliştirilmektedir. Dolayısıyla, muhasebe bilgi sisteminin genel işleyişinden insanlar sorumludur. İnsanlar sorumlu oldukları için, sistemin toplumsal yapısı onların deneyimleri, beklentileri ve arzuları ile şekillenmektedir. Bu nedenle etkin bir muhasebe bilgi sistemi belirli ilkelere dayanmalı ve belirli bir toplumsal yapı oluşturmalıdır. İnsan faktörü ilkesi MBS'de çalışmakta olup sosyal yapısının şekillenmesinde ve insanları özümsemesinde etkilidir (Bekçi ve Alkan, 2009, s.4).

MBS, insan faktörünü göz önünde bulunduran bir sistem olarak gelişmektedir. Zira MBS'nin performansından kişiler sorumludur. MBS'nin çalışmalarıyla ilgilenenler, sistemin sosyal dokusunu geliştirmektedir. Toplumsal yapıya giren bu kişiler, sosyal vaziyetlerini ve arzularını iş hayatının dışına taşırlar. MBS sistemine dâhil olanlar, sistemin sosyal yapısı içinde arzularını yerine getirmeye çalışabilirler. Ancak her insanın deneyimlerinde ve isteklerinde farklılıklar olabilmektedir (Sürmeli ve Ark. 2007, s. 202). Bu nedenle, farklı geçmişlere ve farklı isteklere sahip insanlar arasındaki iletişim belirli kaynaklara dayanabilmektedir. MBS'nin bu özelliğinden dolayı dikkatle ele alınması gereklidir. İnsan faktörü ilkesiyle ilgili bir diğer sorun ise; halkın sosyal yapısını oluşturan sistemin benimsenmesidir. Açık olmayan bir sistem çalışacak bir yol bulamaz. Tesirli bir MBS, belirli ilkelere dayanan istikrarlı ve kabul görmüş bir toplumsal yapı ile gelişmektedir (Foucault, 2015, s. 5).

1.3.2.Esnek Olma İlkesi

MBS, işletmelerin gelişmesinde ve devamlılığında işletmelerin dinamiklerini sağlayan bilgileri sağlamaktadır. MBS, işletmenin birbirine bağlı sistemleri arasında uyum ve bağlantı sağlayan esnek bilgiler hazırlamaktadır. Bir MBS kurmak ve yeni bir MBS geliştirmek ve yeniden tasarlamak için bir dizi ilke vardır. MBS, işletmeler için girdilerin, işlemlerin ve çıktılarının hareketini sağlarken bu ilkeleri dikkate almaktadır. Esneklik ilkesi ile gelişmekte olan teknolojiler ve ekonomiler karşısında yeni ilkeler ortaya çıkmaktadır (Karacaer ve İbrahimoglu, 2003, s. 216).

1.3.3.Uygun Maliyet İlkesi

Bir muhasebe bilgi sistemi, uygun ve yönetimin ihtiyaçlarını karşılayan bir

biçimde bilgi üretmek için uygun maliyetli bir şekilde geliştirilebilmektedir. Maliyet etkinliği ilkesi; MBS geliştirme ilkelerinin en önemlisidir. Bu nedenle uygun maliyetlerin belirlenmesi oldukça zor bir problem olarak karşımıza çıkmaktadır. İki tür maliyet tanımlanmıştır; İlki, personel, iletişim, formlar ve ekipman gibi sistem bileşenlerine harcanan parayı gösteren görünen maliyettir. (Sürmeli, vd.2007, s. 201).

Bir diğeri ise, belirli süreçlerde meydana gelen ve öngörülemeyen gözle görülmeyen maliyetleri ifade etmektedir. Görünmez maliyetler; örnek olarak geç faturalardan kaynaklanan maliyetler ya da sistemdeki yanlış bilgilerden kaynaklanan ek ücretler verilebilir. Görünmez maliyetleri tahmin etmek zordur. Bu nedenle, görünen maliyetler uygun maliyetlerin seçiminde en önemli faktörlerdir (Bursal,1999, s.22).

1.3.4.Örgüt Yapısı İlkesi

Belirli sınırları, yetkileri ve mesuliyetleri olan bir MBS, belirli yapıları ve sınırları olan bir işletme yapısı içinde işlemektedir. İşletme, MBS'nin ihtiyaç duyduğu bilgi akışının zamanında ve doğru olarak yapılmasını sağlamaktadır. İşletme MBS, hızla değişen bilgi kaynaklarına göre bilgiyi yöneten kişiler göz önünde bulundurarak oluşturulmuştur. Güvenilir ve gerçekçi tahminler, MBS'den bilgi gerektirir (Karacaer ve İbrahimoglu,2003, s.216).

Organizasyon yapısı, işverenler ve müşterilerden oluşan muhasebecilerin çalışma ortamına birçok bilgi katmaktadır. Ancak yetkin uygulamanın temeli organizasyon yapısıdır (Subaşı ve Bahar, 2010, s. 11). Kurumsal bilgiler, muhasebecilerin çalışma ortamları hakkındaki bilgilerini içermektedir. Kuruluşun yapısı hakkında bilgi; yönetim kurullarının nasıl organize edildiği, finanse edildiği ve yönetildiği de dâhil olmak üzere geniş bir iş bilgisini ifade etmektedir. İşletmelerin başarılı olabilmesi için adil, şeffaf, açık ve hesap verebilir olması gerekir. Ancak, sayılan ilkelerin uygulanabilmesi için MBS'nin etkin raporlama sistemlerine ve işlevsel iş yapılarına sahip olması gerekmektedir. Ayrıca, yerleşik bir organizasyon yapısına sahip yönetim, yeterli sayıda nitelikli personele ve etkin bir kayıt ve dosyalama sistemine sahip olmalıdır. Uygun organizasyon yapılarının yüksek kalitede bilgi üretebileceği bilinmektedir. Merkezi organizasyon yapılarında bilgi kalitesinin daha iyi yönetilmesi mümkündür. Çok daha iyi bilgidan yüksek kaliteli

sonuçlar elde etmek için işletmeler, organizasyonun yapısına uygun değişik bilgilere yüksek kaliteli yaklaşımlar oluşturmalarıdır. Ancak erişim, sistem ve süreç kontrolü ve görevlerin ayrılığı gereklidir. Bu nedenle doğru ve güvenilir MBS'lerinin oluşturulması önemlidir (Demir,2005, s.148).

1.3.5. Anlaşılır ve Açık Olma İlkesi

MBS açık ve anlaşılır bir şekilde geliştirilirse, sistem içindeki işlemler kolayca izlenebilmektedir. Sistemin etkinliği mutlaka karmaşık bir biçim gerektirmez. Net ve açık bir olay tabanlı sistem, karmaşık bir sistemden daha hızlı öğrenilmektedir. Böylece işletmelerin daha rahat çalışmalarına devam ettiği bilinmektedir. İşletmelerde açık ve anlaşılır olan sistemleri, sistemin işleyişinden mesul kişiler sistemi kolaylıkla izleyebilirler.

1.4.Muhasebe Bilgi Sistemi Öğeleri

MBS'nin aktif ve verimli çalışabilmesi için sistem unsurları içerisindeki etkileşim esastır. MBS öğeleri, sistemi etkinleştiren birbirine bağlı öğelerden oluşmaktadır. Bu nedenle, sistem elemanları sistemin işleyişine katkıda bulunmaktadır. Diğer bir ifade ile MBS'nin unsurları; iletişim araçları, cihaz ve raporlardan oluşmaktadır. Bilgi teknolojisi, yazılım ve donanım, bilgi üretim sistemleri ve bu sistemlerin geliştirilmesine yönelik yönetim süreçlerinin otomasyonu gibi kavram ve işlevleri içermektedir. MBS ürünleri arasında yer alanlar başlıklar halinde sunulmuştur (Parlakkaya ve Tekin, 2002, s. 677);

1.4.1.Personel

MBS'den arzu edilen etkinliğin elde edilebilmesi için sistemi kullanmayı bilen çalışanların bulunması gereklidir. Bu nedenle tüm sistemin kurulumu, kullanımı ve geliştirilmesi, MBS'nin önemli unsuru olan çalışanlar tarafından gerçekleştirilir. İşletmelerde teknoloji ne kadar ilerlemiş olursa olsun personel gereksinimi azalmamaktadır. Muhasebe bilgisayar sistemine ek olarak, personelin rolü önemlidir. Sistemin aktif bir şekilde işleminde öneme sahip olan personelin belirli özellik, beceri ve yeteneklere sahip olması gereklidir. MBS'de çalışan kişiler eğitilmiş ve istenilen tecrübeye sahip olmalıdır. Personel ihtiyaç duyulan eğitim ve tecrübenin

yanında devamlı gelişime, araştırmaya ve devamlı iletişime açık olmalıdır. Bu tür çalışanlar sistemin etkinliğinin artırılmasında görev almaktadır. Muhasebe hizmetlerinin doğru organize edilmesi, muhasebe hizmetlerinin doğru ve anlaşılır şekilde verimli hale getirilmesiyle ilgilidir; Muhasebe çalışanlarının görev ve sorumlulukları açıkça tanımlanmalıdır. Muhasebe ofisinde çalışan personelin kasıtlı hata yapmaması için muhasebe uzmanlarının meslek etiğine güven veren kişiler arasından seçilmesi önemlidir. Tüm sistemlerde olduğu gibi muhasebe bilgi sisteminde de ilk ve en önemli unsur kişidir. Sistemin kurulumu ve kullanımı kişinin elinde olup, kişi sisteme gelen raporları analiz etmektedir. Bu nedenlerden dolayı, sistemler insan girdisine dayanmaktadır (Canbolat, 2006, s. 56-57).

1.4.2.Haberleşme Araçları

MBS'de toplanan verileri ve veri sürecinde yer alan belgeleri ifade etmektedir. Bu belgeler, bilgi akışı esnasında kayıt yapmak için gerekli olan tüm bilgilerdir. Bu muhasebe bilgi sistemi araçları, veri işleme adımlarını gerçekleştirmek için ihtiyaç duyulan belgelerdir. Faaliyetin süresi, niceliği ve niteliği, taraflar hakkında spesifik bilgi sağladığı için kullanıcı için de bir kontrol belgesi görevi görmektedir. Haberleşme araçları, işlem belgeleri ve kayıt belgeleri olarak değerlendirilmelidir (Sürmeli vd. 1998:60-61);

■ İlk işlem belgeleri: İşletmelerin ana kaynak veri ve bilgilerinin ilk kez kaydedildiği belgelerdir.

■ Tescil belgeleri: İşletmelerin yevmiye defterine, defter-i kebirine, hisse senedi defterine ve hisse senedi kartlarına yapılan kayıtların, işlemin asıl belgeleri dikkate alınarak yapılması neticesi oluşan belgelerdir (Ertaş, 2016:77).

1.4.3.Donanım ve Yazılım

Bilgisayar, MBS'de önemli rol oynamaktadır. Geçmişte muhasebe araçları daktilo, hesap makinesi gibi araçlar iken çağımızda hemen hemen tüm işlemler bilgisayar ortamında gerçekleştirilmektedir. Çağımızda bilgi teknolojilerinin gelişmesi, MBS'lerinin değişim ve gelişimini etkilemiştir. Bir muhasebe bilgi sistemi, verileri çıktılara dönüştürmek için bir dizi yöntem kullanmaktadır. Bu yöntemler, mekanik veri işleme, manuel veri işleme ve bilgisayar veri işlemeyi

içermektedir. MMS'lerinde manuel ya da mekanik olarak oluşturulan muhasebe bilgi teknolojileri geliştikçe bilgisayar ortamında üretilmeye başlanmıştır. Bilgisayarlı bilgisayar sistemleri, iş dünyasının muhasebe işlevinin bir parçası olarak güvenli, hızlı ve ucuz iş operasyonlarını sağlamaktadır. Bilişim Teknolojileri; yazılım-donanım ürünleri, yazılım-donanım sistemlerinin geliştirilebilmesi, yönetim süreçlerinin otomasyonu gibi kavramlar ve bu konularla alakalı etkinlikleri içermektedir (Canbolat, 2006, s. 27-28).

1.4.4.Raporlar

Raporlar, MBS'den elde edilen ve bilgi kullanıcılarına sunulan bilgi çıktılarıdır. Buna işletme içindeki ve dışındaki bilgi kullanıcıları da dâhildir. Dâhili raporlar, işletme yönetiminin tüm seviyelerine sunulmakta olan kontrol amaçlı belgelerdir. Bu belgelere izleme raporları da denmektedir. İç raporlar, faaliyet ve operasyonların sonuçlarını gösterir ve istenilen amaca ne ölçüde ulaşıldığına dair bilgi vermektedir. İç raporlar, işletme yöneticilerinin tercihlerine, iş türüne ve koşullarına göre farklılık gösterebilir. İç raporlar örneğinde; gelir raporları, bilanço, bütçe, gider raporları, kar raporları, üretim raporları görüntülenebilmektedir (Sevim, 2005, s.62).

Dış raporlar, işletme tarafından üçüncü taraflara gönderilen belgelerdir. Dış raporlar çok sayıda bölümle alakalı olabilmektedir. Harici rapor örnekleri; senelik faaliyet raporları, kredi kuruluşlarına raporlar, kâr raporları ve beyanname raporları sunulmaktadır (Sürmeli, 1996, s. 42).

İKİNCİ BÖLÜM

ÜLKE EKONOMİSİNE KATKILARI AÇISINDAN KOBİ'LER

Küçük ve orta ölçekli işletmeler, genellikle bir kişi tarafından kurulmakta olan, bir mal sahibi veya sahipleri tarafından yönetilen, büyüme için sermaye sağlayan, yerel olarak faaliyet gösteren ve üretimde çok verimli olması gerekmeyen nispeten küçük ekonomik birimlerdir (Aypek, 2001, 145). Türkiye'de işleme sanayisinde faaliyet göstermekte olan işletmelerin büyük çoğunluğunu oluşturan KOBİ'ler ülke ekonomisinin önemli yapı taşlarından biri olarak kabul edilmektedir.

2.1. Ulusal ve Uluslararası Ölçekte KOBİ Yaklaşımları

Bütün devletlerde ekonomideki işletmelerin neredeyse tamamını oluşturan KOBİ'lerin genel kabul görmüş bir tanımı yer almamaktadır. Her devlet ve kuruluş kendi vaziyetini incelemek suretiyle KOBİ'lere değişik manalar yüklemiştir (Doğan vd. 2002, s.107).

KOBİ teriminin sınırları bir kısım ölçütlere göre değişiklikler göstermektedir. Bu ölçütler devlet ekonomisi, endüstrileşme seviyesi, erişebilir seviyedeki pazarın genişliği, sektör ve kullanılmakta olan imalat metodu şeklinde listeleyebiliriz. Devletler, KOBİ'lerin iktisata olan desteklerini yükseltmek amacıyla türlü siyasi ve teşvikleri uygulamaya geçirmekte, bu siyaset ve uygulamaların hedef topluluğunu tespit etmek maksadıyla da kendi KOBİ tanımlamalarını yapabilmektedir.

Bulutçu (2007, s.1), KOBİ'lerin betimlemesinde gerçekleştirilen değişikliklerin, KOBİ'lere değişik devletlerde hatta aynı devletlerin değişik alanlarında birbirinden farklı niteliklerin barındırılmasından ortaya çıkabileceği ifade edilmiştir. Yörük ve Ban (2003, s.4-5) devletlerdeki kalkınma seviyesinden ve alanlar arasındaki değişikliklerden ötürü KOBİ'lere ilişkin ortak bir betimlemenin gerçekleştirilmesinin güçleştiğini belirtmişlerdir. Bu durumla birlikte KOBİ'lerle alakalı literatürde gerçekleştirilmiş bir kısım tanımlar sunulmuştur:

KOBİ, iktidarların milletlerine işletmeler vasıtasıyla kazanç sağlamak amacıyla sağlamış oldukları olanak biçiminde ifade edilebilir (Sorooshian ve Suffian, 2017, s. 197).

Taghiyev (2019, s.3) KOBİ'leri "küçük bir iş yeri olarak girişimcilik işlemleri, bir pazar ekonomisi açısından tespit edilen kanunlara uygun şekilde mülkün kullanılması, ürünlerin satılması, işin gerçekleştirilmesi ya da bu sınıra kayıtlı bireyler açısından hizmet sağlanabilmesi yoluyla sistematik şekilde kazanç sağlamayı hedefleyen bir girişimcilik faaliyetidir" (Taghiyev, 2019, s.3) olarak ifade etmiştir.

Kanuni düzeni ne olursa olsun bir ya da birden fazla, gerçek ya da tüzel bireye ait olup, 250 bireyden az senelik çalışan istihdam sağlayan, senelik net satış cirosu ve mali bilançosu 25 milyon TL'yi geçmeyen, bağımsız işletme kapsamına girmekte olan, üretici, üretici-ihracatçı niteliğine sahip mikro, küçük ve orta büyüklükteki işletmeler kısaca "KOBİ" olarak tanımlamaktadır (Bayülken ve Kütükoğlu, 2012, s.4).

KOBİ'ler; bütçeleri sınırlı, imalatları genellikle el emeğine dayanmakta olan, çevresindeki teknolojik yeniliklere ekonomik yetersizlik sebebiyle yetişemeyen veya kullanamayan, ölçek ekonomisinin oluşturulamaması sebebiyle rekabette zorlanmakta olan fakat çabuk karar verebilme kabiliyetine sahip bulunan kuruluşlardır.

Kahraman (2015, s.4-5) Türkiye'de KOBİ tanımlamasında yaşanmakta olan karmaşıklığın 2005 senesinde çıkartılmış olan 25997 Sayılı "Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelik" ile giderilmiş olduğunu ifade etmiştir. Talimatnameye göre KOBİ ifadesi şu biçimdedir (Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelik, 2005):

18/3/2022 tarihli ve 31782 sayılı Resmî Gazete 'de yayımlanan 17/3/2022 tarihli ve 5315 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı uyarınca KOBİ'lerin tanımlamasında bir kısım yenilikler gerçekleştirilmiştir. Bu yönetmeliğe göre; Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler (KOBİ): Yılda iki yüz elli kişiden az istihdam sağlayan ve yıllık cirosu veya mali bilançosu iki yüz elli milyon Türk lirasını geçmeyen ve sınıflandırılmış iktisadi işletme veya işletmeleri ifade etmektedir. Bu Yönetmelikte mikro, küçük ve orta ölçekli işletmeler olarak yer almaktadır.

Türkiye'de KOBİ'ler hizmet kesimi de dâhil olmak üzere bütün iş yerlerinin %99,8'ini meydana getirmekte ve toplam istihdamın %76,7'sini meydana

getirmektedir. KOBİ yatırımlarının, toplam yatırımlar içerisindeki oranı %38'e, toplam katma değer içerisindeki oranı ise %26,5'e ulaşmıştır. KOBİ'lerin toplam ihracat içerisindeki oranları, seneler itibarıyla farklılık gösterebilmekle birlikte, ortalama %25-30 civarında gerçekleşmektedir ve bu sektörün toplam Banka kredileri içerisindeki oranı %25'in altında gözlemlenmektedir (Yerlikaya, 2014, s. 6).

2.2.KOBİ'lerin Özellikleri

KOBİ'ler için ortak bir tanım olmamasına rağmen, ortak özelliklerden söz etmek mümkündür. KOBİ'ler; genel olarak kurucusu tarafından yönetilen, istihdamı artıran, bölgesel kalkınmaya katkı sağlayan, yeniliklere kolaylıkla uyum sağlayabilen, ekonomi üzerinde önemli ölçüde artış sağlayan ve kentler arası göçü engelleyerek toplumun düzenini koruyan ve sağlayan birçok özelliği bünyesinde toplamaktadır. KOBİ'lerin genel olarak özellikleri (Gül, 2014, s.30);

- Küçük miktarda sermaye ile kurulurlar.
- Genellikle aile bireyleri ile birlikte yönetilir. İşletmeyi kuran kişi hem sahibi hem de yöneticisi rolündedir. Profesyonel yönetici anlayışına sahip değildir.
- Hukuki yapıları bireysel veya ortak şeklindedir.
- Genel olarak tek kişilik yönetim sistemi hâkim olduğundan karar verme süreci hızlı ve bağımsızdır.
- İşletme faaliyetleri için uzmanlaşmış iş bölümü azdır. Daha çok basit iş bölümüne dayanan bir organizasyon yapısı vardır.
- Müşteriler ile yakın ve yüz yüze iletişim hâkimdir.
- İşçi- işveren arası iletişim güçlüdür.
- Belirli bir sermaye ile kuruldukları için gerekli fonlar öz sermayeden karşılanır.
- İleriye yönelik yatırım kapasiteleri sınırlıdır.
- Pazar payları kısıtlı ve daha çok yöresel alanda faaliyet gösterirler.
- Hızlı ve somut sonuçlara odaklıdırlar.
- Yeniliklere açık dinamik bir yapıya sahiptirler.
- Yatırım oranları düşük olmasına rağmen istihdam imkânı sunmaktadır.
- Bölgelerarası göçü engelleyerek, sosyal ve toplumsal düzeni sağlamaktadır.
- Teknolojik değişim ve gelişimlere daha açık ve yatkındır.

- Gelir dağılımındaki farkları asgari düzeye indirmektedir.

KOBİ'lere genel olarak baktığımızda esnek yönetim anlayışı ile yönetildiği için stratejik yönetim eksikliği fazladır. Bu durum KOBİ'lerin kısa vadeli planlar çerçevesinde ilerlediğini göstermekte ve kriz yönetiminde zayıf kalmaktadır. Üretimi basit düzey teknoloji ile yapmaları, pazarlama teknolojisi hakkında çok fazla bilgilerinin olmadığı ve finansal anlamda en çok sıkıntı çeken kesim olmaları, KOBİ'lerin dezavantajıdır (Yüksel, 2014, s.12).

İfade edilen dezavantajlara rağmen KOBİ'lerin büyük işletmelere nazaran daha çok avantaj sağlayan üç ortak özelliği vardır. Bunlar; bağımsız olma, girişim yeteneği ve kişisel ilişkilerdir. Bunlar aşağıdaki gibi açıklanabilir (Aslan, 2018, s. 104-106);

Bağımsız Olma: Bir işletme sermayesinin %25'nin ya da daha fazlasının başka bir kurum veya kuruluşa ait olmayan işletmelere bağımsız işletme denilmektedir. KOBİ'lerde bağımsız işletmelerdir. KOBİ'lerde işletmeyi kuran kişi hem sahibi hem de yöneticisidir. Bu da yönetimde herhangi bir baskının söz konusu olmayacağı anlamına gelmektedir. Karar alma sürecini bizzat kendisi yapar ve uygular. Bu sebeple daha esnek fakat daha riskli bir yönetim söz konusudur. KOBİ'lerin bağımsız olma özelliğinin hem olumlu hem de olumsuz etkileri vardır. Eğer işletme sahibi iyi bir yönetici özelliği taşıyorsa, ileriye yönelik kararlar alıyorsa, karar alırken işletmenin bütün artı ve eksilerini birlikte değerlendiriyorsa, değişime ve gelişime açık, önüne çıkan fırsatları kullanabiliyorsa işletmeyi olumlu yönde etkileyecektir. Ancak işletme sahibi iyi bir yönetici olma potansiyeli taşımiyorsa, karar alırken ve nitelikli personel seçimi yaparken dikkat etmiyorsa bu durum KOBİ'leri olumsuz yönde etkileyecektir (Gül, 2014, s.30)

Girişim Niteliği: Her işletme sahibi olan birey ve bireylere girişimci demek doğru değildir. Girişimci, çevrenin yarattığı fırsatları gören, gördüğünü anlayan ve buradan esinlenerek proje üreten ve bunu faaliyete geçiren kişi olarak tanımlanmaktadır. Türkiye'de KOBİ'lerin gelişmesi için en önemli kıstaslardan biri girişimcilik ruhu ve yöneticilik yeteneğine sahip bireylerin olmasıdır. KOBİ'lerin gelişmesi için en önemli şart bulunduğu coğrafyaya uyum sağlamasıdır. KOBİ'leri yöneten işletme yöneticilerinin; yeniliklere açık, nitelikli girişime sahip ve kişisel ilişkilerinin en iyi düzeyde olması arzulanmaktadır. Her şeyden önce girişimcilik,

geleceğe göre hareket etmek değil, geleceğe şekil vermektir (Yerlikaya, 2014, s. 6).

Kişisel İlişkiler: Rekabetin yoğun olduğu ortamda işletmeler, pazarın içerisindeki konumlarını koruyabilmek ve rekabet üstünlüğü sağlayabilmek için farklı stratejiler uygulamalıdır. KOBİ'lerde işletmenin sahibi aynı zamanda işletmenin yöneticisi olduğundan tüm personele hâkimdir ve bu da birçok avantajı beraberinde getirmektedir. Hiyerarşik olarak keskin kademelerin olmadığı işletmelerde yönetici ile çalışan arasında kuvvetli bir bağ vardır. Yönetici çalışanların medeni durumunu, sağlık ve ailevi problemlerini bilebildiğinden personelle arasında daha sıcak ilişkiler söz konusudur. Bu durum beraberinde insan ilişkilerini enformel bir yapıya dönüştürmüştür. Çalışan, yöneticisini sadece patron veya müdür gözüyle görmez, daha çok yakın biri olarak nitelendirir. Bu bağlılık beraberinde işine odaklanmış ve sahip çıkan bir grubu oluşturur. Buda işletme faaliyetlerindeki verimliliği artırır. Bu durumu müşteriler bazında da ele aldığımızda, işletme sahibi veya işletme yöneticisi müşterilerle karşılıklı dostluk ilişkisi içerisinde olduğundan müşterilerin işletmeye olan bağlılığı artar (Yüksel, 2014, s.12).

2.3.KOBİ'lerin Sınıflandırılması

KOBİ'ler geleneksel metotlar ile faaliyetlerini sürdürmeye çalışan işletmelerden, bağımsız şekilde faaliyet gösteren ve göstermeye çalışan işletmelere ya da modern işletmelerden çeşitli uydu işletmelere kadar birçok alana yayılmıştır. KOBİ'lerin el sanatkarlığı, ticaret ve hizmet sektörleri gibi birçok alanı ihtiva ettikleri göz önüne alınırsa belirli bir sınıf içerisinde değerlendirilmesinin zor olduğu, buna paralel olarak çalışan sayıları ve fonksiyonel olmak üzere ikili bir sınıflandırması yapılmıştır.

2.3.1.Fonksiyonel Olarak Sınıflandırma

Fonksiyonel sınıflandırmada KOBİ'ler sektörde yer aldıkları iş türüne göre ayrışma göstermektedir. Bu grupta KOBİ'ler 3 başlık altında incelenmektedir. Bunlar (Gençsoy, 2004, s.8-9):

■ **İmalat İşletmeleri:** Bu grupta lokantacılar, dondurmacılar gibi daha ziyade hammadde alımı yapıp ve bu hammaddeyi işleme suretiyle tüketim aşamasına getiren işletmeler söz konusudur. Hâlihazırda, bu şekilde birçok çeşitli ölçekte imalat

işletmesi veya işletmesi bulunmaktadır (Gençsoy, 2004, s.8-9)

■ **Ticaret İşletmeleri:** Bu gruptaki işletmelere, bakkal, kafeterya vb. gibi işletmeler yani satışın perakendecilere yapılmakta olduğu işletmeler örnek olarak zikredilebilir.

■ **Hizmet İşletmeleri:** Direkt olarak müşteri odaklı hizmette bulunmaya çalışan bu gruptaki işletmelerin hizmet faaliyetini yerine getirmeye çalışmaktan ziyade hizmeti satın aldıkları görülmektedir. Bu durumun belirleyici faktörü ise birey veya müşterilerin satın alma güçlerinde meydana gelen artışlardır. Tamirciler, kuru temizlemeciler, oteller vb. gibi yerlerin örnek olarak gösterilebileceği bu işletmelere bugün ilginin giderek artış gösterdiği görülmektedir (Gençsoy, 2004, s.8-9).

2.3.2.Çalışan Sayısı Olarak Sınıflandırma

KOBİ'lerin büyüklüğü sadece alan ya da sektörde yer aldığı büyüklük ile tespit edilmemektedir. Çalışan sayısı da KOBİ'leri birbirinden ayırmaktadır. Çelik ve Akgemici (1998, s.72)'ye göre, KOBİ'ler çalışan işçi sayısı bakımından dört grupta ele alınmaktadır. Bunlara bakılacak olduğunda:

■ **Esnaf İşyerleri:** İşletme sahipleri ve birinci derece yakınların çalıştığı işletmelerdir.

■ **Çok Küçük İşletmeler:** On kişiden az çalışan istihdam eden işletmelerdir.

■ **Küçük İşletmeler:** Elli kişiden az çalışan istihdam eden işletmelerdir.

■ **Orta Büyüklükteki İşletme:** İkiyüzelli kişiden az çalışan istihdam eden işletmelerdir.

Ayrıca "Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, özellikleri ve sınıflandırılmasına İlişkin Yönetmelik'in 5. maddesinde KOBİ'lere yönelik sınıflandırma kriterleri aşağıdaki gibidir (Resmî Gazete, 10/09/2012):

■ **Mikro İşletme:** Yılda on kişiden az çalışanı olan ve yıllık cirosu ya da mali bilançosu üç milyon Türk lirasını geçmeyen işletmeler.

■ **Küçük İşletmeler:** Yılda 50 kişiden az çalışanı olan ve yıllık cirosu ya da mali bilançosu 25 milyon Türk lirasına kadar olan işletmeler.

■ **Orta Ölçekli İşletmeler:** Yılda iki yüz elli kişiden az istihdam sağlayan ve yıllık cirosu veya mali bilançosu yirmi beş milyon Türk lirasına kadar olan işletmeleri. "

Yönetmeliğe göre çalışan sayısına göre yapılan sınıflandırmada bir KOBİ'nin aktif alanı, 10'dan az çalışandan en fazla 250 çalışana kadar tanımlanmaktadır.

2.4.KOBİ'lerin Ekonomideki Yeri ve Önemi

1970'li senelere "ekonominin lokomotifi" olarak kabul edilen büyük işletmelerin o senelerde yaşanmış olan krizler nedeniyle kendilerini zor durumda bulması ile küçük ve orta ölçekli işletmelerin önemi daha da artmıştır (Torlak ve Uçkun, 2005, s.1). Sanayi Devrimi'nden 1970'lere kadar, ölçek ekonomileri yoluyla maliyet avantajlarının sağlanması, (Schumacher'in 1973) "küçük olan güzeldir" görüşüyle baltalandı; İstihdam ve gelir yaratan ve olumlu ekonomik kalkınmayı destekleyen KOBİ'ler ortaya çıkmıştır (Müftüoğlu, 2013, s. 13). Uluslararası İş Merkezi'ne (2019) göre, KOBİ'ler ilerlemekte olan ülkelerde sürdürülebilir kalkınma amaçlarına ulaşılmasına dört ana kanal aracılığıyla katkıda bulunmuştur:

■ **İstihdam üzerindeki etkisi:** KOBİ'ler çok sayıda ülkede çalışmakta olan nüfusun tahmini yüzde 70'ini istihdam etmektedir. Rekabet gücünü artırmakta olan KOBİ'ler, yeni işler oluşturabilmekte, ücretler üzerinde pozitif bir etkiye sahip olmakta ve yoksulluğun ve gelir eşitsizliğinin önlenmesinde önemli bir etkiye sahiptir.

■ **İş uygulamalarına etkisi:** Yöneticilerin ticari faaliyetleri çevreyi ve toplumu etkiler. Örneğin; İnsan Kaynakları politikası toplumsal cinsiyet eşitliğini artırabilir; enerji verimli üretim yöntemleri çevresel ayak izini azaltabilmektedir (Koç, 2008, s. 42).

■ **Sektör Etkisi:** Sanitasyon, su, sağlık, eğitim, imalat, tarım ve enerji sektörlerindeki KOBİ'ler, Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinin temel ihtiyaçlarını karşılamak için kritik olabilecek mal ve hizmetler sunmaktadır (Taş, 2010, s. 12).

■ **Ulusal Rekabet Gücüne Etkisi:** KOBİ'ler, rekabeti, yeniliği, çeşitlendirmeyi, uluslararası ticareti ve ekonomik büyümeyi teşvik edebilen ileri ve geri bağlantıları kolaylaştırır. Beşerî ve fiziki sermayeye yapılan yatırımlar, verimliliği artırmakta ve yapısal değişiklikleri hızlandırmaktadır (Uludağ ve Serin, 1990, s. 31) KOBİ'ler üretim, ihracat ve devlet ekonomisine kattıkları pay ile devletlerin iktisadi kalkınma ve büyüme amaçlarına ulaşmalarında mühim rol oynamaktadır (Taş,2010, s.12). Bilhassa istihdam hususunda KOBİ'ler gerek vasıflı gerekse vasıfsız işgücü için iş

yaratarak işsizlik oranını düşürmektedir (Muslümov, 2002, s. 20). Sanayileşmiş ve refah seviyesi yüksek olan ülkelerdeki KOBİ'ler üzerine gerçekleştirilen incelemeler, küçük işletmelerin işçilerine büyük işletmelere göre daha düşük ücret ödemiş olduğunu ve KOBİ'lerde iş istikrarı ve güvencesinin daha düşük olduğunu gözler önüne sermektedir. Genel olarak, KOBİ'ler maliyetleri azaltmak için daha düşük ücretlerle işe alabilecekleri daha az vasıflı işçileri işe almayı ve onları kurum içinde eğitmeyi tercih etmektedir. Öte yandan, böyle bir durum vasıfsız işçilerin işi öğrenmesine ve nitelik kazanmasına olanak tanımaktadır. Bu şekilde KOBİ'ler ülke işgücününün kalifikasyonunu da teşvik etmektedir (Akgemci, 2001, s.44).

Ancak KOBİ'lere yönelik uzmanlaşma ve bölümlerin imalat, pazarlama, finans, dış ticaret gibi alt bölümlere ayrılma kültürü çok yaygın olmadığı için çalışanlar kendi alanları haricindeki bölümlerde de farklı işler gerçekleştirebilmekte ve bu sayede çok sayıda sahada kendilerini geliştirmektedir. Bu bakımdan KOBİ'ler iş yaratarak, iş gücünü eğiterek ve çeşitli teçhizat sağlayarak istihdam sahasında mühim bir rol oynamaktadır (Uludağ ve Serin, 1990, s. 32). KOBİ'lerin hızla değişen tüketici talebine cevap verebilmesi, ekonominin dinamik yapısına ve yasal koşullara basitçe uyum sağlayabilmesi, pazar ihtiyaçlarının karşılanabilmesi açısından olabildiğince mühimdir (Alkibay vd. 1999, s. 1). Ayrıca KOBİ'ler, büyük işletmeler için iktisadi açıdan uygun olmayan ürünler imal ederek ya da hizmetler sunarak mevcut ancak karşılanmamış pazar ihtiyaçlarına cevap vermektedir (Akgemci, 2001, s. 5). KOBİ'ler de sektördeki rekabetin muhafaza edilmesinde önemli bir görev almaktadır. Pazarda çeşitlilik sağlayarak yoğunlaşmaya mâni olan KOBİ'ler kaliteyi yükseltir ve ücretleri standart bir seviyede tutmaktadır (Bağrıçak, 1991, s. 10). KOBİ'ler değişik coğrafi bölgelerde yer alan işletmeler sayesinde bölgeler arasındaki gelişmişlik farkını kapatarak bölgesel kalkınmayı desteklemektedir. Bu durumun sonuçlarından biri de iş olanaklarının oluşturulması ve bölgeler arası göçün azalmasıdır (Akgemci, 2001, s. 8). Ayrıca KOBİ'ler üretimin daha geniş bir kitleye ve daha geniş bir sahaya yayılmasını sağlayarak gelir dağılımındaki eşitsizliği azaltmaktadır (Koç, 2008, s.65).

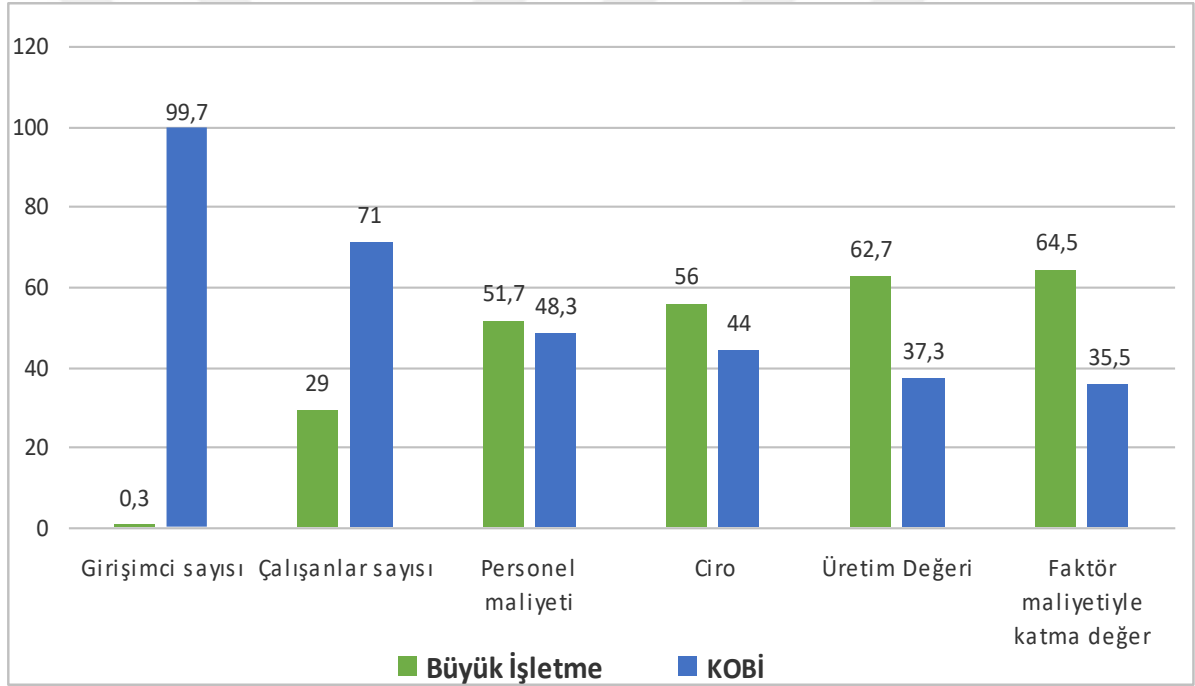
2.4.1.KOBİ'lerin Türkiye Ekonomisindeki Yeri ve Önemi

Çağımızda KOBİ'ler, iktisadi kalkınmanın yapı taşlarından biri olarak ifade

edilmektedir. KOBİ'lerin iktisadi büyüme, istihdam ve bölgesel kalkınma gibi hususlarda devlet ekonomisine faydaları ve katkıları 1970'li senelerin sonlarında anlaşılmaya başlanmış ve Avrupa Birliği 1983 senesini KOBİ senesi ilan etmesine rağmen, 1990'lardan beri Türkiye'deki gibi gelişmekte olan ülkelerde bu süreç anlaşılammıştır (Özdemir, vd. 2011, s.36).

KOBİ'ler ile büyük ölçekli işletmelerin 2021 senesinde Türkiye ekonomisi içinde türlü parametreler için sahip olduğu paylar Şekil 4.'de sunulmuştur.

Şekil 4: Türkiye'de KOBİ ve Büyük Ölçekli İşletmelerin Ekonomik Verileri (TÜİK, Aralık 2022)

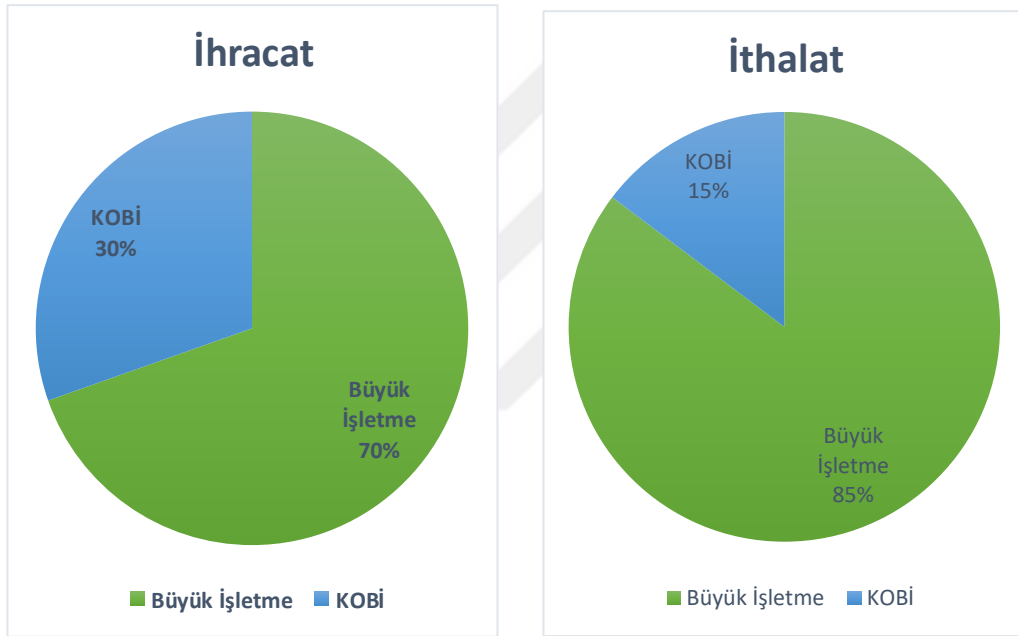

Kaynakça: Türkiye İstatistik Kurumu, (TÜİK). 2021. “Küçük ve Orta Büyüklükteki Girişim İstatistikleri”. Erişim tarihi 07 Mart 2023

Şekil 4'te verilere göre KOBİ'ler 2021 yılında girişimci sayısı ve çalışan sayısı parametrelerinde büyük işletmelere göre daha yüksek orana sahiptir. Personel maliyeti, ciro, üretim değeri ve faktör maliyetiyle katma değer değişkenleri arasında büyük işletmeler büyük paya sahiptir. KOBİ'ler 2021 yılında toplam girişim sayısının %99,7'sini oluşturmuştur. Buna karşılık; KOBİ'ler istihdamın %71'ini, oluştururken büyük işletmeler %29'lük kısmı karşılamıştır. KOBİ'lerin personel

giderlerindeki yapı 2021 senesinde %48,3 olmuştur. KOBİ'lerin yıllık cirodaki yapı %44 ken büyük işletmelerin oranı ise %56 2dir. Türkiye ekonomisi için çok mühim olan üretim değerinin toplam dağılımından 2021 yılında 37'3 KOBİ'lere; kalan %62'7 büyük işletmelere aittir. Bunlara ilave olarak aynı yıl KOBİ'ler %35'5 faktör maliyetiyle katma değer almış; büyük işletmeler %64'5 açıklamıştır.

Şekil 5: KOBİ ve Büyük Ölçekli İşletmelerin Dış Ticaret Verileri (TUİK, Aralık 2022)

Kaynakça: Türkiye İstatistik Kurumu, (TUİK). 2021. “Küçük ve Orta Büyüklükteki Girişim İstatistikleri”. Erişim tarihi 07 Mart 2023

Türkiye'de faaliyet göstermekte olan işletmelerin 2021 yılı dış ticaret kayıtlarına göre 2021 yılında KOBİ'lerin ülkenin toplam ihracatı içindeki payı yüzde %30 olmuştur. Büyük işletmelerin ihracat payları dikkate alındığında bu oran 2021 yılında %70 oranıyla ihracatta KOBİ'lerin payının üzerinde olduğu görülmektedir.

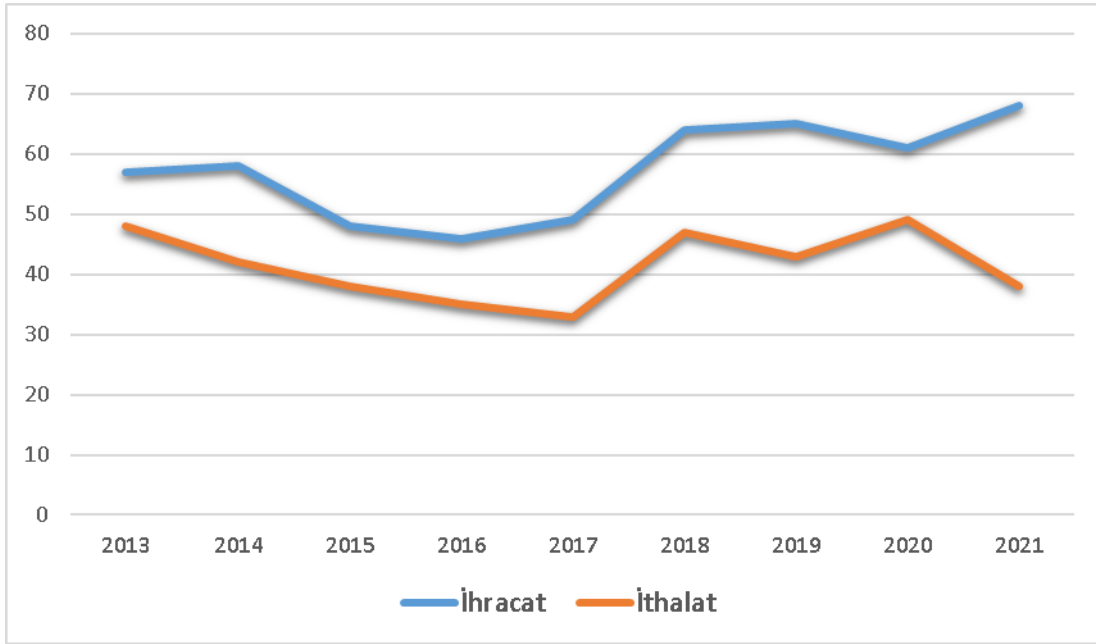
Türkiye'de faaliyet göstermekte olan işletmelerin 2021 yılı dış ticaret kayıtlarına göre 2021 yılında KOBİ'lerin ülkenin toplam ithalatı içindeki payı yüzde %15 olmuştur. Büyük işletmelerin ithalat payları dikkate alındığında bu oran 2021 yılında %85 oranıyla ihracatta KOBİ'lerin payının üzerinde olduğu görülmektedir.

KOBİ'ler 2021 yılına ilişkin toplam ihracatın %30'unu, ithalatın ise %15'ini

karşlamıştır. KOBİ'lerin ihracatının %61,3'ü ticaret sektöründe %33,2's sanayi sektöründe gerçekleşmiştir.

KOBİ'lerin 2021 yılı toplam ithalattaki payı %15 olmuştur. KOBİ'lerin ithalatının %62,4'ü ticaret sektöründe, %31,4'ü sanayi sektöründe gerçekleşmiştir.

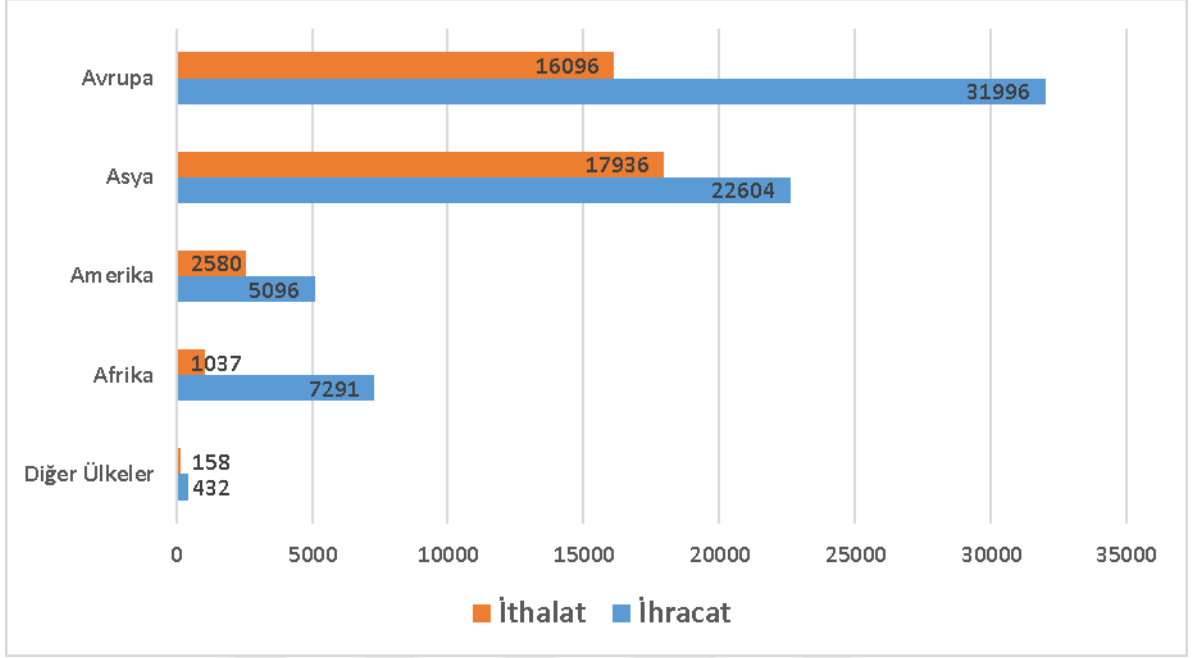
Şekil 6: KOBİ'lerin İhracat ve İthalat Değerleri (Milyar ABD \$) 2013- 2021 (TUİK, Aralık 2022)

Kaynakça: Türkiye İstatistik Kurumu, (TUİK). 2021. “Küçük ve Orta Büyüklükteki Girişim İstatistikleri”. Erişim tarihi 07 Mart 2023

KOBİ'lerin 2013 senesinde 57 milyar dolar olan ihracat değeri 2021 senesinde 68 milyar dolara çıkmıştır. İthalatta ise 2013 senesinde 48 milyar dolar olan değer, 2021 senesinde 38 milyar dolara gerilemiştir.

Şekil 7: KOBİ'lerin İthalat ve İhracat Değerlerinin Ülke Gruplarına Göre Dağılımı
(Milyon ABD \$) 2013- 2021 (TUİK, Aralık 2022)

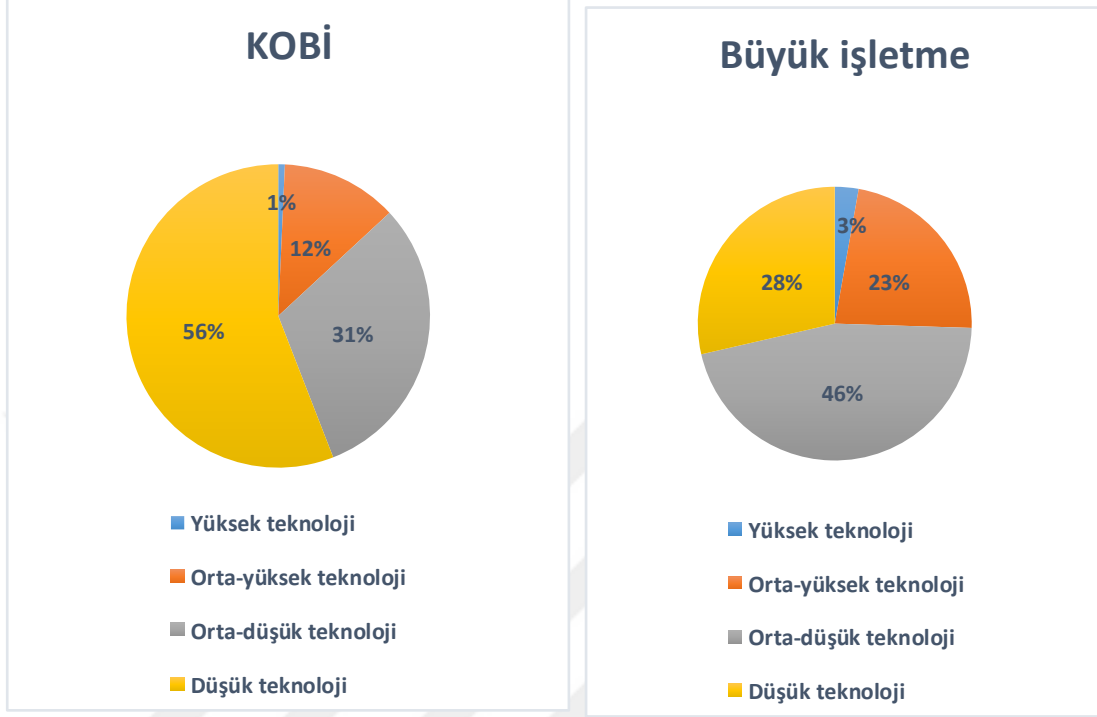
Kaynakça: Türkiye İstatistik Kurumu, (TUİK). 2021. “Küçük Ve Orta Büyüklükteki Girişim İstatistikleri”. Erişim tarihi 07 Mart 2023

KOBİ'ler 2021 senesinde ihracatın %47,3'ünü Avrupa devletlerine, %33,7'si Asya devletlerine yapmıştır. KOBİ'ler ithalatın %47,4'ünü Asya devletlerinden, %42,6'sını Avrupa devletlerinden gerçekleştirmiştir.

KOBİ'ler 2021 senesi ihracatında giyim eşyası sektörü %12,9, başka yerde listelenmiş makine ve teçhizatlar %10 ve tekstil ürünlerinin payı %9,1 olmuştur. KOBİ'lerin 2021 senesi ithalatında ise kimyasallar ve kimyasal ürünler %16,3, başka yerde sınıflandırılmamış makine ve ekipmanlar %15,6 ve ana metaller %14,6 olmuştur.

KOBİ'lerin ve büyük ölçekli işletmelerin bilişim teknolojileri kullanımlarına ilişkin bilgiler Şekil 8'de sunulmuştur.

Şekil 8: KOBİ ve Büyük Ölçekli İşletmelerin Bilişim Teknolojileri Kullanımı(TUIK, Aralık 2022)

Kaynakça: Türkiye İstatistik Kurumu, (TUIK). 2021. “Küçük Ve Orta Büyüklükteki Girişim İstatistikleri”. Erişim tarihi 07 Mart 2023

KOBİ’ler teknoloji düzeylerine göre sınıflandırıldığında, %56 düşük teknoloji kullanırken, büyük ölçekli işletmelerde %46 oranındadır. Bu bilgilerden hareketle KOBİ’lerin teknoloji kullanımının büyük işletmelere göre düşük olduğu ifade edilebilmektedir.

2.4.2.KOBİ’lerin Dünya Ekonomisindeki Yeri ve Önemi

Yaşadığımız dönemde dünya çapında ekonominin gün geçtikçe birbirine bağlanan yapısı, iktisadi faaliyetlerin ve bunların yürütülmesinin belirleyici unsuru ve bu işlemlerin yürütücüsü durumuna gelmiştir. Büyük işletmeler, teknolojileri ve örgütsel yaklaşımları nedeniyle milletler arası ticarete hâkim olmayı sürdürmektedir. Bununla birlikte, küresel ekonominin artan dışa açıklığı, yeni iş platformları ve internetin ortaya çıkışı sayesinde KOBİ’ler dünya ticaretinde mühim bir noktaya ulaşma fırsatları artmaktadır (Dünya Ticaret Örgütü, 2018). KOBİ’ler aynı zamanda

dünya çapında ana istihdam ve gelir kaynakları oldukları için iktisadi kalkınmada kilit bir rol oynamaktadır. Bu durum Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Stratejisi 2030 (International Trade Center, 2017) stratejilerinin temeline KOBİ'lerin yerleştirilmiş olmasından da anlaşılmaktadır.

KOBİ'ler istihdamın, iktisadi büyümenin ve yeniliğin ana itici güçleri oldukları için önemlidir. Dünya Ticaret Örgütü'ne (Gelişmiş Ekonomilerdeki KOBİ'ler) göre, % 90'dan fazla girişimci, istihdamın % 60-70'ini ve Gayrisafi Yurt İçi Hasılanın %55'ini temsil etmektedir. KOBİ'ler dünyadaki tüm işletmeleri oluşturmaktadır ve toplamda yarısından fazlasını kaplamaktadır. Özel sektör dünya üretiminin yaklaşık %90'ını karşılarken bunun % 50'sini KOBİ'ler karşılamaktadır. Farklı ülkelerde yer alan KOBİ'lere ilişkin bilgiler Tablo 2'de verilmiştir

Tablo 2: Çeşitli Ülkelerde KOBİ'ler ile İlgili Göstergeler (TUİK, Aralık 2022)

Ülkeler	Tüm İşletmeler İçindeki Oranı	Toplam İstihdam İçindeki Oranı	Toplam Yatırım İçindeki Oranı	Katma Değer İçindeki Oranı	Toplam İhracat İçindeki Oranı
Amerika Birleşik Devletleri	%98,5	%49,7	%36	%37,9	%34,6
Almanya	%98,8	%63	%48,9	%43,6	%31,7
Japonya	%99,7	%82	%42,5	%53,7	%37,9
İngiltere	%98,9	%55	%53,6	%53,2	%53,8
Güney Kore	%98	%62,8	%63,9	%34,9	%21,7
Fransa	%99,6	%64,4	%67,8	%56,8	%48,3
İtalya	%99,4	%81,7	%57,4	%69	%43,8
Türkiye	%99,3	%76,8	%71	%64,5	%30,4

Kaynakça: Türkiye İstatistik Kurumu, (TUİK). 2021. “Küçük ve Orta Büyüklükteki Girişim İstatistikleri”. Erişim tarihi 07 Mart 2023

Tablo 2'de KOBİ göstergelerinin verildiği devletlerde KOBİ'lerin tüm işletmeler içerisindeki oranının %97 veya daha fazla olduğu görülmektedir. Buna

göre bütün işletmeler arasında KOBİ seviyesinin en fazla olduğu devlet Japonya'dır. KOBİ'lerin toplam istihdam içindeki payı %49 ile %82 aralığında değişiklik göstermektedir. Böylece, KOBİ'lerin toplam istihdam içindeki payı en fazla olan devlet Japonya olurken, en az olan ülke Amerika Birleşik Devletleri'dir. Diğer bir açıklama olan KOBİ'lerin toplam yatırım içerisindeki payına baktığımızda ise %36 ile %68 aralığında değişen oranlar görülmektedir.

KOBİ'lerin bütün işletmeler içindeki payına bakıldığında bu göstergeler oldukça düşüktür. İşletmeler toplam yatırımları içinde KOBİ'lerin payı Türkiye'de en yüksek, Amerika Birleşik Devletleri'nde ise en düşük seviyededir. KOBİ'lerin toplam katma değer içindeki payı yaklaşık olarak %35 ile %69 aralığında farklılık göstermektedir. Bu göstergeye dayalı olarak en yüksek ülke İtalya, en düşük ülke ise Güney Kore'dir. Son olarak toplam ihracatta KOBİ'lerin payına bakacak olursak en büyük pay İngiltere'dir. En düşük rakam ise Güney Kore'dir. Tablonun son göstergesine göre Türkiye'de faaliyet göstermekte olan KOBİ'lerin payı diğer ülkelere yakın olsa da Türk KOBİ'lerinin ihracattaki payı diğer devletlere göre daha yüksektir (TUIK, Aralık 2022).

2.5. KOBİ'lerin Avantaj ve Dezavantajları

Sadece sosyal hayatta değil iktisadi hayatta önemli etki ve rolleri olan ve ülke saatinde geniş bir sahada faaliyet gösteren KOBİ'lerin, sözü edilen ülke çapına yayılması sayesinde istihdam olanaklarının yaratılması, bölgeler arası gelişmişlik farklarının ortadan kaldırılması, mülkiyetin geniş bir sahaya yayılması gibi faaliyetleri yerine getirmede rolleri olduğu görülmektedir (Çatal, 2007, s.337).

Milli ekonominin geniş bir alanına KOBİ'lerin sahip bulunması geçmişten gelmekte olan bir tesadüf değildir. Bu vaziyet, ne büyük işletmeler açısından ortaya çıkarılan yardımsever siyasetler, ne de ülkenin KOBİ'lere yardım uygulamalarının neticesi ortaya çıkmış bir kavram değildir. KOBİ'ler, çok sayıda şekilde büyük işletmelerden daha çok üstünlüklere sahiptirler. Şimdi var olmakta büyük işletmelerin birçoğu, dinamik yönetici tarzlarıyla iyi idare edilmesi neticesinde önceleri birer KOBİ iken artık büyük bir işletme halini almışlardır (Szonyi, 1991, s.17).

Siyasi manada KOBİ'lerin veya KOBİ müteşebbislerinin başarı istekleri,

cesur girişim çabaları, mülkiyet tutkuları gibi hususlar oldukça önemlidir. Bu denli KOBİ'lerin hayatın her alanında önemli bir mevkie sahip olması ile birlikte KOBİ'lerin milli ekonomilerin büyük bir bölümüne sahip olması da tarihsel veya rastlantısal bir durum değildir. Bu durum KOBİ'lere yapılan yardımlar ve çeşitli şekilde desteklerle oluşmuş bir durum olmayıp, KOBİ'lerin çeşitli durumlarda büyük kuruluşlardan daha fazla avantajlara sahip olması ile açıklanabilir. Günümüzde ise eskiden birer KOBİ olan birçok işletmenin iyi yönetim becerisiyle büyük işletmeler haline geldiği görülmektedir (Çatal, 2007, s. 337).

KOBİ'lerin ülke ekonomisine ve topluma yönelik çeşitli avantaj ve dezavantajları bulunmaktadır. Bunlar alt başlık halinde ele alınmıştır.

2.5.1. KOBİ'lerin Avantajları

Büyük işletmeler ile KOBİ'lerin iktisadi yapı içerisinde mukayesesi göz önüne alınırsa KOBİ'lerin sözü edilen büyük işletmelere bir kısım üstünlük sebepleri mevcuttur. Hizmet, üretim ve pazarlama faaliyetlerinde esnek tutum, tüketici ve çalışanlar ile kurulan yakın ilişkiler gibi hususlar, büyük işletme ve KOBİ rekabetinde KOBİ'lerin üstünlük sebepleri olarak değerlendirilebilir (Akgemici, 2001, s.15).

Talebin sürekli bir değişim halinde olması ve bölgeler arası değişim göstermesi esasen müşteri bazlı faaliyet gösteren KOBİ'ler için çok olumlu ve önemli bir durumdur zira KOBİ'ler söylenen değişimi hızlı bir şekilde fark edip buna göre üretime yön vermektedir. Sabit malzeme, sınırlı makine çeşidi vb. gibi hususlar, KOBİ'lerin, aynı zamanda bir sürekliliğe sahip olan talepteki değişime hızlı intibak edebilmesinde belirleyici faktörlerdir (Şimşek, 2002, s.15).

Neticede ürün çeşitliliğinin ve üretimin fazlalığı diğerlerine göre daha az yatırımlar ile KOBİ'lerle gerçekleştirilmektedir (Çelikkol vd. 2008, s.259). Büyük işletmelerin yapamadığı birçok faaliyeti tamamlamaları ve bu işletmelerin yan sanayi ihtiyaçlarını temin etmesiyle KOBİ'ler ekonomik olarak daha ön planda olup ekonomiye büyük faydalar sağlamışlardır. Bununla birlikte KOBİ'ler bölgesel büyüme ve gelişmelere de büyük fayda sağlamışlardır (Çatal, 2007, s.335).

KOBİ'lerin belli başlı yararları (Çağlar, vd. 2005, s.351):

- İstihdam, işyerleri ve yatırım faaliyetlerindeki önemli rolleri ile KOBİ'ler

ekonominin temel unsurlarından biri olmuştur.

■ Küçük veya orta seviye gibi tasniflere tabi olan işletmelerin sınıflandırması üretimde işletmelerin belli bir alanda uzmanlık kazanması ile neticelenmekte, durum kaynak randımanında artış sağlamaktadır. KOBİ'lerin gelir dağılımında belli bir denge unsuru olmalarının yanı sıra ekonomide meydana gelen çeşitli dalgalanmalardan büyük işletmelere nazaran daha az etkilendiği de görülmektedir.

■ Düşük vasıflı ve deneyimsiz eleman istihdamı ile işsizliği düşürmeye yardımcı olan KOBİ'lerin büyük işletmelere nazaran daha esnek bir yapıya sahip olduğu görülmektedir.

■ KOBİ'lerin, büyük işletmelerin vazgeçilmez bir destekleyici, tamamlayıcı unsuru olması ve yardımcı, işletme malzemeleri, hammadde ve yarı mamul gibi büyük işletmelerin ihtiyaç duydukları, kullandıkları ürünleri üretmelerinin yanı sıra KOBİ'lerin genel işletme, az yönetim giderleriyle faaliyet göstermesiyle ucuz üretimi temin etmeleriyle birlikte hızlı karar verme, kararın hızlı tatbiki gibi olanaklara da sahiptir.

Tekelleşmenin engellenmesi, teknolojik gelişmelere paralel hızlı intibak, çalışan ile ilişkilerdeki yakınlık, hızlı karar ve tatbiki, talepte meydana gelen değişimlere verilen cevap, sermayeye daha az ihtiyaç duyulması gibi hususiyetler KOBİ'lerin piyasalarda öncelikli, diğer büyük işletmelere göre daha avantajlı olmasının sebeplerindendir (Bayraktaroğlu, 2012, s.44).

2.5.2. KOBİ'lerin Dezavantajları

Sektörel farklılıklar dışarıda tutulacak olursa, büyük işletmelere nazaran KOBİ'lerin sahip olduğu dezavantajlar şu şekildedir (Müftüoğlu, 1998, s.278):

■ Öncelikle KOBİ'ler büyük işletmelere göre daha sınırlı bir sermayeye sahiptir. KOBİ'ler büyük sermaye piyasası vasıtalarından daha fazla bir şekilde istifade edememekte ve banka kredilerini de kısa vadeli olarak kullanmaktadırlar. KOBİ'lerin söylenildiği şekilde sermaye piyasası vasıtalarını faal bir şekilde kullanamamaları aynı zamanda finansal kiralama ve risk sermayesi gibi malî araçlardan da istenildiği gibi istifade edilemediği görülmekle birlikte menkul kıymetlerin ihracı gibi neticeler vermektedir.

- KOBİ'lerin diğerlerinin aksine genellikle sadece bir ürün pazarında faaliyette buldukları görülmektedir. Bu durumun sebebi de satış ve üretim riskinin dağıtımı, telafi edici fiyatlama politikalarının tatbiki olarak gösterilmektedir.
- Vasıflı işçi istihdamı konusunda sıkıntı yaşayan KOBİ'lerin maliyeti azaltma ve üretimin artırılması gibi kazanımlara ulaşma imkânları da oldukça sınırlıdır.
- Bilhassa ihracat pazarlamalarında daha da belirginleşen KOBİ'lerin kredili satış, satış sonrası hizmet, reklam vb. gibi pazarlama vasıtalarından istenildiği şekilde istifade edememe durumu KOBİ'lerin söz konusu dezavantajlardan biri olarak gösterilmektedir.

Büyük işletmelere nazaran KOBİ'lerin, ara mallarının ve hammaddenin temininde de önemli dezavantajları bulunmaktadır. Büyük işletmelere göre kredibilite seviyelerinin düşük olması KOBİ'lerin, kredi temininde zorluk yaşamasına sebep olmaktadır. Pazardaki paylarının da çok yüksek olmadığı görülmektedir zira KOBİ'ler büyük finansman ve sermayelere sahip değillerdir (Bayraktaroğlu, 2012, s.45).

Vasıfsız elemanların çoğunlukta ve nitelikli personelin azınlıkta olduğu KOBİ'lerde bu sebeple personel kalitesinin düştüğü görülmekle birlikte yönetici seviyesinde de KOBİ'lerde iş sahipleri bazen kendini her konumda bulabilmektedir. Buna sebep ise yeterince profesyonel ile çalışamaması olarak gösterilmektedir. İhtiyaç duyulan bilgilere erişmede çeşitli sıkıntılar yaşayan ve kısıtlı imkânlar çerçevesinde faaliyet göstermeye çalışan KOBİ'ler aynı zamanda ölçek ekonomisindeki paylarının yüksek olmaması sebebiyle maliyet avantajından da istifade edememektedirler (Müftüoğlu, 1998, s.62).

2.6. KOBİ'lerin Sorunları

Ülkelerin ekonomik sistemlerinde yer alan KOBİ'lerin birtakım sorunları bulunmaktadır. Bu sorunlar ülke, bölge, ekonomik yapı vb. gibi birçok konudan dolayı oluşmaktadır. Devlet destekleri de genel itibariyle bu sorunlara yönelik olarak verilmektedir. Desteklerin en temel özelliği KOBİ'lerin yaşadığı sorunları giderecek veya asgari seviyeye indirecek şekilde kurgulanmasıdır.

Türkiye'deki KOBİ'lerin karşılaştığı en yaygın sorunları üretim, finansman pazarlama, plan ve programlama olarak sıralanabilir. KOBİ'ler finans sıkıntıları sebebiyle yüksek teknolojiye ulaşamamakta ve eski teknolojiyle sıkı sıkıya çalışmaktadırlar. Bu durum üretim kalitesini ve çeşitliliğini olumsuz yönde etkilemekte, böylece KOBİ'lerin piyasa gücünü, satış etkinliklerini ve yurtdışı satış kapasitelerini azaltmaktadır. Sermaye ve uzun vadeli finansmana erişim eksikliği nedeniyle hem yatırım faaliyetlerini hem de günlük faaliyetlerini etkili bir şekilde sürdürmede aksaklıklar yaşamaktadırlar (KOSGEB, 2015, s. 42).

Bu zayıflıklarının ve sorunlarına ek olarak kuruluş yeri, büyük sanayi işletmeleri ile bütünleşme ve iş birliği içerisinde hareket etme, devlet destek ile politikalarından pay alma, personelin donatılması ve donanımlı personel temininde yaşanan sorunlar da söylenebilir (Kaya ve Ağa.2013, s. 10-11).

KOBİ'lerin desteklenmesi konusunda öncü kurumlardan olan KOSGEB'in 40000 KOBİ üzerinde yaptığı anket araştırmasında KOBİ'ler ile ilgili aşağıdaki verilere ulaşılmıştır (Alkın ve Okay, 2008, s. 68):

- %56'sı yurtdışı satış yapmıyor veya yapamamakta;
- %46'sı sermaye sıkıntısı çekmekte;
- %63'ü ek kaynağa ulaşmak istemekte ve buna rağmen %70'i ek finansman kullanamamakta;
- %56'sının patent, faydalı model ve marka tescili bulunmakta;
- %83'ü ülke dışındaki fuarlara katılmakta;
- %60'ı üretimde kalite kontrolden, %72'si üretim performans yönetiminden, %76'sı üretimi bilişim altyapı desteğinden faydalanarak yapmakta;

Nerdeyse tamamı bugüne kadar üretim, planlama, kontrol, yönetim ve organizasyon konusunda danışmanlık hizmeti almaktadır.

2.6.1. KOBİ'lerin Üretim Sorunları

KOBİ'ler genellikle ürünlerini yetersiz teknolojiye sahip atölyelerde ve yoğun iş gücüne ihtiyaç duyulan siparişlere göre üretmektedir. Düşük hacimli siparişler ve hammadde eksikliği nedeniyle kapasitelerinden daha düşük çalışırlar. Bu nedenle, bu durum birim ürün maliyetlerinde artışa neden olmaktadır. Bunların yanında düşük kaliteli üretime, sermaye yetersizliğine, üretim konusundaki bilgi eksikliğine yol

açan teknolojik eksiklikler hem birim ürünlerin maliyetini hem de kaynak israfını arttırmaktadır. Çalışanlar arasındaki iş bölümü başarıyla gerçekleştirilememesi de üretimi dolayısıyla üretkenliği etkileyen diğer bir faktördür (Ayık ve Keskin, 2008, s. 474).

Bu eksikliklerin yanında KOBİ'nin üretim işlevinin diğer işlevleri ile koordineli bir şekilde çalışması büyük önem arz etmektedir. Günümüz ekonomik şartlarında üretimi işletme değil tüketiciler belirlemektedir. İşte bu nokta da üretim işlevinin pazarlama işlevi ile yoğun bir şekilde çalışması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Üretim işlevini KOBİ'lerin kusursuz bir şekilde yürütmesi gerekmektedir. KOBİ'lerin üretim işlevi bakımından rekabetin çetin olduğu bu ortamda yaşamlarını sürdürebilmeleri ve büyümelerini sağlayacak bir başka teknik veya dikkat edilmesi gereken nokta ise verimliliği arttırmaktır. Bunu başarmak için toplam ve operasyonel verimlilik açısından tüm yönetimin dâhil olduğu bütünsel bir verimli üretim yaklaşımı gerekmektedir (KOSGEB, 2015, s.45).

2.6.2. KOBİ'lerin AR-GE ve Yenilik Sorunları

AR-GE problemleri kapsamında teknolojik gelişmeler inkâr edilemez bir yere sahiptir. KOBİ'ler yenilikçi faaliyetler ve değişim gösteren bilişim/teknolojileri takip etmede eksik kalmaktadır. Bu durumda karşılaştıkları fırsatları değerlendirememelerine sebep olmaktadır. KOBİ'lerin büyük işletmelerle mücadelesi ürettikleri ürünlerle çerçevesinde olmamalıdır. Bunun aksine yapamadıkları ürünleri, teknikleri ve yenilikleri gerçekleştirilmelidir. Özellikle uyum avantajlarını kullanarak büyük işletmelerin giremediği pazarlara girmeyi denemelidir (Akgemci, 2001, s. 39).

Bu pazara giriş denemeleri KOBİ'leri finansman yetersizliği diye adlandırılan bir başka sorunla karşı karşıya getirmektedir. Finansman sorunlarının üstesinden gelemeyen KOBİ'ler teknolojiyi takip etmekte zorlanmaktadırlar. Aynı zamanda KOBİ'ler teknolojiyi yeterince takip etmedikleri ve kullanamadıkları için dış pazarlara açılmamaktadırlar. Bunun sonucu olarak uluslararası pazarda sipariş alamamakta ve sadece fason üretimde uluslararası pazarlara açılmaktadırlar. “Ülke ekonomisinin lokomotif olan KOBİ'lerdir” gerçeği yadsınamaz ise, ülkelerin rekabet avantajlarını belirleyen temel faktörlerden başında da teknoloji kullanımı geldiği

yadsınamaz bir gerçektir (Çelik ve Karadal, 2007, s.112). Teknoloji kullanımı işletmelerin tüm işlevleri için önem arz etse de hem üretim hem de pazarlama açısından da hayati önem taşımaktadır.

AR-GE faaliyetleri ve bunun sonucunda ortaya çıkan yenilik ile hızla değişen ekonomik koşullar KOBİ'lerin ürünlerini sadece kendi pazarlarına değil dış pazarlara da satışını zorunlu hale getirmektedir. Yabancı pazar girişlerinin arttığı rekabet ortamında işletmeler daha iyi ve daha ucuz ürünleri pazara sunmasının yanı sıra bu pazarlara yeni ürün geliştirmeyi teşvik etmektedir. Teknoloji eksikliği KOBİ'lerin çoğu dış pazarlara açılmasını zorlamaktadır (KOSGEB, 2015, s.44).

Teknoloji eksikliği ile birlikte yeni mal ve üretim süreçlerinin ortaya çıkarılmasına yönelik sistemli ve bilinçli çalışmalar yapmakta güçlük çekmektedirler. Günümüz rekabet ortamının küresel olması, değişim gösteren zevk ve alışkanlıklar, değişen endüstriyel yapılanma ve benzeri gelişmelerin KOBİ'ler açısından takibi birçok sıkıntı yaratmaktadır (Akgemci, 2001: 39). Bu sebeplerle yenilik ve onun stratejisi genel olarak büyük ölçekli işletmelere atfedilmekte KOBİ'ler ise bu konuda hız ve uygulama açısından etki işletmeler olarak bilinmektedir. Ancak dünya çapında etkin olan rekabet, tüketici ihtiyaç ve tercihlerinin değişimi ve çeşitlenmesi ile ürün yaşam döngüsünün kısaltılması gibi sebepler KOBİ'lerin yenilik ve yenilik stratejileri geliştirmesini gerektirmektedir (Parlak, vd. 2009, s. 289).

Yeniliğin ana kaynağı da müşteriler ve onların sürekli değişim içerisinde olan istek ve şikâyetlerdir. Müşteriler ile yakın ilişkileri ve birebir irtibatları ile dinamik ve esnek bir yapıya sahip olan KOBİ'ler yenilik avantajını büyük işletmelere göre daha iyi kullanabilirler. Ancak yenilik için zaman faktörüne dikkat etmek gerekmektedir. Yenilik rakiplerden önce piyasaya sürülmeli ve taklit durumuna düşmemeye önem verilmelidir.

2.6.3. KOBİ'lerin Kalite Sorunları

KOBİ'ler kendi ülkelerinde yaptıkları üretime yönelik olarak oluşturdukları yapı dış pazarlarla rekabet etme noktasında sorun yaşatmaktadır. Örneğin Türkiye pazarına yönelik geleneksel üretim yöntemleriyle Türk KOBİ'leri birçok pazarda başta AB işletmeleri olmak üzere yabancı işletmelerle rekabet etmek zorundadırlar. Ancak KOBİ'lerimiz hem teknoloji seviyesi hem kalite açısından Avrupalı

işletmelerin çok altındadır ve sıklıkla modası geçmiş tasarımlar, verimsiz üretim yöntemleri ve eski makine-teçhizat kullanarak düşük katma değerli düşük kaliteli ürünler üretmektedirler (Akdeniz, 2016, s. 9).

Bu tür kalite ve tasarım sorunları ile karşılaşan KOBİ'ler siparişe göre üretime (fason üretim) yönelmekte bu yüzden kendi markalarını yaratmakta ve kendi ürünlerini pazarlamakta zorluk çekmektedirler. Rekabet ortamında kendi markalarını oluşturamayan ve kaliteli ürünleri oluşturup daha sonrasında pazarlayamayan KOBİ'ler hayatta kalamamaktadır (KOSGEB, 2015, s.44). Örneğin bir üretim sürecinde yapılacak faaliyetler belirli özelliklere sahip bir ürünün üretim amacına yöneltilmiştir. Buda üretim programının bu amaca göre düzenlendiğini göstermektedir. Ancak, sadece üretim yapmak önemli değildir. Üretilen ürünlerin kalitesinin ve müşteri ihtiyaçlarını karşılayabilme durumunun bilinmesi hem üretimin başarısının tespiti hem de üretimin aksayan noktalarının fark edilmesi açısından hayati öneme sahiptir (Özdemir, 2000, s. 14-15).

Aslında KOBİ'lerin kalite olgusuna üretime başlamadan önce kaliteye önem vermeleri gerekmektedir. Tüm rakip ve pazarı hem kalite hem teknolojik hem de verimli üretim çerçevesinde gözden geçirdikten sonra üretimini gerçekleştirmelidir.

2.6.4. KOBİ'lerin Finansman Sorunları

KOBİ'lerin en önemli sorunlarından biri finansman sıkıntısıdır. Kendi ihtiyaçlarını daha çok iç sermayesinden karşılamaktadır. Bunun nedeni ise dış kaynak temini ile ilgili önünde engeller olmasıdır. KOBİ'ler özellikle banka kredisi kullanım aşamasında teminat ile ilgili oldukça sorun yaşamaktadırlar. KOBİ'lerin finansman kaynağına erişim konusunda problemleri gelişmekte olan ülkelerde daha da fazladır. Finansal anlamda kaynak sağlayan birimlerin ince eleyip sık dokuyarak verdiği teminat, kredi ve kefaletlerin KOBİ'lerin hayatlarını sürdürmesi ve gelişmesi için yeterince etkili olmadığı görülmektedir. Ayrıca sermaye yetersizliği sadece KOBİ'lerde değil gelişmekte olan ülke ekonomilerinde de bulunmaktadır. Bu nedenle kaynakların verimli kullanımını gerekmektedir.

KOBİ'lerin daha çok banka kredilerini kullanarak finans sağlamaları diğer farklı/alternatif finansman kaynaklarının avantajlarını kullanamamalarına sebep olmaktadır (KOSGEB, 2015, s.42). Finansal anlamda yaşanan sorunların ekonomik

temelde nedenleri bulunmaktadır. KOBİ'lerin yaşadığı finansman sorunlarını temelinde yatan dört ana neden şu şekilde sıralana bilinir (Kutlu ve Demirci, 2007, s.190):

- Ekonomik belirsizlikler nedeni ile yaşanan istikrarsızlık sorunu,
- Bankacılık sisteminin temel yapısal sorunu,
- Uygulanan teşvik politikalarının yanlışlığı ve yetersizliği sorunu,
- KOBİ'lerin kendi yapılarından kaynaklanan sorunu.

KOBİ'lerin içinde bulunduğu sorunlar arasında yapılarını en fazla olumsuz etkileyen sermayedir. Kısıtlı sermayeyle başlatılan girişimler bir süre sonra nakit akışı gibi finansal sorunlardan dolayı üretimde güçlükler yaratmaya başlamaktadır. Bu güçlükler iflasa kadar devam etmektedir. Aynı zamanda bu durum sınırlı olan ulusal sermayenin verimsiz kullanımına yol açmaktadır. Sermayenin verimsiz kullanılması potansiyeli girişimciler ve KOBİ'lerinde cesaretlerinin kırılmasına neden olmaktadır (Özdemir, vd., 2006, s.50). Türkiye'de KOBİ'lerin en sık yaşadığı finansman sorunları aşağıdaki gibi sıralanabilir (Eroğlu, vd. 2002, s.232):

- Öz kaynak yetersizliğinden kaynaklanan sorunlar;
- Kredi temin edilmesinde karşılaşılan sorunlar;
- Sermaye piyasalarından fon sağlamada yaşanan sorunlar;
- Yatırım girdi maliyetleri ve getirilerinin düzgün hesaplanamaması gibi sorunlar;
- İşletmenin gelir-gider dengesinin kurulamaması gibi finansal yönetim alanında yaşanan sorunlar.

2.6.5. KOBİ'lerin Pazarlama Sorunları

KOBİ'lerin yaşadığı finansman sorunları sermaye yetersizliğine sebep olmakta bütçelerinde sınırlamaya gitmeye zorlamaktadır. Bu sınırlama en başta pazarlama faaliyetleri ve giderlerin azaltılmasına yol açmaktadır. KOBİ yöneticileri şahsi veya piyasa gözlemlerine istinaden pazarlama faaliyetlerini yürütmektedir. Bunun yanında bu faaliyetleri yürütmek için uzman personel istihdam etmemeleri veya edememeleri, daha fazla iç pazarlara yönelik çalışarak kısır bir pazara bağımlı kalmaları ve satış tekniklerini istenen seviyede çeşitlendirmemeleri en yaygın pazarlama sorunlarından biridir (Ayık ve Keskin, 2008, s. 476).

Bu sorunlar içerisinde en yoğun yaşanan sorun ürettikleri ürün/hizmeti hedef pazara ulaştırmalarıdır. Hedef pazarlara ulaşmada pazarlama kanallarını farklılaştırma da sorun yaşanmaktadır. Bilişim sektöründe yaşanan gelişmeler özellikle internet KOBİ'lerine etkin ve maliyeti düşük bir satış alanı olarak imkân sağlamaktadır. Bu imkân KOBİ'lerin tüm dünyaya açılabilmelerini sağlamaktadır (Taşlıyan, 2006, s. 124). Önemli olan KOBİ'lerin bu imkânları doğru ve etkili bir şekilde kullanmalarıdır.

2.6.6. KOBİ'lerin İnsan Kaynağı Sorunları

KOBİ'lerin temel özelliklerinden biri emek yoğun çalışan işletme olmalarıdır. Emek yoğun çalışılıyorsa emekle ilgili sorunları diğer bir deyişle insan kaynağı sorunlarının önemini artırmaktadır. Önem sıralaması yapılmak istenirse yaygın olarak bilinen nitelikli personel istihdamı sorunu ilk sırada gelmektedir. Günümüzde mesleki/teknik eğitimin giderek zayıflaması ara elaman açığını ortaya çıkarmaktadır. KOBİ'lerinde genel itibariyle ara mamul üreterek ekonomideki boşlukları doldurma özelliklerini düşünürsek bu açık KOBİ'leri daha da güç durumda bırakmaktadır. Diğer taraftan kaynak eksikliği personel eğitimi ile ilgili yatırım yapamamalarına sebep olmakta ve KOBİ'ler ihtiyacı olan personel için büyük işletmeler ile rekabet edememektedir (Parlak, vd., 2009, s. 523). Kaliteli ve yetişmiş personelin çalışma ve yaşama hayatı için ülkenin gelişmiş bölgelerini tercih etmeleri KOBİ'ler arasında da ayrı bir soruna neden olmaktadır.

2.6.7. KOBİ'lerin Yönetim Sorunları

Yönetim işletmelerin en önemli işlevlerindedir. Zira günümüzdeki küresel rekabet ortamında yönetim becerilerinin varlığı ve bu becerinin geliştirilmesinin değeri gün geçtikçe daha da artmaktadır. KOBİ'lerin büyümesini ve gelişmesinin sağlayan ve belirleyen unsurların başında yönetim ve yönetimin kapasitesi gelmektedir. Geleneksel yönetim uygulamalarını sürdürmeye devam eden, organizasyonu tam anlamıyla yerine getirmeyen, kararlarda bir kişiye bağımlı kalan ve bu yetkiyi gerektiği zaman uzman kişilerle paylaşmayan KOBİ'lerin zor günleri görmesi kaçınılmazdır. Kısaca işletmelerin yönetimde profesyonelleşmesi gerekmektedir (KOSGEB, 2015, s. 43).

KOBİ'ler profesyonel yönetimden uzaktırlar. Bunu en temel nedeni KOBİ'lerin mülkiyetinin sahipliği, yöneticisi ve çalışanı aynı kişide olmasıdır. Aynı nedenin farklı bir tanımı yönetimde az sayıdaki aile bireylerinin ortaklık yapısının söz sahibi şeklinde olmasıdır. Bu yapı ve yönetim şekli KOBİ'lerde bazı sorunları ön plana çıkarmaktadır. Bu sorunlar genellikle işletmenin geleceğini ve bugünü yansıtan vizyon ve misyon varlığının benimsenememesi ve kaynakların etkin yönetilememesine sebep olmaktadır (Uzunoğlu, vd. 2005, s. 34).

Yönetim yapılarının hiyerarşik olarak sade olması KOBİ'lerde belirtilen sorunları ortaya çıkardığı gibi hızlı karar verebilmeleri, dinamik bir yapıya sahip olabilmeleri gibi avantajlarda sağlamaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MUHASEBE BİLGİ SİSTEMİNİN UYGULANABİLİRLİĞİ AÇISINDAN KONYA'DA FAALİYET GÖSTEREN KOBİ'LER ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Konya'da faaliyet gösteren KOBİ'lerde Muhasebe Bilgi Sisteminin kullanılma yeterliliği üzerine bir çalışmadır. Bu çalışma muhasebe bilgi sisteminin işletmelerde kullanılma yeterlilik düzeyini göstermektedir. Bu çalışma da KOBİ'lerde muhasebe bilgi sisteminin kullanılma yeterlilik düzeyinin saha çalışması ile ölçülmesi amaçlanmıştır.

3.1.Araştırma Yapılan İşletmeler Hakkında Bilgiler

Araştırma yapılan işletmeler; Konya ilinde Organize Sanayi Bölgesi, Büsan Sanayi Bölgesi, Karatay Sanayi, Zafer Sanayi ve Konya merkez çevresinde faaliyet gösteren işletmeler arasından seçilmiştir.

3.2.Araştırmanın Önemi ve Amacı

KOBİ'ler dünya ekonomisinde çok büyük bir yere sahiptir. KOBİ'lerin varlığını sürdürmesi için ve rekabet ortamında faaliyetlerini devam ettirebilmesi için yöneticilerin doğru bilgilere hızlı ve güvenilir bir şekilde ulaşması gerekmektedir. Muhasebe bilgi sistemi ihtiyaç duyulan bilgileri raporlamakta, üretmekte ve yöneticilere sunmaktadır. İşletmeler muhasebe bilgileri olmadan doğru bilgilere ulaşamamakta ve doğru kararlar alamamaktadır. Bu yüzden işletme yöneticileri için muhasebe bilgileri büyük öneme sahiptir. Ülke ekonomisi için büyük önem taşıyan KOBİ'lerin doğru ve hızlı kararlar alarak faaliyetlerine devam edebilmeleri için muhasebe bilgi sistemi tarafından üretilerek raporlanan bilgileri doğru bir şekilde yorumlayarak kullanmaları gerekmektedir. Bu çalışma ile muhasebe bilgi sisteminin KOBİ'lerde kullanılma yeterlilik düzeyinin tespit edilmesi hedeflenmiştir.

Bu araştırmanın amacı; KOBİ'lerde muhasebe bilgi sisteminin kullanılma yeterliliğini tespit etmektir. Çalışmanın amacı doğrultusunda yönetici ve çalışanlara uygulanan anket çalışması ile Konya'da faaliyet gösteren KOBİ'lerde muhasebe bilgi

sisteminin kullanılma yeterlilik seviyesi tespit edilmeye çalışılmış ve önerilerde bulunulmuştur.

3.3. Araştırmanın Sınırlılıkları

Anket, Konya’da 40 farklı sektörde faaliyet gösteren 700 KOBİ örneklem olarak seçilerek e-posta yolu ile uygulanmıştır. Anketin e-posta ile uygulanmasının sebebi zaman ve maliyettir. Ulaştırılan ankete 255 işletmeden dönüş yapılmıştır. Çalışma Konya ili özelinde yapılmış olsa da KOBİ’ler için önemli bir gösterge olacağı kanaatindeyiz.

3.4. Araştırmanın Literatür İncelemesi

Çalışma süresince araştırmaya katkı sağlayan diğer araştırmalar kısa özet şeklinde listelenmiştir.

Savsar (2005) tarafından yapılan bir araştırma, Çorum ilinde faaliyet göstermekte olan KOBİ’lerde işletme kararlarında muhasebe bilgilerinin kullanım derecesini ölçmeye çalışmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre, işletme kararlarının alınmasında muhasebe bilgilerinin kullanım derecesinin düşük olduğu belirlenmiştir. Ancak muhasebe çalışan sayısı ile muhasebe bilgi sistemini kullanma seviyesi içerisinde bir bağlantı olduğu belirlenmiştir.

Çelik, A. & Ozan, E. (2006) araştırmasında Kahramanmaraş'ta faaliyet göstermekte olan KOBİ’lerde muhasebe biriminin yönetsel karar almadaki rolünü belirlemeye çalışmıştır. Çalışmanın neticelerine göre muhasebe biriminin stratejik bilgi yerine rutin bilgi ürettiği belirlenmiş ve bunun muhasebe işlemlerinin vergi muhasebesi çerçevesinde algılanmasından kaynaklanmış olduğu görülmektedir.

Kalmış ve Dalgın (2010) gerçekleştirdikleri araştırmada Çanakkale ilinde çalışmalarını sürdüren işletmelerin muhasebe bilgileri kullanımının işletme kararlarında etkili olup olmadığını ölçmeye çalışmışlardır. Çalışmanın bulgularına göre, muhasebe bilgileri yardımıyla alınan kararların ağırlıklı olarak rutin işlerle ilgili olduğu ve işletme yönetiminin stratejik kararlar almak için muhasebe bilgilerini kullanmadığı tespit edilmiştir.

Yılmaz (2010) araştırmasında Ankara'da faaliyet göstermekte olan KOBİ’lerin yönetiminde MBS’nin önemini ölçmeye çalışmıştır. Çalışmanın

neticelerine göre KOBİ'lerin muhasebe olaylarını kendi bünyelerinde kontrol etmeleri, bu işleri kontrol etmek için uzmanlar istihdam edilmesi ve bu birime gerekli yetki ve sorumlulukların verilerek güçlendirilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır. KOBİ'lerin muhasebe bilgi sistemine gereken önemin verilmesi önerilmiştir.

Yazıcı (2010) araştırmasında Erzurum ilinde çalışmalarını sürdürmekte olan KOBİ'lerde yönetimin karar vermede sürecinde muhasebe bilgi sisteminin kullanımını ölçmeye çalışmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre, personel miktarına ve sermayenin büyüklüğüne göre, yani; işletmenin büyüklüğü arttıkça MBS'den elde edilen kar düzeyi de artmaktadır. Aynı zamanda anonim işletmelerin karar alma süreçlerinde muhasebe bilgilerinden limitet işletmelere göre daha aktif bir biçimde faydalandıkları gözlemlenmiştir.

Kaygusuzoğlu ve Uluyol (2011) gerçekleştirdikleri çalışmada Adıyaman'da faaliyet göstermekte olan işletmelerin muhasebe bilgilerini hangi yönetim kararlarında kullandıklarını ölçmeye çalışmışlardır. Araştırma neticelerine göre işletme yöneticileri muhasebeyi yasal bir zorunluluk olarak görmeye beraber yönetim kararları için de değerli görmektedirler. Ancak muhasebe bilgilerinin daha çok rutin kararlar almak için kullanıldığı, uzun vadeli stratejik kararlar almak için yeterli olmadığı görülmüştür.

Mizrahi (2011) araştırmasında İzmir ilinde çalışmakta olan KOBİ'lerin karar alma süreçlerinde muhasebe bilgi sistemlerini kullanım düzeylerini ölçmeye çalışmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre yönetim kararlarının %5'inde MBS'nin kullanıldığı tespit edilmiştir. İşletmede çalışan sayısı arttıkça, yani işletmelerin büyüklüğü arttıkça muhasebe bilgilerini kullanma sıklığı da yükselmektedir. Anonim işletmelerin MBS'den diğer işletmelere göre daha fazla yararlandığı da belirlenmiştir. Bu çalışma, MBS'nin aktifliğini ve verimliliğini artırmak için işletmelerin öncelikle profesyonel idarecilerle iş birliği yapması ve yönetim ilkesini benimsemesi gerektiğini savunmaktadır.

Akgün ve Kılıç (2013) gerçekleştirdikleri çalışmada Ankara ilinde faaliyet göstermekte olan işletmelerin iş yönetiminde muhasebe bilgi sistemine getirilen yeniliklerin yönetim kararlarının etkinliği üzerindeki etkisini ölçmeye çalışmışlardır. Çalışmanın bulgularına göre işletmelerin muhasebe bilgilerinden yararlandığı, MBS uygulamalarının bu işletmelere yenilikler getirdiği ve bu yeniliklerin yönetim

kararlarının etkinliğini olumlu yönde etkilemiş olduğu belirlenmiştir. Bu çalışma, bir MBS'inin kurumsal yönetim ilkeleri arasındaki ilişkiyi güçlendirdiğini tartışmaktadır.

Hatunoğlu ve diğerleri (2013) gerçekleştirdikleri çalışmada Kahramanmaraş ve Gaziantep ilinde faaliyet göstermekte olan KOBİ'lerin işletme yönetimi işlevlerinde MBS'nin rolünü ölçmeye çalışmışlardır. Anket neticelerine göre, işletme yöneticilerinin çoğunluğunun muhasebe bilgi sisteminin finansal konulardaki önemli rolünün farkında olduğu ortaya çıkmıştır. Ancak muhasebenin öneminin sadece vergi yükümlülükleri açısından değil, aynı zamanda işletmelerin karar alma sürecinde bir bilgi kaynağı olarak da öne sürülmüştür.

Demir ve Gül (2015) gerçekleştirdikleri çalışmada TRB1 Bölgesinde faaliyet göstermekte olan KOBİ'lerin karar alma sürecinde muhasebe bilgisi, maliyet ve yönetim muhasebesinin etkinliğini belirlemeye çalışmışlardır. Çalışmanın sonuçlarına göre işletmelerin muhasebe biriminin değerini yeterince anlamadıkları için kanundan kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getirmek ve uymak için muhasebe işlemlerini işletme dışında bulunan muhasebe bürolarında gerçekleştirdikleri ortaya çıkmıştır.

Sakarya'da faaliyet göstermekte olan KOBİ'lerin muhasebe biriminin bilgi yönetiminin değerini vurgulamıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre KOBİ'lerin muhasebe biriminden aldığı bilgileri büyük işletmelere göre yeterince yönetemedikleri tespit edilmiştir. Aynı zamanda işletmelerin büyüklüğü arttıkça bilgi sistemlerinden yararlanmanın da arttığı gözlemlenmiştir.

Öz ve Yavuz (2015) tarafından yapılan bir çalışmada, Bartın ilinde faaliyet gösteren KOBİ'lerin yönetim kararlarının alınmasında MBS'nin etkinliği incelenmiş ve sistemin etkin bir biçimde kullanılması durumunda muhasebe bilgilerinin işletmelere sağlayacağı yararlar belirtilmiştir. Çalışmanın bulgularına göre işletmelerin tamamı MBS'nin önemini kabul etmekle birlikte kararlarında muhasebe bilgilerinin aktif bir biçimde kullanmadıkları belirlenmiştir. Aynı zamanda KOBİ'lerin MBS'ni çoğunlukla yalnız vergi ve yatırım düşüncesiyle kullandıkları tespit edilmiştir.

Bayraktaroğlu ve diğerleri (2015), Burdur Organize Sanayi Bölgesinde faaliyet göstermekte olan KOBİ'lerin muhasebe bilgi sistemi kullanımlarını ölçmeye

çalışmışlardır. Anket sonuçlarına göre, işletme sahipleri ve yöneticilerinin muhasebe faaliyetlerini sadece yasal olarak bağlayıcı görmedikleri, aynı zamanda görevlerinde kullandıkları ortaya çıkmıştır. Aynı zamanda işletmenin mali durumunu kontrol ve denetlemek için muhasebe bilgilerini kullandıkları görülmektedir.

Atmaca ve Akar (2016) gerçekleştirdikleri çalışmada Çanakkale ilinde faaliyet göstermekte olan işletmelerin MBS'nin aktifliğini etkilemekte olan faktörleri ve MBS'nin etkinliğinin işletmeler üstündeki etkilerini ölçmeye çalışmışlardır. Çalışmanın sonuçlarına göre muhasebe bilgilerinin işletmelerin planlama faaliyetlerini etkilediği tespit edilmiştir. Ancak MBS tarafından üretilen bilgilerin kalitesinin muhasebe biriminin etkinliğini yükselttiği görülmektedir. Üretilen bilgilerin gizliliği ve zamanında iletilmesi bilginin kalitesi açısından önemlidir. Aynı şekilde muhasebe bilgi sisteminin doğru işleyişinin yıllık muhasebe raporuna olan güveni arttırdığı da görülmektedir.

Esmeray ve Discovery Dağlı (2017), Kayseri'de faaliyet gösteren KOBİ'lerde MBS'nin önemini, işletme yönetiminin muhasebe bilgi sistemini anlama düzeyini, MBS'nin getirdiği yeniliklerin yönetime algısını ve bu anlayışın işletmeler üzerindeki etkilerini ölçmeye çalışmışlardır. Çalışmanın sonuçlarına göre, MBS'nin işletmenin faaliyet süresi, yasal statüsü, sahip olduğu teknoloji seviyesi ve işletme yöneticisinin eğitim seviyesi üstünde olumlu tesiri olduğu tespit edilmiştir.

Ercan (2017) araştırmasında Kilis Organize Sanayi Bölgesinde faaliyet gösteren KOBİ'lerin işletme yöneticilerinin temel muhasebe bilgilerini ölçmeye çalışmıştır. Anket sonuçlarına göre işletme sahiplerinin veya idarecilerin büyük çoğunluğunun muhasebe işlemlerini kanuni bir zorunluluk olarak görmekle birlikte muhasebe bilgilerini bilgi olarak kullandıkları ve yönetim kararları almak için muhasebe bilgilerini kullandıkları ortaya çıkmıştır. Ancak, işletmenin muhasebesinin yapıldığı yer, işletme çalışan sayısı, yöneticilerin eğitim düzeyi ve pozisyonuna bağlı olarak yöneticilerin muhasebe yeterlilik düzeylerinde anlamlı farklılıklar olduğu görülmüştür.

3.5.Araştırmanın Yöntemi

Araştırma, KOBİ'lerin muhasebe bilgi sistemini kullanma yeterliliği üzerine ampirik bir çalışma olup çalışanların görüşlerine ulaşılması için anket yöntemi

kullanılmıştır. Anket yönteminin kullanılmasının nedeni diğer yöntemlere kıyasla daha hızlı ve uygun cevap alma olasılığının yüksek olmasıdır.

3.5.1.Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın kapsamını Konya ilinde 2022 yılında faaliyet gösteren 700 KOBİ oluşturmaktadır.

Bu evrenden istatistiksel açıdan 255 işletme örneklem olarak seçilmiştir.

Tablo 3: Örneklem Büyüklükleri

Evren Büyüklüğü	0.03 örneklem hatası (d)			0.05 örneklem hatası (d)			0.10 örneklem hatası (d)		
	p=0.5 q=0.5	p=0.8 q=0.2	p=0.3 q=0.7	p=0.5 q=0.5	p=0.8 q=0.2	p=0.3 q=0.7	p=0.5 q=0.5	p=0.8 q=0.2	p=0.3 q=0.7
100	92	87	90	80	71	77	49	38	45
500	341	289	321	217	165	196	81	55	70
700	422	346	393	248	182	221	85	57	72
1000	516	406	473	278	198	244	88	58	75
2500	748	537	660	333	224	286	93	60	78
5000	880	601	760	357	234	303	94	61	79
10000	964	639	823	370	240	313	95	61	80
25000	1023	665	865	378	244	319	96	61	80
50000	1045	674	881	381	245	321	96	61	81
100000	1056	678	888	383	245	322	96	61	81
1000000	1066	682	896	384	246	323	96	61	81
100 milyon	1067	683	896	384	245	323	96	61	81

Tablo 3'te görüldüğü gibi 700 adet bir evren büyüklüğünde %5 güven aralığında 248 örneklem, evreni temsil etmektedir. Araştırmada uygulanan anket sayısının 255 olması, olasılıklı basit tesadüfi örneklem yönteminde %5 güven aralığında evreni temsil etmektedir.

3.5.2. Veri Toplama Yöntemi ve Aracı

Araştırma verilerinin toplanması için anket yöntemi kullanılmıştır. Anket formundaki sorular daha önce konuyla alakalı uygulanan araştırmalar incelenerek oluşturulmuştur.

Araştırmada nicel verilere dayalı ölçme ve araştırma yöntemi belirlenmiştir. Araştırmada bu noktadan hareketle Likert ölçeği model olarak alınmıştır.

Likert ölçeği insanların belirli bir konuda tavırlarını ölçmek için uygulanan ölçek yöntemidir. Likert ölçeği oluşturmak için katılımcılara benzer sorular verilir ve onların tavırları ölçülür (Büyüköztürk, 2002:16).

3.5.3. Anket Formunun Hazırlanması

Araştırmada ölçek belirlendikten sonra anket sorularının belirlenmesi kısmına geçilmiştir. Anket sorularının oluşturulmasında sosyal bilimler alanındaki çalışmalardan yararlanılmış ve soru veya ölçek maddeleri (Demir & Tanyıldız'ı, 2018: 154-155)'in ve (Mizrahi, 2011)'nin çalışmasından yararlanılarak oluşturulmuştur. Likert ölçeği model olarak kullanılmıştır.

Anket formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde işletmelerin özelliklerine yönelik sorular, ikinci bölümde muhasebe bilgi sisteminin kullanımını ölçmeye yönelik betimleyici istatistikler yer almaktadır.

Araştırma için anket soruları hazırlandıktan sonra, güvenilirliğinin test edilmesi için ön uygulama yapılmış ve bu ön uygulamadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılarak anket daha güvenilir bir hale getirildi.

3.5.4. Verilerin Toparlanması

Elde edilen veriler oluşturulan anket formu ile toparlanmıştır. Anketler pilot çalışmada dâhil olarak, işletme çalışanları ile e-posta yolu ile yapılmıştır. Likert beşli ölçek yöntemi ile çalışanların katılım dereceleri ölçülmüştür.

3.6 Araştırma Verilerinin Analizi ve Yorumlanması

Muhasebe bilgi sisteminin kullanılma yeterliliğinin ölçülmesi amacı ile elde edilen verilerin analizi güvenilirlik analizi, frekans ve yüzde dağılımı, ağırlıklı ortalama, standart sapma ve varyans analizleri kullanılarak yapılmıştır.

3.6.1. Güvenilirlik Analizi

Güvenilirlik, bireylerin anket maddelerine verdikleri yanıtlar arasındaki tutarlılık olarak tanımlanmaktadır. Güvenilirlik, anketin ölçülmek istediği özelliği ne kadar doğru ölçtüğü ile alakalıdır. Anketin güvenilirlik katsayısı olarak hesaplanan korelasyon (r), anket puanlarına ilişkin bireysel farklılıklarının ne derece gerçek ve ne derece hataya bağlı olduğunu yorumlamak amacıyla kullanılmaktadır (Büyüköztürk, 2014; s.181-182). Bu anket çalışmasında ölçeklerin güvenilirliği Alfa (Cronbach) modeli değeri ile belirlenecektir. Güvenilirlik analizlerinde α skoru güvenilirlik analizi değerlendirmelerinde; $0,60 \leq \alpha \leq 0,80$ ölçek oldukça güvenilir, $0,80 \leq \alpha \leq 0,100$ ölçek yüksek düzeyde güvenilir olarak belirlenmiştir.

Tablo 4: Ölçeğin Güvenilirlik Analizi

İfade	Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha
Hukuki Yapı: İşletmenin hukuki yapısı nedir?	0,911	0,911
Faaliyet Alanı: İşletmenin faaliyet alanı nedir?	0,911	
Üretim Şekli: İşletmenin üretim şekli nedir?	0,911	
Çalışan Sayısı: İşletmenin çalışan kişi sayısı kaçtır?	0,911	
Yönetici Yaşları: İşletme yöneticisinin yaşı kaçtır?	0,911	
İfade 1.Yönetim kararlarında muhasebe bilgi sistemi verileri kullanılmaktadır.	0,908	
İfade 2.KOBİ'lerin hukuki yapıları muhasebe bilgi sisteminin kullanılma yeterliliğini etkilemektedir.	0,910	
İfade 3.KOBİ'lerin faaliyet alanı muhasebe bilgi sisteminin kullanılma yeterliliğini etkilemektedir.	0,911	
İfade 4.KOBİ'lerin üretim şekli muhasebe bilgi sisteminin kullanılma yeterliliğini etkilemektedir.	0,912	
İfade 5.KOBİ'lerin istihdam sayısı muhasebe bilgi sisteminin kullanılma yeterliliğini etkilemektedir.	0,908	
İfade 6.KOBİ yöneticilerinin yaşları muhasebe bilgi sisteminin kullanılma yeterliliğini etkilemektedir.	0,906	
İfade 7.Muhasebe bilgileri için kullanılacak teknolojik	0,911	

yenilikler muhasebe bilgi sisteminin kullanım etkinliğini arttırmaktadır.	
İfade 8.Muhasebe bilgi sisteminin KOBİ'lerde kullanılması rekabet avantajı sağlamaktadır.	0,911
İfade 9.Muhasebe bilgi sisteminden elde edilen bilgiler diğer birimlerde (pazarlama, üretim vb.) kullanılmaktadır.	0,913
İfade 10.Muhasebe biriminde bilgi aktarımında sorunlar yaşanmaktadır.	0,907
İfade 11.İşletmemizde muhasebe bilgi sisteminin alt sistemleri kullanılmaktadır.	0,909
İfade 12.Muhasebe bilgi sistemi beklenmedik durumlar karşısında uyarı vermektedir.	0,906
İfade 13.Muhasebe bilgi sisteminden kurum içi raporlar düzenlenmektedir.	0,911
İfade 14.Muhasebe bilgi sisteminden kurum dışı raporlar düzenlenmektedir.	0,905
İfade 15.Muhasebe bilgi sistemi hataları önlemektedir.	0,911
İfade 16.Muhasebe bilgi sistemi hileleri önlemektedir.	0,908
İfade 17.Karar verme sürecinde, muhasebe bilgi sisteminden elde edilen bilgilerden yararlanılmaktadır.	0,910
İfade 18.Muhasebe bilgi sistemi yeni teknolojilere uyumlu çalışmaktadır.	0,907
İfade 19.Muhasebe bilgi sisteminin işletmede kalitenin artmasına etkileri bulunmaktadır.	0,911
İfade 20.Muhasebe bilgi sistemi işletmede verimin artmasına katkı sağlamaktadır.	0,910
İfade 21.Muhasebe bilgi sisteminde üretilen bilgiler yönetsel kararların etkilerini artırmaktadır.	0,913
İfade 22.Teknoloji muhasebe bilgi sisteminde üretilen bilgilerin güvenilirliğinin artmasına neden olmaktadır.	0,909
İfade 23.Muhasebe bilgi sistemi işletmedeki bilgilere rahatça erişimi sağlamaktadır.	0,907

İfade 24.Muhasebe bilgi sistemi sayesinde işletmenin durumu rahatlıkla görülmektedir.	0,911
İfade 25.Muhasebe bilgi sistemi sayesinde denetim faaliyetleri kolaylaşmaktadır.	0,914
İfade 26.Muhasebe bilgi sisteminin olası suiistimalleri engellemede olumlu etkileri bulunmaktadır.	0,910

Ölçeğin güvenilirlik oranı 0,911 her bir ifadenin güvenilirlik oranı da 0,90 ve üzeridir. Ölçek yüksek düzeyde güvenilirirdir.

3.6.2. Betimleyici İstatistikler

Frekans dağılımı; bir veya daha çok değişkene ait değerlerin veya puanların dağılımına ait özellikleri belirlemek amacıyla verileri, sayı ve yüzde olarak vermektedir (Büyüköztürk, 2014:21). Araştırmamızda ankete katılan işletmelerin özelliklerini betimleyen frekans dağılımı;

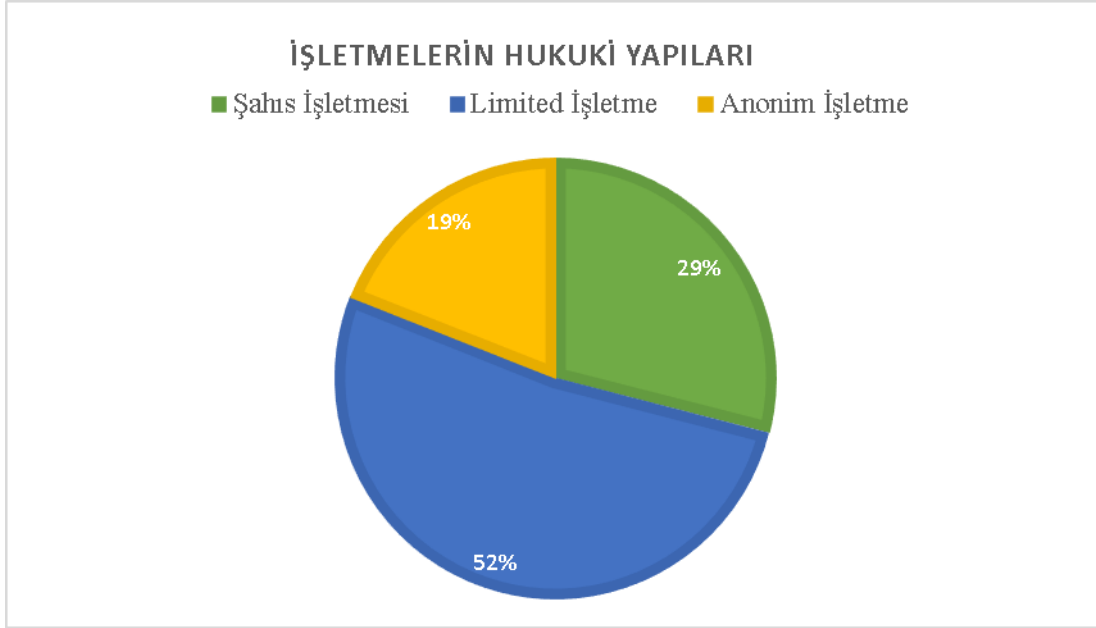
3.6.2.1. İşletmelere Ait Betimleyici İstatistikler

Tablo 5: İşletmelerin Hukuki Yapılarına Göre Dağılımı

İşletmelerin Hukuki Yapıları	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Şahıs İşletmesi	74	29	29	29
Limited İşletme	133	52	52	81
Anonim İşletme	48	19	19	100
Toplam	255	100	100	

Ankete katılan 255 işletmenin %29'unu temsil eden 74 işletme şahıs işletmesi, %52'sini temsil eden 133 işletme limited işletmesi, %19'unu temsil eden 48 işletme anonim işletmedir. KOBİ'lerde hukuki yapı olarak limited işletmenin daha fazla olduğu görülmektedir.

Şekil 9: İşletmelerin Hukuki Yapıları

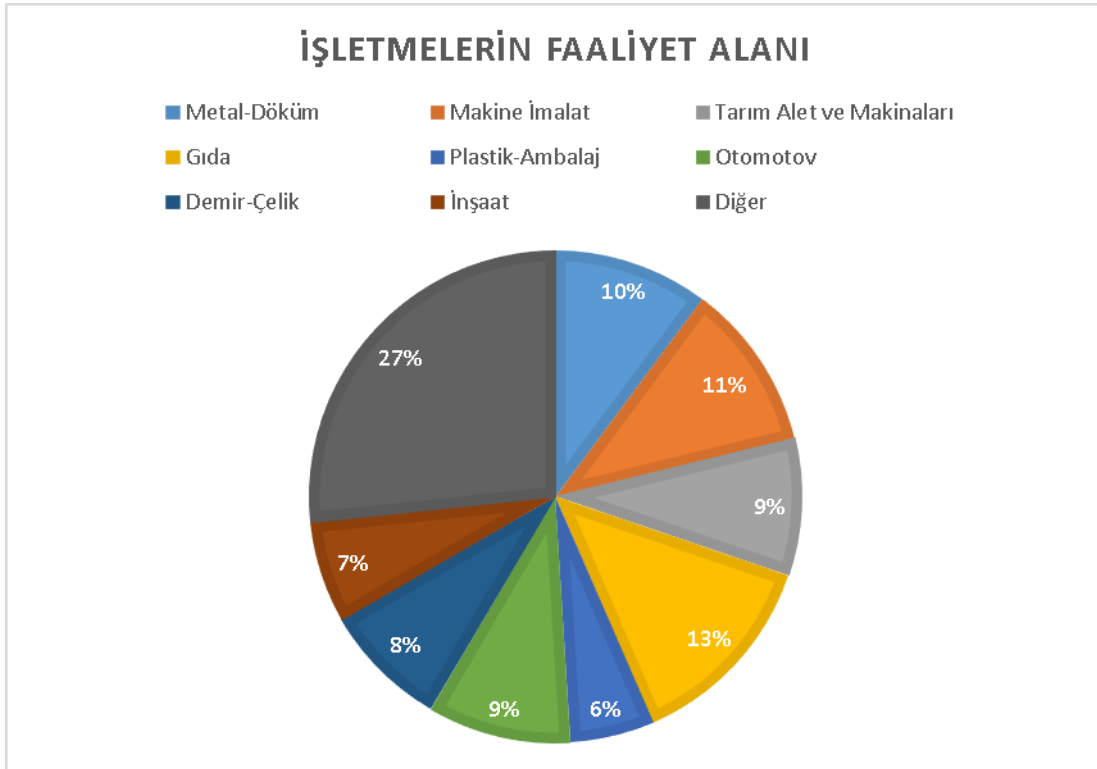
Tablo 6: İşletmelerin Faaliyet Gösterdiği Alanlara Göre Dağılımı

İşletmelerin Alanları	Faaliyet	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Metal-Döküm		26	10,20	10,20	10,20
Makine İmalat		28	11	11	21,20
Tarım Alet ve Makinaları		23	9	9	30,20
Gıda		34	13,33	13,33	43,53
Plastik-Ambalaj		14	5,49	5,49	49,02
Otomotiv		24	9,41	9,41	58,43
Demir- Çelik		21	8,24	8,24	66,67
İnşaat		17	6,67	6,67	73,34
Diğer		68	26,66	26,66	100
Toplam		255	100	100	

Ankete katılan 255 işletenin %10,20'sini temsil eden 26 işlete metal-döküm sektöründe, %11'ni temsil eden 28 işletme makine imalat sektöründe, %9'unu temsil eden 23 işletme tarım alet ve makinaları sektöründe, %13,33'ünü temsil eden 34 işletme gıda sektöründe, %5,49'unu temsil eden 14 işletme plastik-ambalaj

sektöründe, %9,41'ini temsil eden 24 işletme otomotiv sektöründe, %8,24'ünü temsil eden 21 işletme demir-çelik sektöründe, %6,67'sini temsil eden 17 işletme inşaat sektöründe, %26,66'sını temsil eden 68 işletme diğer sektörlerde faaliyet göstermektedir. KOBİ'lerde faaliyet alanı olarak gıda sektörünün daha fazla olduğu görülmektedir.

Şekil 10: İşletmelerin Faaliyet Alanı

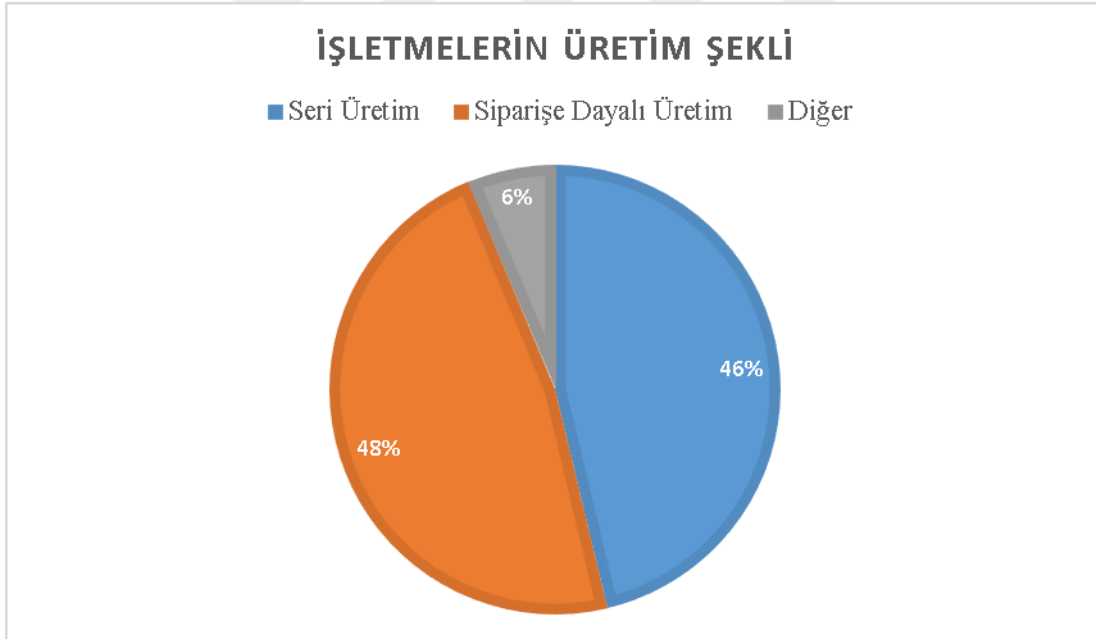

Tablo 7: İşletmelerin Üretim Şekline Göre Dağılımı

İşletmelerin Üretim Şekli	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Seri Üretim	118	46,27	46,27	46,27
Siparişe Dayalı Üretim	121	47,45	47,45	93,72
Diğer	16	6,28	6,28	100
Toplam	255	100	100	

Ankete katılan 255 işletmenin %46,27'si temsil eden 118 işletmede seri üretim, %47,45'ni temsil eden 121 işletmede siparişe dayalı üretim, %6,28'ini temsil eden 16 işletmede diğer üretim şekli vardır. KOBİ'lerde genelde siparişe dayalı üretimin yapıldığı görülmektedir.

Şekil 11: İşletmelerin Üretim Şekli

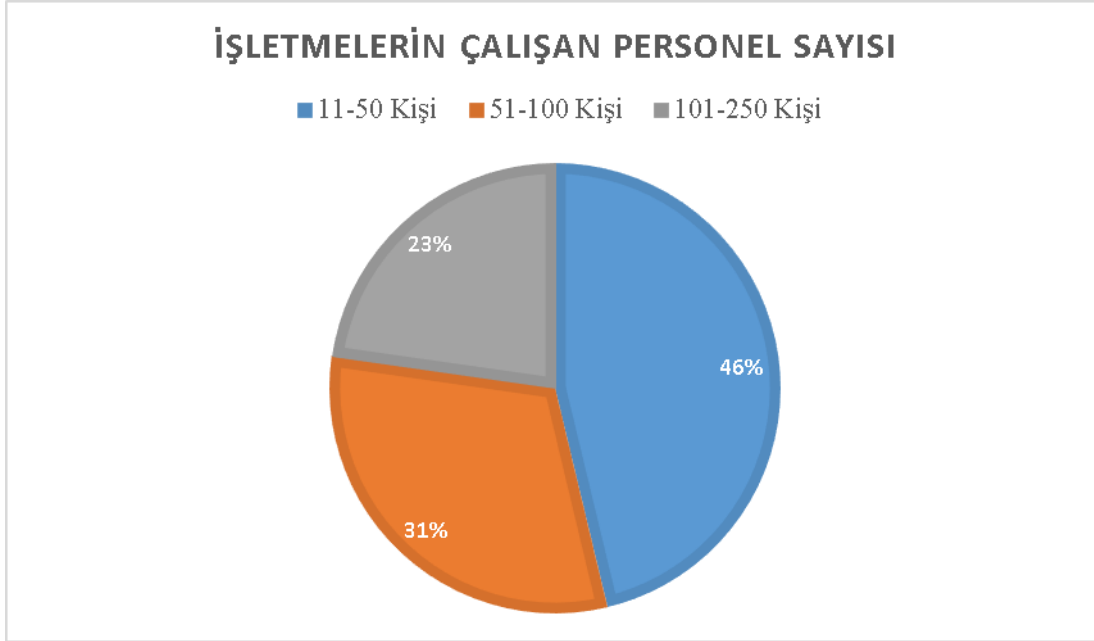

Tablo 8: İşletmelerin Çalışan Personel Sayılarına Göre Dağılımı

İşletmelerin Çalışan Kişi Sayısı	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
11-50 kişi	118	46,26	46,26	46,26
51-100 kişi	79	31	31	77,26
101-250 kişi	58	22,74	22,74	100
Toplam	255	100	100	

Ankete katılan 255 işletmenin %46,26'sını temsil eden 118 işletmede 11-50 kişi, %31'ini temsil eden 79 işletmede 51-100 kişi, %22,74'ünü temsil eden 58 işletmede 101-250 kişi çalışmaktadır. KOBİ'lerde genelde 11-50 arası çalışan personel sayısının daha çok olduğu görülmektedir.

Şekil 12: İşletmelerin Çalışan Personel Sayıları

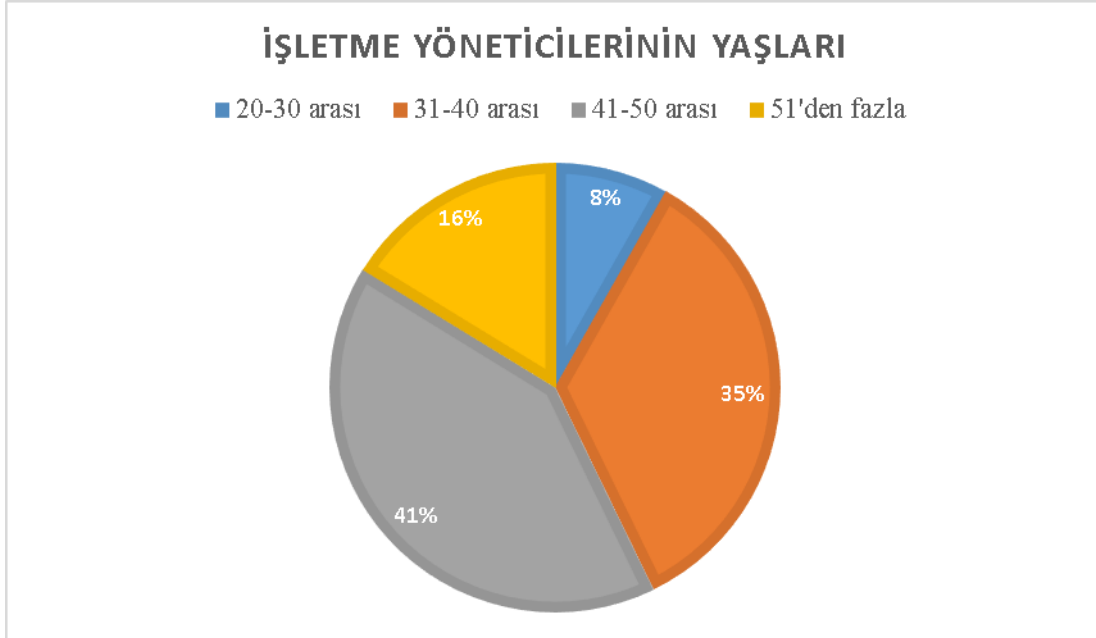

Tablo 9: İşletme Yöneticilerinin Yaşlarına Göre Dağılımı

İşletme Yöneticilerinin Yaşları	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
20-30 arası	23	9,07	9,07	9,07
31-40 arası	98	38,44	38,44	47,51
41-50 arası	116	45,49	45,49	93
51'den fazla	18	7	7	100
Toplam	255	100	100	

Ankete katılan 255 işletmenin %9,07'sini temsil eden 23 kişi 20-30 yaş aralığında, %38,44'ünü temsil eden 98 kişi 31-40 yaş aralığında, %45,49'unu temsil eden 116 kişi 41-50 yaş aralığında, %7'sini temsil eden 18 kişi ise 52 ya da daha üstü yaşta. KOBİ'lerde genelde 41-50 yaş arası yöneticilerin daha fazla olduğu görülmektedir.

Şekil 13: İşletme Yönetici Yaşları

3.6.2.2. Muhasebe Bilgi Sisteminin Kullanılma Yeterliliği ile İlgili Betimleyici İstatistikler

Tablo 10: Muhasebe Bilgi Sisteminin Kullanılma Yeterliliği ile İlgili Betimleyici İstatistikler

İfadeler	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katlıyorum		Kesinlikle Katlıyorum	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
1.Yönetim kararlarında muhasebe bilgi sistemi verileri kullanılmaktadır.	2	0,8	18	7	36	14	108	42,2	91	36
2.KOBİ'lerin hukuki yapıları muhasebe bilgi sisteminin kullanılma yeterliliğini etkilemektedir.	7	3	10	3,92	13	5,10	121	47,45	104	40,78
3.KOBİ'lerin faaliyet alanı muhasebe bilgi sisteminin kullanılma yeterliliğini etkilemektedir.	9	3,5	11	4,3	17	6,67	119	46,71	99	38,82
4.KOBİ'lerin üretim şekli muhasebe bilgi sisteminin kullanılma yeterliliğini etkilemektedir.	8	3,14	14	5,49	28	10,98	123	48,24	82	32,15
5.KOBİ'lerin istihdam sayısı muhasebe bilgi sisteminin kullanılma yeterliliğini etkilemektedir.	6	2,35	17	6,67	21	8,24	131	51,37	80	31,37
6.KOBİ yöneticilerinin yaşları muhasebe bilgi sisteminin kullanılma yeterliliğini etkilemektedir.	5	1,96	8	3,14	11	4,31	142	55,69	89	34,90
7.Muhasebe bilgileri için kullanılacak teknolojik yenilikler muhasebe bilgi sisteminin kullanım etkinliğini arttırmaktadır.	4	1,57	6	2,35	13	5,09	135	52,94	97	38,05
8.Muhasebe bilgi sisteminin KOBİ'lerde kullanılması rekabet avantajı sağlamaktadır.	8	3,14	17	6,67	23	9	121	47,45	86	33,74
9.Muhasebe bilgi sisteminden elde edilen bilgiler diğer birimlerde (pazarlama, üretim vb.) kullanılmaktadır.	4	1,57	7	2,75	9	3,53	123	48,24	112	43,91
10.Muhasebe biriminde bilgi aktarımında sorunlar	53	20,78	67	26,27	63	24,71	41	16,08	31	12,16

yaşanmaktadır.										
11.İşletmemizde muhasebe bilgi sisteminin alt sistemleri kullanılmaktadır.	81	31,76	86	33,73	54	21,18	19	7,45	15	5,88
12.Muhasebe bilgi sistemi beklenmedik durumlar karşısında uyarı vermektedir.	25	9,80	40	15,69	44	17,25	86	33,73	60	23,53
13.Muhasebe bilgi sisteminden kurum içi raporlar düzenlenmektedir.	9	3,53	10	3,92	8	3,14	134	52,55	94	36,86
14.Muhasebe bilgi sisteminden kurum dışı raporlar düzenlenmektedir.	17	6,67	57	22,35	45	17,64	75	29,41	61	23,93
15.Muhasebe bilgi sistemi hataları önlemektedir.	12	4,7	11	4,5	9	3,53	134	52,55	89	34,90
16.Muhasebe bilgi sistemi hileleri önlemektedir.	28	10,98	35	13,73	17	6,67	92	36,07	83	32,55
17.Karar verme sürecinde, muhasebe bilgi sisteminden elde edilen bilgilerden yararlanılmaktadır.	5	1,96	7	2,75	4	1,57	123	48,24	116	45,48
18.Muhasebe bilgi sistemi yeni teknolojilere uyumlu çalışmaktadır.	7	2,75	11	4,31	6	2,35	116	45,49	115	45,10
19.Muhasebe bilgi sisteminin işletmede kalitenin artmasına etkileri bulunmaktadır.	8	3,14	7	2,75	5	1,96	124	48,63	111	43,52
20.Muhasebe bilgi sistemi işletmede verimin artmasına katkı sağlamaktadır.	7	2,75	5	1,96	4	1,57	136	53,33	103	40,39
21.Muhasebe bilgi sisteminde üretilen bilgiler yönetsel kararların etkilerini artırmaktadır.	6	2,35	8	3,14	5	1,96	107	41,96	129	50,59
22.Teknoloji muhasebe bilgi sisteminde üretilen bilgilerin güvenilirliğinin artmasına neden olmaktadır.	7	2,75	5	1,96	5	1,96	129	50,59	109	42,74
23.Muhasebe bilgi sistemi işletmedeki bilgilere rahatça erişimi sağlamaktadır.	11	4,31	7	2,75	5	1,96	119	46,67	113	44,31
24.Muhasebe bilgi sistemi	6	2,35	4	1,57	4	1,57	143	56,08	98	38,43

sayesinde işletmenin durumu rahatlıkla görülmektedir.										
25.Muhasebe bilgi sistemi sayesinde denetim faaliyetleri kolaylaşmaktadır.	11	4,31	7	2,75	5	1,96	108	42,35	124	48,63
26.Muhasebe bilgi sisteminin olası suiistimalleri engellemede olumlu etkileri bulunmaktadır.	10	3,92	8	3,14	5	1,96	117	45,88	115	45,10

İfade 1 olarak tanımlanan “Yönetim kararlarında muhasebe bilgi sistemi verileri kullanılmaktadır.” Tanımına ankete katılanların %42,2’sini temsil eden 108 kişi katılıyorum, %36’sını temsil eden 91 kişi kesinlikle katılıyorum olarak cevap vermiştir. İşletmelerin büyük çoğunluğunda yönetim kararlarında muhasebe bilgi sistemi verilerinin kullanıldığı görülmektedir.

İfade 2 olarak tanımlanan “KOBİ’lerin hukuki yapıları muhasebe bilgi sisteminin kullanılma yeterliliğini etkilemektedir.” Tanımına ankete katılanların %47,45’ni temsil eden 121 kişi katılıyorum, %40,78’sini temsil eden 104 kişi kesinlikle katılıyorum olarak cevap vermiştir. İşletmelerin büyük çoğunluğu hukuki yapının muhasebe bilgi sisteminin kullanım oranını etkilediğini düşünmektedir.

İfade 3 olarak tanımlanan “KOBİ’lerin faaliyet alanı muhasebe bilgi sisteminin kullanılma yeterliliğini etkilemektedir.” Tanımına ankete katılanların %46,71’ini temsil eden 119 kişi katılıyorum, %38,82’sini temsil eden 99 kişi kesinlikle katılıyorum olarak cevap vermiştir. İşletmelerin büyük çoğunluğu faaliyet alanının muhasebe bilgi sisteminin kullanım oranını etkilediğini düşünmektedir.

İfade 4 olarak tanımlanan “KOBİ’lerin üretim şekli muhasebe bilgi sisteminin kullanılma yeterliliğini etkilemektedir.” Tanımına ankete katılanların %48,24’ünü temsil eden 123 kişi katılıyorum, %32,15’ini temsil eden 82 kişi kesinlikle katılıyorum olarak cevap vermiştir. İşletmelerin büyük çoğunluğu üretim şeklinin muhasebe bilgi sisteminin kullanım oranını etkilediğini düşünmektedir.

İfade 5 olarak tanımlanan “KOBİ’lerin istihdam sayısı muhasebe bilgi sisteminin kullanılma yeterliliğini etkilemektedir.” Tanımına ankete katılanların %51,37’sini temsil eden 131 kişi katılıyorum, %31,37’sini temsil eden 80 kişi kesinlikle katılıyorum olarak cevap vermiştir. İşletmelerin büyük çoğunluğu istihdam sayısının muhasebe bilgi sisteminin kullanım yeterliliğini etkilediğini düşünmektedir.

İfade 6 olarak tanımlanan “KOBİ yöneticilerinin yaşları muhasebe bilgi sisteminin kullanılma yeterliliğini etkilemektedir.” Tanımına ankete katılanların %55,69’nu temsil eden 142 kişi katılıyorum, %34,90’ını temsil eden 89 kişi kesinlikle katılıyorum olarak cevap vermiştir. İşletmelerin büyük çoğunluğu yönetici yaşlarının muhasebe bilgi sisteminin kullanımını etkilediğini düşünmektedir.

İfade 7 olarak tanımlanan “Muhasebe bilgileri için kullanılacak teknolojik yenilikler muhasebe bilgi sisteminin kullanım etkinliğini arttırmaktadır.” Tanımına ankete katılanların %52,94’ünü temsil eden 135 kişi katılıyorum, %38,5’ini temsil eden 97 kişi kesinlikle katılıyorum olarak cevap vermiştir. İşletmelerin büyük çoğunluğu muhasebe bilgi sistemi için kullanılacak teknolojik yeniliklerin muhasebe bilgi sisteminin kullanım etkinliğini arttıracaklarını düşünmektedir.

İfade 8 olarak tanımlanan “Muhasebe bilgi sisteminin KOBİ’lerde kullanılması rekabet avantajı sağlamaktadır.” Tanımına ankete katılanların %47,45’ini temsil eden 121 kişi katılıyorum, %33,74’ünü temsil eden 86 kişi kesinlikle katılıyorum olarak cevap vermiştir. İşletmelerin büyük çoğunluğu muhasebe bilgi sisteminin kullanılmasının rekabet avantajı sağladığını düşünmektedir.

İfade 9 olarak tanımlanan “Muhasebe bilgi sisteminden elde edilen bilgiler diğer birimlerde (pazarlama, üretim vb.) kullanılmaktadır.” Tanımına ankete katılanların %48,24’ünü temsil eden 123 kişi katılıyorum, %43,91’ini temsil eden 112 kişi kesinlikle katılıyorum olarak cevap vermiştir. İşletmelerin büyük çoğunluğunda muhasebe bilgi sisteminden elde edilen bilgilerin diğer birimlerde de kullanıldığı görülmektedir.

İfade 10 olarak tanımlanan “Muhasebe biriminde bilgi aktarımında sorunlar yaşanmaktadır.” Tanımına ankete katılanların %26,27’sini temsil eden 67 kişi katılmıyorum, %24,71’ni temsil eden 63 kişi kararsızım olarak cevap vermiştir. İşletmelerin büyük çoğunluğunda muhasebe bilgi aktarımında sorun yaşanmadığı görülmektedir.

İfade 11 olarak tanımlanan “İşletmemizde muhasebe bilgi sisteminin alt sistemleri kullanılmaktadır.” Tanımına ankete katılanların %31,76’sını temsil eden 81 kişi kesinlikle katılmıyorum, %33,73’ünü temsil eden 86 kişi katılmıyorum olarak cevap vermiştir. İşletmelerin büyük çoğunluğunda muhasebe bilgi sisteminin alt sistemlerinin kullanılmadığı görülmektedir.

İfade 12 olarak tanımlanan “Muhasebe bilgi sistemi beklenmedik durumlar karşısında uyarı vermektedir.” Tanımına ankete katılanların %33,73’ünü temsil eden 86 kişi katılıyorum, %23,53’ünü temsil eden 60 kişi kesinlikle katılıyorum olarak cevap vermiştir. İşletmelerin büyük çoğunluğunda muhasebe bilgi sisteminin beklenmedik durumlarda uyarı verdiği görülmektedir.

İfade 13 olarak tanımlanan “Muhasebe bilgi sisteminden kurum içi raporlar düzenlenmektedir.” Tanımına ankete katılanların %52,55’ini temsil eden 134 kişi katılıyorum, %36,86’sını temsil eden 94 kişi kesinlikle katılıyorum olarak cevap vermiştir. İşletmelerin büyük çoğunluğunda muhasebe bilgi sisteminden kurum içi raporların hazırlandığı görülmektedir.

İfade 14 olarak tanımlanan “Muhasebe bilgi sisteminden kurum dışı raporlar düzenlenmektedir.” Tanımına ankete katılanların %29,41’ini temsil eden 75 kişi katılıyorum, %23,93’ünü temsil eden 61 kişi kesinlikle katılıyorum olarak cevap vermiştir. İşletmelerin büyük çoğunluğunda muhasebe bilgi sisteminden kurum dışı raporların hazırlandığı görülmektedir.

İfade 15 olarak tanımlanan “Muhasebe bilgi sistemi hataları önlemektedir.” Tanımına ankete katılanların %52,55’ini temsil eden 134 kişi katılıyorum, %34,90’ını temsil eden 89 kişi kesinlikle katılıyorum olarak cevap vermiştir. İşletmelerin büyük çoğunluğunda muhasebe bilgi sisteminin hataları önlediği görülmektedir.

İfade 16 olarak tanımlanan “Muhasebe bilgi sistemi hileleri önlemektedir.” Tanımına ankete katılanların %36,07’sini temsil eden 92 kişi katılıyorum, %32,55’ini temsil eden 83 kişi kesinlikle katılıyorum olarak cevap vermiştir. İşletmelerin büyük çoğunluğunda muhasebe bilgi sisteminin hileleri önlediği görülmektedir.

İfade 17 olarak tanımlanan “Karar verme sürecinde, muhasebe bilgi sisteminden elde edilen verilerden yararlanılmaktadır.” Tanımına ankete katılanların %48,24’ünü temsil eden 123 kişi katılıyorum, %45,48’ini temsil eden 116 kişi kesinlikle katılıyorum olarak cevap vermiştir. İşletmelerin büyük çoğunluğunda karar verme sürecinde muhasebe bilgi sisteminden elde edilen verilerin kullanıldığı görülmektedir.

İfade 18 olarak tanımlanan “Muhasebe bilgi sistemi yeni teknolojilere uyumlu çalışmaktadır.” Tanımına ankete katılanların %45,49’unu temsil eden 116 kişi katılıyorum, %45,10’unu temsil eden 115 kişi kesinlikle katılıyorum olarak cevap vermiştir. İşletmelerin büyük çoğunluğunda muhasebe bilgi sistemi yeni teknolojilere uyumlu çalışmaktadır.

İfade 19 olarak tanımlanan “Muhasebe bilgi sisteminin işletmede kalitenin artmasına etkileri bulunmaktadır.” Tanımına ankete katılanların %48,63’ünü temsil eden 124 kişi katılıyorum, %43,52’sini temsil eden 111 kişi kesinlikle katılıyorum olarak cevap vermiştir. İşletmelerin büyük çoğunluğunda kalitenin artmasın da muhasebe bilgi sisteminin çok fazla faydasının olduğu görülmektedir.

İfade 20 olarak tanımlanan “Muhasebe bilgi sistemi işletmede verimin artmasına katkı sağlamaktadır.” Tanımına ankete katılanların %53,33’ünü temsil eden 136 kişi katılıyorum, %40,39’unu temsil eden 103 kişi kesinlikle katılıyorum olarak cevap vermiştir. İşletmelerde verimin artmasında muhasebe bilgi sisteminin çok fazla etkisinin olduğu görülmektedir.

İfade 21 olarak tanımlanan “Muhasebe bilgi sisteminde üretilen bilgiler yönetsel kararların etkinliğini arttırmaktadır.” Tanımına ankete katılanların %41,96’sını temsil eden 107 kişi katılıyorum, %50,59’unu temsil eden 129 kişi kesinlikle katılıyorum olarak cevap vermiştir. İşletmelerin büyük çoğunluğunda muhasebe bilgi sisteminde üretilen bilgilerin yönetsel kararları etkilediği görülmektedir.

İfade 22 olarak tanımlanan “Teknoloji muhasebe bilgi sisteminde üretilen bilgilerin güvenilirliğinin artmasına neden olmaktadır.” Tanımına ankete katılanların %50,59’unu temsil eden 129 kişi katılıyorum, %42,74’ünü temsil eden 109 kişi kesinlikle katılıyorum olarak cevap vermiştir. İşletmelerin büyük çoğunluğunda teknolojinin muhasebe bilgi sisteminde kullanılmasının güvenilirliği arttırdığı görülmektedir.

İfade 23 olarak tanımlanan “Muhasebe bilgi sistemi işletmedeki bilgilere rahatça erişimi sağlamaktadır.” Tanımına ankete katılanların %46,67’sini temsil eden 119 kişi katılıyorum, %44,31’ini temsil eden 113 kişi kesinlikle katılıyorum olarak cevap vermiştir. İşletmelerin büyük bir kısmında muhasebe bilgi sistemi sayesinde bilgilere rahatlıkla ulaşıldığı düşünülmektedir.

İfade 24 olarak tanımlanan “Muhasebe bilgi sistemi sayesinde işletmenin durumu rahatlıkla görülmektedir.” Tanımına ankete katılanların %56,08’ini temsil eden 143 kişi katılıyorum, %38,43’ünü temsil eden 98 kişi kesinlikle katılıyorum olarak cevap vermiştir. İşletmelerin büyük çoğunluğu muhasebe bilgi istemi sayesinde işletmenin durumunun rahatlıkla görebildiği düşüncesindedir.

İfade 25 olarak tanımlanan “Muhasebe bilgi sistemi sayesinde denetim faaliyetleri kolaylaşmaktadır.” Tanımına ankete katılanların %42,35’ini temsil eden 108 kişi katılıyorum, %48,63’ünü temsil eden 124 kişi kesinlikle katılıyorum olarak cevap vermiştir. İşletmelerin büyük çoğunluğu denetim faaliyetlerinin muhasebe bilgi sistemi sayesinde kolaylaştığı düşüncesindedir.

İfade 26 olarak tanımlanan “Muhasebe bilgi sisteminin olası suiistimalleri engellemede olumlu etkileri bulunmaktadır.” Tanımına ankete katılanların %45,88’ini temsil eden 117 kişi katılıyorum, %45,10’unu temsil eden 115 kişi kesinlikle katılıyorum olarak cevap vermiştir. İşletmelerin büyük çoğunluğu oluşabilecek olası suiistimallerin muhasebe bilgi istemi sayesinde engellendiği düşüncesindedir.

3.6.3. Aritmetik Ortalama, Varyans ve Standart Sapma Analizleri

Aritmetik ortalama, tüm ana kütle ortalamasını temsil etmektedir. Bir veri grubunda yer alan gözlemlerin, daha çok hangi değere eğilimi oldukları aritmetik ortalama ile belirlenmektedir. Birimlerin belirli bir değişken bakımından aldıkları değerlerin toplamının birim sayısına bölümü olarak tanımlanır (Baykul ve Güzeller, 2014:257).

Varyans, birim değerlerinin ortalamadan sapmalarının kareler toplamının birim sayısına bölünmesi ile bulunur. Varyans gözlem sonuçlarının aritmetik ortalamadan ne ölçüde farklı olabileceğini ortaya koyan bir dağılım ölçütüdür (Baykul ve Güzeller, 2014:257).

Standart sapma ise varyansın kareköküdür. Ortalama değer etrafındaki saçılmaların sayısal ölçütü olarak kullanılır (Baykul ve Güzeller, 2014:257).

Veri analizi sonrasında elde edilen bulguların yorumlanmasında (5-1)/3 değerlendirme aralığı temel alınarak, aritmetik ortalama puan 1-2,33 aralığında olduğu zaman değerlendirme kriteri olarak düşük düzey, 2,34 – 3,67 aralığında

olduğu zaman orta düzey, 3,68 – 5,00 olduğu zaman ileri düzey olarak temel alınmaktadır (Kabakçı, Odabaşı, Kılıçer, Çoklar, Birinci, Kurt, 2012:964)

Tablo 11: Muhasebe Bilgi Sisteminin Kullanılma Yeterliliği ile İlgili Standart Sapma, Ağırlıklı Ortalama ve Varyans Değeri

	N	Minimum	Maximum	Toplam	Ortalama	Standart Sapma	Varyans
İfade 1	255	1	5	1053	4,13	0,928	0,859
İfade 2	255	1	5	1048	4,11	0,879	0,778
İfade 3	255	1	5	940	3,69	1,335	1,75
İfade 4	255	1	5	1010	3,96	1,074	1,169
İfade 5	255	1	5	788	3,09	1,451	2,120
İfade 6	255	1	5	1123	4,40	0,81	0,692
İfade 7	255	1	5	1081	4,24	0,975	0,951
İfade 8	255	1	5	846	3,32	1,384	1,925
İfade 9	255	1	5	1113	4,36	0,87	0,769
İfade 10	255	1	5	818	3,21	1,461	2,145
İfade 11	255	1	5	1118	4,38	0,853	0,731
İfade 12	255	1	5	1054	4,13	1,153	1,338
İfade 13	255	1	5	1069	4,19	0,951	0,89
İfade 14	255	1	5	896	3,51	1,242	1,557
İfade 15	255	1	5	1110	4,35	0,851	0,736
İfade 16	255	1	5	1002	3,93	1,151	1,332
İfade 17	255	1	5	1052	4,13	0,928	0,83
İfade 18	255	1	5	1104	4,33	0,872	0,768
İfade 19	255	1	5	993	3,89	1,116	1,252
İfade 20	255	1	5	1039	4,07	0,961	0,932
İfade 21	255	1	5	1040	4,08	1,065	1,147
İfade 22	255	1	5	1125	4,41	0,923	0,856
İfade 23	255	1	5	962	3,77	1,400	1,953
İfade 24	255	1	5	1023	4,01	1,054	1,131
İfade 25	255	1	5	1016	3,98	1,092	1,201
İfade 26	255	1	5	1071	4,20	0,920	0,853
Valid N (listwise)	255						
Genel Toplam					3,995	1,0653461	1,179423077

İşletmelerin muhasebe bilgi sisteminin kullanılma yeterliliği ile ilgili standart sapma değeri 1,0653461, ortalama değeri 3,995, varyans ise 1,179423077'dir. Ortalama değeri 3,68 ile 5,00 arasında olduğu için işletmelerin muhasebe bilgi sistemini kullanma oranının yüksek düzeyde yeterli olduğu görülmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çağımız işletmelerin karar vericilerinin ihtiyaç duymuş olduğu doğru, ilgili ve güncel bilgiler ancak başarılı bir muhasebe bilgi sistemi ile elde edilebilmektedir. Küreselleşme ve teknolojik gelişme ile yoğunlaşan rekabet ortamında, işletmeler doğru zamanda doğru kararlar alarak aktif muhasebe bilgi sistemleri ile rekabet üstünlüğü sağlamak zorundadır. Türkiye gibi sermaye piyasalarının nispeten küçük olduğu ülkelerde, KOBİ'ler ülke ekonomisinde brüt üretim ve istihdamın bir parçası olarak büyük rol oynamaktadır.

Türkiye'de KOBİ'ler ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde KOBİ'lerin muhasebe yapıları ile ilgili birçok çalışma mevcuttur. Yapılan çalışmalar incelendiğinde KOBİ'lerde muhasebe bilgi sisteminin kullanılma yeterliliğinin ayrı olarak incelenmediği görülmektedir. Bu araştırma ise; KOBİ'lerde muhasebe bilgi sisteminin kullanılma yeterliliğinin ve muhasebe bilgi sisteminin geniş bir perspektiften incelenmesini sağlamakta ve araştırmanın önemini arttırmaktadır.

Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde muhasebe bilgi sisteminin fonksiyonları, bilgi işlem süreci, geliştirilmesine yönelik ilkeler ve öğeleri konuları incelenmeye çalışılmıştır.

Çalışmanın ikinci bölümünde KOBİ'lerin özellikleri, sınıflandırılması, sorunları, avantaj ve dezavantajları ve Türkiye ve Dünya ekonomisindeki önemi konuları üzerinde durulmuştur.

Uygulama bölümünde ise Konya ilinde faaliyet yürüten 255 KOBİ'ye uygulanan anket çalışmasına yer verilmiştir. KOBİ'lere uygulanan anket çalışması ile işletmelerin betimleyici istatistikleri ve muhasebe bilgi sisteminin kullanılma yeterliliği ölçülmeye çalışılmıştır. Yapılan araştırma sonuçları ve öneriler aşağıda verilmiştir.

KOBİ'ler çoğunlukla aile işletmesi olarak kurulmaktadır. İhtiyaç olan sermaye aile bireyleri tarafından karşılanmaktadır. Dışarıdan ortak işletmeye kabul edilmemektedir. Bu durumda kurulan KOBİ'lerin aile işletmesi olmasına sebep olmaktadır. KOBİ'lerin aile işletmesi olması ise otorite sorunu ve yetkinin bir sonraki kuşağa aktarımında sorunlar çıkarabilmektedir.

KOBİ'lerde yöneticilerin işletme sahipleri oldukları görülmektedir. KOBİ sahiplerinin aynı zamanda işletme yönetici olmaları uzman yönetici eksikliğine neden olmaktadır.

KOBİ'lerde hukuki yapının muhasebe bilgi sisteminin kullanımını etkilediği görülmektedir. Şahıs işletmelerde muhasebe bilgi sistemi kullanım oranı düşük iken limited ve anonim işletmelerde bu durum tam tersidir. Bu durumda şahıs işletmelerin limited ve anonim işletmeler karşısında rekabet etmesini zorlaştırmaktadır.

KOBİ'lerin faaliyet alanı, üretim şekli ve istihdam sayısı muhasebe bilgi sisteminin kullanımını etkilemektedir. KOBİ'lerin faaliyet alanı, üretim şekli ve istihdam sayısı arttıkça muhasebe bilgi sistemine daha çok ihtiyaç duyulduğu düşünülmektedir. Çünkü işletme büyüdükçe işlemler karmaşıklaşmakta bu durumda muhasebe bilgi sisteminin önemini arttırmaktadır.

KOBİ yöneticilerinin yaşları muhasebe bilgi sisteminin kullanımını etkilemektedir. KOBİ yöneticilerine muhasebe bilgi sisteminin önemi anlatılmalı ve muhasebe bilgi sistemine gereken önemin verilmesi sağlanmalıdır.

KOBİ'lerde şahıs işletmelerde yönetim kararlarında muhasebe bilgi sisteminden elde edilen bilgilerden yararlanılmadığı görülmektedir. Ancak bu durum limited ve anonim işletmelerde tam tersidir. Muhasebe bilgi sisteminden elde edilen bilgiler doğrultusunda kararlar alınmakta bu durumda rekabet avantajı sağlamaktadır.

KOBİ'lerde muhasebe bilgi sistemi sayesinde elde edilen bilgilerin yönetim ile paylaşıldığı belirtilmektedir. Bu durum yönetimin ani ve beklenmeyen durumlar karşısında müdahale etmesini kolaylaştırmaktadır.

KOBİ'lerde muhasebe bilgi sisteminden elde edilen bilgilerin diğer birimlerde kullanılmakta ve diğer birimlerin takibini kolaylaştırmaktadır. Stok ve hammadde takibi yapılmakta ve stok ve hammaddede sorun yaşanılmadığı düşünülmektedir. KOBİ'lerde muhasebe bilgi sisteminin alt sistemlerinin kullanılmadığı görülmektedir.

KOBİ'lerde muhasebe de elde edilen bilgilerin işletme içi ve işletme dışındaki ilgili kişiler ile paylaşıldığı belirtilmiştir. İlgili kişiler işletmeye ortak olmayı düşünenler, kamu ya da özel sektör kurum ve kuruluşlarıdır.

KOBİ'lerde muhasebe bilgi sistemi ile elde edilen bilgilere rahatlıkla ulaşıldığı düşünülmektedir. Yönetim muhasebe bilgi sistemi sayesinde işletmenin

durumunu rahatlıkla görmekte ve karar alırken muhasebe verilerine göre karar almaktadır. KOBİ'lerde muhasebe biriminin hata, hile ve suiistimalleri önlediği ve muhasebe verilerinin denetim faaliyetlerini kolaylaştırdığı düşünülmektedir. KOBİ'lerde muhasebe bilgi sisteminin verimin artmasına ve rekabet avantajı sağladığı düşünülmektedir. KOBİ'lerin muhasebe verilerine gerekli önemi verdiği düşünülmektedir. Muhasebe verilerin işletmenin her aşamasında ve bölümünde kullanıldığı bu yüzden gerekli önemin verildiği görülmektedir.

Muhasebe bilgi sistemi bize işletmeler hakkında bilgi vermektedir. Bu yüzden işletmelerin muhasebeden ne anladıkları, muhasebeyi nereye koydukları, çalışanları, muhasebe birimindeki çalışanlara ve ulaşılan bilgilere olan davranışları, yönetici ve çalışanların beklenti ve tutumları önemlidir. KOBİ'ler de çoğunlukla muhasebe bilgi sistemine gerekli önem verilmekte ve kullanımı yüksek olmasına rağmen her bilginin işletme içinden elde edilmediği görülmektedir. KOBİ'lerde muhasebe bilgi sisteminin kullanılmasına yönelik araştırma sonuçlarımıza göre önerilerimiz şu şekildedir. KOBİ'lerde aile işletmelerinin kurumsallaştırılması ve muhasebe biriminin oluşturularak gerekli önemin verilmesi gerekmektedir. KOBİ'lerde çalışanların uzman ve profesyonel olması ve çalışanların işe alımında bölüme uygun ve alanında uzman kişiler olmasına önem verilmelidir.

KOBİ'lerde işletme sahipleri aynı zamanda yönetici ve müdür konumunda olduğu için işletme büyüdükçe tüm işlere yetişememektedir. Bu durum işlerin aksamasına, bilgi ve deneyim eksikliğine sebep olmaktadır. Bu durumda işin alanında uzman kişilerce yapılması gerekmektedir.

KOBİ'lerin işletme içinde muhasebe bölümünü kurmaları ve alanında uzman kişiler ile çalışarak dışarıya bağılılıklarını azaltmaları gerekmektedir. KOBİ'lerde muhasebe birimi kurulduktan sonra alt sistemleri oluşturulmalı ve bilgi karmaşıklığı önlenmelidir.

İşletme içi ve işletme dışı paylaşılan bilgilerin doğru, anlaşılır, açık, güvenilir, zamanında ve ulaşılır olması gereklidir.

KOBİ'lerin muhasebe bölümünde alanında uzman kişilerle çalışması ve elde edilen bilgilerin doğru, ulaşılabilir ve zamanında olması gerekmektedir. Yöneticilerin karar alma sürecinde muhasebe verilerini kullanması gerekmektedir.

KOBİ'lerde büyük işletmelerle rekabet avantajı sağlayacak önemli unsurlar vardır. Muhasebe de bunlardan birisidir. Muhasebeye gerekli önem verilmeli ve yenilik ve farklılıklar takip edilerek işletmeye uyarlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Acar, D. ve Ömürbek, V. (2003). Bilgi Teknolojilerinin Muhasebe Bilgi Sistemi Kullanımı Üzerine Etkisi ve Bir Uygulama: Gıda Sektörü, Muhasebe ve Finansman Dergisi, Sayı 20, 66-78.
- Akdeniz, M. B. (2016). KOBİ'lerin Ekonomik ve Sosyal Yapı İçerisinde Yerleri, Destekleyici Kurumsal Çevreleri ve Avrupa Birliği Uyum Sürecinde Yeniden Yapılandırılmaları.
<http://static.dergipark.org.tr:8080/articledownload/imported/5000126153/5000115948.pdf?>
- Akgemci, T. (2001). KOBİ'lerin Temel Sorunları ve Sağlanan Destekler. Ankara: KOSGEB Yayını
- Akgün, A. İ. (2017). İflas Ertelemesinde Ticari Alacak Karşılığı Ayırmanın Finansal Raporlama Standartları Açısından Değerlendirilmesi. Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi. 5.3.
- Akgün, A. İ. ve Kılıç, S. (2013). "Muhasebe Bilgi Sisteminin İşletme Yönetiminin Etkinliği Üzerindeki Etkisi". Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Yönetim ve Ekonomi Dergisi Cilt:20 Sayı: 2, 21-36.
- Aktan, C. C. ve Vural İ. Y. (2005). Bilgi Çağında Bilgi Yönetimi. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Alkibay, S. Songür, N. ve Ertürk, İ. (1999). Ortadoğu Sanayi ve Ticaret Merkezindeki Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerin Profili Sorunları ve Çözüm Önerileri. Ankara: KOSGEB, Ostim Kügem Müdürlüğü Yayını.
- Alkın, K. ve Okay, E. (2008). Türkiye'de KOBİ'lerin Basel-IIye Uyum Süreci ve Öneriler. İstanbul: İTO Yayınları.
- Anameriç, H. (2005). Yönetim Bilgi Sistemlerinin Yönetim Fonksiyonları Üzerine Etkisi. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi. 45.2. 25-43.
- Aslan, Y. (2018). İnovasyonun Kavramsal Çerçevesi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 3(6).
- Atılğan, D. (2004). Bilimsel Bilgiye Erişimin Önemi ve Türkiye'de Eğitim Araştırmaları Veri Tabanı. In Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümünün Kuruluşunun 50. Yılı Anısına Armağan. Ankara.
- Atmaca, M. ve Akar, E. (2016). "İşletmelerde Muhasebe Bilgi Sisteminin Etkinliğinin Değerlendirilmesi Üzerine Çanakkale İlinde Bir Araştırma". Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi, 146-164.
- Ayık, Y. Z. ve Keskin G. (2008). KOBİ'lerin Genel Sorunları ve Düşünülen Çözüm

Önerileri Üzerine Erzurum'da Bir Uygulama. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 12(2): 470-487.

Aypek, N. (2001). KOBİ Finanslama Sürecinde Yeni Finansman Teknikleri, I. Avrasya Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler Kongresi, Tika Yayınları, Ankara.

Bağrıaçık, A. (1991). Başka Ülkelerle Karşılaştırmalı Olarak Türkiye'de Küçük ve Orta Boy İşletmeler. Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi İşletmelerinin Sorunları (s. 137169). İstanbul: İstanbul Sanayi Odası Yayınları; Yayın No: 1991/5.

Baykul, Y. Güzeller, C.O. (2014). Sosyal Bilimler İçin İstatistik SPSS Uygulamalı, 2. Baskı, Pegem Yayıncılık, Ankara.

Bayraktaroğlu, E. (2012). Kobi'ler İçin Ufrs Taslağı'nın Edirne ve Kırklareli İllerindeki Muhasebe Meslek Mensupları Tarafından Değerlendirilmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Edirne, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Bayraktaroğlu, H. Sarıtaş, A. ve Kalkan, A. (2015). "KOBİ'lerde Yöneticilerin Muhasebe Bilgi Sistemini Kullanım Düzeylerinin Araştırılması: Burdur İlinde Bir Uygulama". Finans & Politik Ekonomik Yorumlar Dergisi Cilt:52 Sayı:606, 9-21.

Bayraktar, B. B. ve Yıldız, A. K. (2007). Kurumsal Bilginin Stratejik Planlama Sürecinde Kullanılması: Bir İlçe Belediyesi Örneği. Bilgi Dünyası. 8.2. 280296.

Bayülken, Y. ve Kütükoğlu, C. (2012). Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi İşletmeleri (Kobi'ler). Oda Raporu. Yayın No: MMO/583.

Bekçi, İ. ve Alkan, H. (2009). Finansal Bilgi Sisteminin Hisse Senetlerine Yatırım Kararı Üzerine Etkisi: İMKB'de Bir Uygulama, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 2009, Cilt: 14, Sayı: 3, 1-20, s. 4.

Bilgi Sistemleri Yönetimi Tebliği, Resmî Gazete Tarihi: 05.01.2018: 7):

Bellikli, U. (2014). Kurumsal Sosyal Sorumluluk ve Muhasebe Etkileşimi: Türkiye'de Kurumsal Yönetim Endeksine Dâhil İşletmelerde Bir Araştırma, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Binici, K. (2018). Kütüphane ve Bilgi Biliminde Tema ve Yönelim. (Editör: H. Bahtiyar). (1. Baskı). İstanbul: Eğitim İletişim Yayınları.

Bursal, N. (1999). Maliyet Muhasebesi İlkeler ve Uygulamalar, İstanbul: Der Yayınları.

Bulutçu, Ö. (2007). Yeni Basel II Kriterlerine Uygun İşletme Derecelendirmesi. İstanbul: Forum Meiad Yayıncılık.

Büyükmirza, K. (2000). Maliyet ve Yönetim Muhasebesi, 8. bs, Ankara, Barış Yayınevi.

- Büyüköztürk, Ş. (2002). Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı, 2. Baskı, Pegem Yayıncılık, Ankara.
- Büyüköztürk, Ş. (2014). Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı, 19. Baskı, Pegem Akademi, Ankara.
- Can, A.V. ve Ceyhun, A. A. (2004). Muhasebe Paket Programları: İstanbul'daki Muhasebe Büroları Üzerine Bir Araştırma, (1. Baskı), Sakarya: Sakarya Kitabevi
- Canbolat, N. (2006). İşletme Yönetiminde Muhasebe Bilgi Sisteminin Yeri ve Önemi: KCETAŞ Örneği, (Yüksek Lisans Tezi), Kayseri, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Civan, M. ve Kara, E. (2003). İşletme Yönetiminde Muhasebe Bilgi Sisteminin Yeri ve Önemi, Muhasebe ve Finansman Dergisi, Sayı 20, 111-117.
- Coşkun, P. (2017). Elektronik Kaynak Yönetimi. H. Odabaş ve M.A. Akkaya (Ed.). Bilişim Teknolojilerinin Bilgi Merkezlerine ve Hizmetlerine Etkileri içinde. (1. Baskı), İstanbul: Eğitim İletişim Yayınları.
- Cushing, Barry E. (1982). Accounting Information Systems and Business Organizations, 3rd Ed. Addison-Wesley Publishing Company, Canada.
- Çağlar, İ. Kendirli S. ve Çağırın, H. (2005). "AB'ye Giriş Sürecinde KOBİ Yönetim Bilinci ve Finansal Politikalara Etkileri, Çorum KOBİ'lerine Yönelik Bir Araştırma", Avrupa Birliğine Giriş Sürecinde KOBİ'ler: Türkiye ve Benzer Ülke Deneyimleri Sempozyumu Bildiri Kitabı içinde, Balıkesir, 348-364.
- Çakın, İ. (1986). Kütüphanenin Toplumsal Konumu ve İşlevleri. Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni. 35.1. 8-16.
- Çam, S. (2002). Öğrenen Organizasyon ve Rekabet Üstünlüğü, İstanbul: Papatya Yayıncılık.
- Çatal, M. F. (2007). "Bölgesel Kalkınmada Küçük ve Orta Boy İşletmelerin (KOBİ) Rolü", Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt:10, Sayı: 2, 333-352.
- Çelikkol, H. Çelikkol, M. M. ve Koç, Y. D. (2008). "Ticaret Bankacılığında Yeni Bir Boyut: KOBİ Bankacılığı ve Türkiye Değerlendirmesi", Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı:21, 253-272.
- Çelik, A. ve Akgemci, T. (1998). "Yönetim Bilişim Sistemleri", Gazi Kitabevi, Ankara.
- Çelik, A. ve Ozan, E. (2006). KOBİ'lerde Yeniden Yapılandırma Stratejileri Araştırması:

Kahramanmaraş Örneği. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (15) , 189-213. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/pub/susbed/issue/61781/923622>

Çelik, C. ve Karadal, H. (2007). KOBİ'lerin Sorunları ve Çözüm Stratejilerinin Algılanan Performans Üzerine Etkileri: Aksaray ve Mersin Örneği. Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 2(16): 119-138.

Çelik, O. (2007). İşletmelerde Muhasebe Bilgisi ve Şirket Demokrasisi, Ankara: Siyasal Kitapevi.

Daştan, A. (2009). Ekonomik Kriz Dönemlerinde Muhasebe Bilgi Sisteminin İşletmelerdeki Rolü ve Kriz Yönetimine Katkısı, Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi, Sayı 28, 57-72.

Daştan, A. (2005). Bilgi ve Eğitim Teknolojilerinde Yaşanan Gelişmelerin Muhasebe Eğitimine Etkisi: Türkiye Değerlendirmesi, s. 88.

Demir, B. (2005). Muhasebe Bilgi Sistemlerinde Bilgi Güvenliği, MUFAD Muhasebe ve Finansman Dergisi, 26: 147-156.

Demir, B. (2010). Muhasebe Bilgi Sistemlerinde Bilgi Kalitesi, Muhasebe ve Finansman Dergisi, Sayı 48, 142-153.

Demirbuğa, Ş. (2017). Muhasebe Ders Notu, <https://ekonomihukuk.com/wp-content/uploads/2017/12/MUHASEBE-DERS-NOTU-2017.pdf>,

Demir, Ö. ve Gül, M. (2015). "Üretim Yapan KOBİ'lerde Karar Sürecinde Muhasebe Bilgi Sisteminin Etkileri: TRB1 Bölgesinde Yapılan Bir Araştırma". Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Cilt:25 Sayı:2, 171-191.

Dinç, E. ve Varıcı, İ. (2008). "Muhasebe Bilgi Sisteminin Kurumsallaşma Düzeyine Etkisi: Sanayi İşletmeleri Üzerine Bir Araştırma", Afyon Kocatepe Üniversitesi, I.I.B.F. Dergisi, (10)1, 67-85, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/18996>

Doğan, Ö. Marangoz, İ. ve Tekin, M. (2002). KOBİ'lerin Dış Pazara Açılmada Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri ve Bir Uygulama, Dış Ticaret Dergisi, Yıl:7, Sayı:24, Nisan.

Dünya Ticaret Örgütü Portalı https://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/dispu_body_e.htm

Elmacı, O. ve Kadir T. (2017). Muhasebe Eğitiminde Stratejik Yol Haritasının Belirlenmesinde Maliyet ve Yönetim Muhasebesi Eğitiminden Beklentilerin Ölçülmesi ve Değerlendirilmesine İlişkin Ampirik Bir Çalışma", International Journal of Academic Value Studies (Javstudies), Cilt 3, Sayı: 14, 192-207, s. 192.

- Ercan, C. (2017). "KOBİ'lerde Yöneticilerin Muhasebe Bilgi Düzeylerinin Araştırılması: Kilis Organize Sanayi Bölgesi Örneği". Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Cilt:15 Sayı:2, 309-328.
- Erdoğan, N. Lazol, İ. Ergun, Ü. ve Köse, T. (2012). Genel Muhasebe, (1.Baskı), Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını.
- Erdoğan, A. (2018). KOBİ'lerde Kurumsallaşma Düzeyinin Muhasebe Bilgi Sistemi Üzerine Etkisi: İstanbul'da Faaliyet Yürüten İmalatçı KOBİ'ler Üzerine Bir Araştırma. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yozgat, Bozok Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Eroğlu, H. Usul, İ.B. ve Hüsrev, A.(2002). Bireysel Yatırımcıların Hisse Senedi Edinimine Etki Eden Sosyo-Ekonomik Etkenler, Araştırma Makalesi, 19, 135- 150
- Erol, M. (2010). Ekonomik Kriz ve KOBİ'ler. Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi. 5(1): 165-181.
- Emin A, (2013). İşletmelerde ön muhasebe bilgi sistemi model önerisi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ertaş, C. (2016). Muhasebe Bilgi Sistemi ve Organizasyonu, (4.Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Esmeray, A. ve Buluş Dağlı, Ö. (2017). "Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerde (KOBİ) Muhasebe Bilgi Sistemi: Kayseri'de Faaliyet Gösteren İşletmeler Üzerine Bir Araştırma". İşletme Araştırmaları Dergisi, 749-769.
- Foucault, M. (2015). Büyük Kapatılma, Çeviren: Ergüden, İstanbul: Ayrıntı Yayınları
- Gençsoy, H. (2004). KOBİ Yöneticilerinin Stres Düzeyi, Performans ve İş Tatmini Arasındaki İlişki: Adana'daki KOBİ'lerde Bir Araştırma. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adana, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. S.8-9
- Gökdeniz, Ü. (1996). "Çevre Muhasebesi", Yozgat Uğur (Ed.), Öneri, 1(5) içinde (21-26), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1300-0845, İstanbul, http://dosya.marmara.edu.tr/sbe/%C3%96neri%20Dergisi%20Ar%C5%9Fiv/1996_neri_Say_5.pdf
- Gökdeniz, Ü. (2005). İşletmelerde Muhasebe Bilgi Sistemine Yaklaşım, MUFAD Muhasebe ve Finansman Dergisi, 27: 86-94.
- Gül, M. (2014). KOBİ'lerde Karar Verme Sürecine Yönetim ve Maliyet Muhasebesinin Etkileri (Trbl Bölgesinde Üretim Yapan KOBİ'ler Üzerine Bir Uygulama), (Yüksek Lisans Tezi). Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı.
- Güney, A. (2013). Yönetim Anlaşışında Muhasebe Bilgi Sisteminin Yeri, Eğitim ve

- Güngör T. Ş. Ahmet D. ve Taç A. (2004). Felaketten Kurtarma Planı ve Muhasebe Bilgi Sistemi: Kayseri'deki Büyük Ölçekli Sanayi İşletmeleri Üzerine Bir Araştırma”, 3. Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi, Eskişehir, 295-305.
- Güzel, T. ve Mersin Z. (2007). Bilgi Teknolojilerinin İşletmelerin Muhasebe Uygulamalarında Yarattığı Değişim, MUFAD Muhasebe ve Finansman Dergisi, 35: 172-177.
- Hall, J. A. (2007). Accounting Information Systems, 5th Ed., Thomson Higher Education, Canada
- Hall, J. A. (2016). Accounting Information System, 7th ed., Mason, OH, South-Western Cengage Learning.
- Hatunoğlu, Z. Akpınar, Y. ve Çelik, A. (2013). "KOBİ'lerin Yönetiminde Muhasebe Bilgi Sisteminin Önemi: Gaziantep ve Kahramanmaraş Örneği". Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi Cilt:6 Sayı:2, 307-322.
- Heagy, Cynthia D. Constance M. Lehmann, Hui D. (2013). Accounting Information Systems: A Practitioner Emphasis, 8th Edition, Textbook Media, yy.
- Helou, R. (2014). Muhasebe Bilgi Sistemlerinin Finansal Raporların Kalitesini Sağlamadaki Etkinliği. Uygulamalı Çalışma, İslam Üniversitesi Kütüphanesi, Gazze, Filistin.
- International Trade Center (IASB). (2017). International financial reporting standards for SMEs. Retrieved from <http://www.ifrs.org/IFRS-forSMEs/Pages/Training-Modules.aspx> (accessed February 2017).
- Kabakçı, Yurdakul I. Odabaşı, H.F. Kılıçer, K. Çoklar, A.N. Birinci, Gürkay, Kurt, A. A. (2012); “The development, validity and reliability of TRACK-deep: A technological pedagogical content knowledge scale”, Computers & Education, 58 (3), 964- 977.
- Kaderli, Y. ve Köroğlu, Ç. (2014). İşletmelerde Muhasebe Bilgi Sistemi İle Kurumsal Yönetim Anlayışı Arasındaki İlişki, Muhasebe ve Finansman Dergisi, Sayı 63, 21-38.
- Kahraman, A. Ü. (2015). KOBİ'lerin İhracat Davranışlarını Etkileyen Faktörler: Aksaray Organize Sanayii Bölgesindeki Kobiler Üzerine Ampirik Bir Çalışma. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tez. KTO Karatay Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü. Konya. 4-5.
- Kalmış, H. Eskin, İ. Gümüş, F. (2006) “İşletmelerde Mali Bilgiler. Üretilmesinin Önemi ve Etik”Mali Çözüm, 75, 141-160

- Kalmış, H. ve Dalgın, B. (2010). "Muhasebe Bilgilerinin Karar Almada Kullanımının Önemi ve Çanakkale Sanayi İşletmelerinde Bir Uygulama". Muhasebe ve Finansman Dergisi, 112-128.
- Karacaer, S. ve İbrahimoglu, N. (2003). İşletme Yönetiminde Muhasebe Bilgi Sistemi, İç kontrol, Verimlilik İlişkisi ve Önemi. H.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi. 21(1).
- Karakaya, M. (1994). Tekdüzen Muhasebe Sistemi: Uygulama, Eğitim ve Ekonomi Açısından Değerlendirilmesi, Ticaret Turizm Dergisi, 2(4):4-8.
- Kaya, E. (2000). Havaalanlarında Fiyatlandırma Açısından Muhasebe Bilgi Sistemi, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Yayın No: 1204, Eskişehir
- Kaya, İ. ve Ağa, A. (2003). Kalite İyileştirme Sürecinin Yedi Temel Aracı ve Motor-Traktör İmalatı Yapan Bir İşletmede Uygulanması.
<http://dergisosyalbil.selcuk.edu.tr/susbed/article/view/742/694> (11.02.2019).
- Kaya, M. S. (2019). KOBİ Bankacılığı ve KOBİ'lerin Likidite Yönetiminde Banka Danışmanlarının Etkisi: Çorum İli Örneği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara. 3-15.
- Kaygusuzoğlu, M. ve Uluyol, O. (2011). "İşletme Yöneticilerinin Muhasebe Bilgilerini Kullanım Düzeyinin Araştırılması ve Adıyaman Uygulaması". Yönetim Bilimleri Dergisi. Cilt: 9 Sayı:2, 297-320.
- Kefe, İ. (2013). 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun Muhasebe Bilgi Sistemi Uygulamalarına Getirdiği Düzenlemeler. Elektronik Mesleki Gelişim ve Araştırmalar Dergisi. 1.1. 20-33.
- Kısakürek, M. (2005). Muhasebenin Ürettiği Bilgiye Farklı Açılardan Bakışlar. C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 6(2): 107-125,
- Kısakürek, M.M. ve Pekcan, A. (2005). Muhasebenin ürettiği bilgiye farklı açılardan bakışlar C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt 6, Sayı 2, 107-125.
- Koç, İ. Ö. (2008). Türk Kobileri: Bugünü ve Geleceği. (Birinci Baskı). İstanbul: Arıkan Yayıncılık,
- KOSGEB. (2015). Stratejik Eyleme Planı.
- Kutlu, H. A. ve Demirci, N. S. (2007). KOBİ'lerin Finansal Sorunları ve Çözüm Önerileri. 4.KOBİ'ler ve Verimlilik Kongresi. İstanbul Kültür Üniversitesi. 7-8 Aralık: 185-199.
- Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelik, C. 44, Resmî Gazete, (18.11.2005).

- Mizrahi, R. (2011). "KOBİ'lerde Muhasebe Bilgi Sistemlerinin Etkin Kullanımı Üzerine Bir Araştırma". *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*. Sayı 2. 307-316.
- Mugan, S. C. ve Akman, N. (2000). Bilgi sistemleri, teknoloji ve muhasebe uygulamalarına ve üretime etkileri. XIX. Türkiye Muhasebe Eğitim Sempozyumu, Antalya.
- Mullins, L. J. (1999). *Management and Organizational Behaviour* (5.) London. Financial Times Pitman Publishing.
- Müftüoğlu, T. (1998). *Türkiye'de Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler*. (4. Baskı), Ankara: Turhan Kitabevi.
- Müftüoğlu, T. M. (2013). *Türkiye'de Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler- Sorunlar- Öneriler*. (5.Baskı), Ankara: Turhan Yayınları.
- Müslümov, A. (2002). 21. Yüzyılda Türkiye'de Kobi'ler Sorunlar, Fırsatlar ve Çözüm Önerileri. (Birinci Baskı). İstanbul: Literatür Yayınları.
- Nicolaou, A.I. (2000). "A Contingency Model of Perceived Effectiveness in Accounting Information Systems: Organizational Coordination and Control Effects", *International Journal of Accounting Information Systems*, 1(2),91-105, <https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.452.1947&rep=rep1&type=pdf>
- Ölmez, A. E. (2007). Veri İletim Yöntemleri ve Güvenliği. *TSPAKB: Türkiye Sermaye Piyasası Aracı Kuruluşları Birliği*. 60. 1-40.
- Örten, R. (2002). Genel Muhasebe ve tekdüzen muhasebe sistemi uygulama örnekleri, (3. Basım), Ankara: Gazi Kitabevi.
- Öz, Y. ve Yavuz, H. (2015). "İşletme Yönetiminin Aldığı Kararlarda Muhasebe Bilgi Sisteminin Etkisi ve Önemi: Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerde Bir Araştırma". *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*. Cilt 16: Sayı: 1, 227-246.
- Özçelik, H. (2010). Muhasebe bilgi sistemlerince üretilen bilgilerin kalitesini etkileyen kritik başarı faktörleri: İMKB'de bir araştırma. Doktora Tezi, Isparta, Süleyman Demirel Üniversitesi, S.B.E. işletme Anabilim Dalı.
- Özdemir, S. Ersöz, H. ve Sarıoğlu, H. (2011). Küçük Girişimciliğin Artan Önemi ve KOBİ'lerin Türkiye Ekonomisindeki Yeri. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 173-230.
- Özdemir, S. Ersöz, H. ve Sarıoğlu, H. (2006). İşsizlik Sorununun Çözümünde KOBİ'lerin Desteklenmesi", İstanbul Ticaret Odası Yayınları, İstanbul.

- Özdemir, S. (2000). Eğitimde Örgütsel Yenileme. 5. Baskı. Ankara: Pegem A Yayıncılık
- Özeren, B. (2002). Federal Devlette İç Kontrol Standartları. Bilgi Notu. Araştırma ve Tasnif Grubu. ABD Sayıştay Yayınları. 1-24.
- Parlak, Z. Özdemir S. ve Aykaç M. (2009). Küreselleşme Sürecinde Rekabet Gücünün Arttırılması ve Türkiye 'de KOBİ'ler. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayınları.
- Parlakkaya, R. ve Tekin, A. (2002), 'Tümleşik Bilgi Sistemleri ve Muhasebe Bilgi Sistemi', I. Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi, (675-684).
- Resmî Gazete. (26.06.2018). Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik. <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/06/20180624-7.pdf> adresinden alındı
- Savsar, C. (2005). "Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerde (KOBİLER) Muhasebe Bilgi Sistemlerinin Yeri ve Önemi, Çorum İlindeki KOBİ'lerde Tanımlayıcı Bir Araştırma". İstanbul Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Muhasebe Bilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.
- Saygılı, E. Saygılı, A. T. ve Işık, G. (2019). An Analysis of Factors Affecting Credit Scoring Performance in SMEs. Ege Akademik Bakış Dergisi. 19(2): 159.
- Schumacher, E.F. (1973) Small Is Beautiful: Economics as If People Mattered. Harper & Row, New York.
- Sevim, Ş. (2005). Muhasebe Bilgi Sistemi, Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi, Yayın No:13,
- SPK. (2018, Ocak 5). Bilgi Sistemleri Yönetimi Tebliği. T.C. Resmî Gazete, 30292.
- Steele, S. (2014). The Collapse of Lehman Brothers and Derivative Disputes: The Relevance of Bankruptcy Cultures to Roles for Courts and Attitudes of Judges. Law Context: A Socio-Legal J. 30. 51.
- Subaşı, Ş. ve Bahar S. (2010). İnsan Kaynakları Yönetiminin Muhasebe Bölümünden ve Muhasebe Eğitiminden Beklentileri", XXIX. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu, 2010, 109-140, s. 114
- Sürmeli, F. Erdoğan, M. ve Erdoğan, N. (1998). Muhasebe Bilgi Sistemi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Sürmeli, F. (1996). Muhasebe Bilgi Sistemi, 2. Baskı, T.C. Anadolu Üniversitesi Eğitim, Sağlık ve Bilimsel Araştırma Çalışanları Vakfı Yayınları, No: 115, Eskişehir.
- Sürmeli, F. Erdoğan, M. Erdoğan, N. ve Banar, K. (2005). Muhasebe Bilgi Sistemi, 3. bs,

Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Yayını.

Sürmeli, F. Erdoğan, M. Erdoğan, N. Banar, K. Kaya, E. ve Sevim, A. (2007). Muhasebe Bilgi Sistemi, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.

Sürmen, Y. (2017). Muhasebe 1, Trabzon: Celepler Matbaacılık

Sürmen, Y. (2011). Muhasebe-2. Trabzon: Celepler Matbaacılık.

Sorooshian, S. ve Suffian, N. I. A. (2017). Small and Medium Enterprises' Risk Modeling. International Review of Management and Marketing. 7(2): 197.

Szonyi, A.J. (1991). Small Business Management Fundamentals. McGraw-Hill Ryerson.

Şakrak, M. (1999). Maliyet Yönetimi, İstanbul: Yasa Yayınları.

Şakrak, M. (2016). Yalın Düşünce İlkelerine Dayalı Muhasebe Bilgi Sistemi ve Model Önerisi. 1-12. http://embk.mmoizmir.org/wp-content/uploads/2016/04/em_bk_2013-024.pdf

Şahin, M. Hoşçan, Y. Oktal, Ö. Hepkul, A. Kağnıcıoğlu, H. ve Sevim, A. (2003). Yönetim Bilgi Sistemi, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Yayını.

Şimşek, M. (2002). Ekonominin Lokomotifi KOBİ'lerin Olmazsa Olmazları. İstanbul: Alfa Basımevi.

Taghiyev, A. (2019). Yabancı Sermayeli KOBİ'lerin Karşılaştığı Sorunlar: Oka Kapsamındaki Şehirlerde Faaliyet Gösteren Kobi 'ler Üzerine Araştırma. (Yüksek Lisans Tezi). Samsun On dokuz Mayıs Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Taş, H. Y. (2010). Avrupa Birliği ve Türkiye'de KOBİ'lerin İstihdam Artırıcı Etkileri. İstanbul Ticaret Odası, 13-302.

Taşlıyan, M. (2006). Elektronik ticaret kavram ve uygulamaları. Kahramanmaraş: Sakarya Kitabevi.

Tinoco, M. H. ve Wilson, N. (2013). Financial Distress and Bankruptcy Prediction Among Listed Companies Using Accounting, Market and Macroeconomic Variables. International Review of Financial Analysis. 30. 394-419.

Torlak, Ö. ve Uçkun, N. (2005). Eskişehir'deki KOBİ'lerin pazarlama ve finansman sorunları ara kesiti. Sosyal Bilimler Dergisi, 199-215.

Türel, A. (2018). Muhasebe Bilgi Sistemleri, İstanbul: Çağlayan Kitabevi.

Türkiye İstatistik Kurumu, (TÜİK): Küçük ve Orta Büyüklükteki Girişim İstatistikler, 26.12.2022, (Çevrimiçi) (<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Kucuk-ve-Orta>)

Buyuklukteki-Girisim-Istatistikleri-2021-45685). =, 07.03.2023

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) (2017), KOBİ İstatistikleri 2017

Uludağ, İ. ve Serin, V. (1990). Türkiye’de Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayınları.

Uzunoğlu, S. ve Eniseler, A.G. (2005). Kişiliğin Biyolojisi, 1(2), 81- 90,

Varıcı, İ. (2007). “Muhasebe Bilgi Sisteminin Kurumsallaşma Üzerine Etkisi: Orta ve Doğu Karadenizdeki KOBİ’ler Üzerine Bir Uygulama”, Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.

Yağmurlu A. (2006). Elektronik Yayıncılık ve Çevrimiçi Makale Değerlendirme Sistemleri. Sağlık Bilimlerinde Süreli Yayıncılık Sempozyumu. Ankara: TÜBİTAK-ULAKBİM Yayınları. 75-79.

Yanık, A. ve Yanık, G. (2017). Mobil Yazılımlar ve Muhasebe Bilgi Sisteminin Güvenliği. (1. Basım). Kocaeli: Umuttepe Yayınları.

Yazıcı, N. (2010). "Bir Bilgi Sistemi Olarak Muhasebenin KOBİ’lerin Yönetim Kararlarına Etkisi: Erzurum Araştırması". Muhasebe ve Finansman Dergisi, 202-212.

Yelkikalan, N. (2006). “Aile Şirketlerinde Çatışma ve Bir Çözüm Önerisi: Stratejik Planlama”, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 12: 2/195209.

Yereli, A.N. (2007). “Muhasebe Bilgi Sistemlerinin Risk Yönetimine Yönelik Bir Araştırma”, Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi, Sayı 23, 15-32.

Yerlikaya, G. (2014). Türkiye’de Yap-İşlet-Devret Modeli Çerçevesinde Görevli Şirkete Tanınan Yatırım Dönemi ve Proje Kapsamında Katma Değer Vergisi İstisnası. Journal of Istanbul University Law Faculty ,71 (2) , 1-10

Yılmaz, Ö. (2010). "Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerin (KOBİ) Yönetiminde Muhasebe Bilgi Sisteminin Yeri ve Önemi (Ankara Tekstil İşletmeleri Örneği)". Gazi Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İşletme Eğitimi Ana Bilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Ankara.

Yörük, N. ve Ban, Ü. (2003). KOBİ’lerin Finansman Sorunları ve Finansman Sorunlarının Kaynaklarının Belirlenmesine Yönelik Uygulama, Ankara: Gazi Kitabevi.4-5.

Yüksel, S. (2014). KOBİ’lerin Yönetim ve Organizasyon Sorunları: TRB-1 Bölgesindeki İşletmelerde Bir Araştırma, (Yüksek Lisans Tezi). Bingöl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

World Trade Organization. (2016). World Trade Report 2016: Levelling the trading field forSMEs.

https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/world_trade_report16_e.pdf

EKLER

EK 1: Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerde MBS Yeterliliği Görüşme Formu

KOBİLERDE MUHASEBE BİLGİ SİSTEMİNİN KULLANILMA YETERLİLİĞİ

Değerli Katılımcı,

Bu anket çalışması, “MUHASEBE BİLGİ SİSTEMİNİN KÜÇÜK VE ORTA BÜYÜKLÜKTEKİ İŞLETMELERDE KULLANILMA YETERLİLİĞİ VE KONYA’DA FAALİYET YÜRÜTEN KOBİ’LER ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA” başlıklı yüksek lisans tez çalışması için yapılmaktadır. Vereceğiniz bilgilerin bu çalışmaya önemli katkılar sağlayacağı düşüncesindeyiz. Bu nedenle ankete vereceğiniz cevaplar ve görüşler bilimsel bir çalışmaya esas oluşturacağı için lütfen anket formunu dikkatle okunarak bütün soruların cevaplanması önem arz etmektedir. Lütfen seçenekler arasında size göre en doğru olanı işaretleyiniz.

Değerli görüşlerinizden dolayı teşekkür ederiz.

Prof.Dr. Fehmi KARASİOĞLU

Sefa Nur TUNCER

Yüksek Lisans Öğrencisi

1. Ankete Katılan İşletmelerin Hukuki Yapısı

-Şahıs İşletmesi - Limited İşletme -Anonim İşletme

2. Ankete Katılan İşletmelerin Faaliyet Alanı

-Metal- Döküm -Makine İmalat -Tarım Alet ve Makineleri -Gıda
-Plastik- Ambalaj -Otomotiv -Demir- Çelik -Diğer:

3. Ankete Katılan İşletmelerin Üretim Şekli

-Seri Üretim -Siparişe Dayalı Üretim -Diğer:

4. Ankete Katılan İşletmelerin Çalışan Sayısı

-1-10 -11-50 -51-100 -100 +

5. Ankete Katılan İşletme Yöneticilerinin Yaşları

-20-30 -31-40 - 41-50 -51+

6. Yönetim Kararlarında Muhasebe Bilgi Sistemi Verilerinin Kullanılması

-Hiçbir Zaman -Nadiren -Bazen -Çoğu kez -Her zaman

7. KOBİ'lerin Hukuki Yapıları Muhasebe Bilgi Sisteminin kullanılma

yeterliliğini etkilemektedir.

-Kesinlikle Katılmıyorum -Katılmıyorum -Kararsızım -Katılıyorum -Kesinlikle Katılıyorum

8. KOBİ'lerin Faaliyet Alanı Muhasebe Bilgi Sisteminin kullanılma yeterliliğini etkilemektedir.

-Kesinlikle Katılmıyorum -Katılmıyorum -Kararsızım -Katılıyorum -Kesinlikle Katılıyorum

9. KOBİ'lerin Üretim Şekli Muhasebe Bilgi Sisteminin kullanılma yeterliliğini etkilemektedir.

-Kesinlikle Katılmıyorum -Katılmıyorum -Kararsızım -Katılıyorum -Kesinlikle Katılıyorum

10. KOBİ'lerin İstihdam Sayısı Muhasebe Bilgi Sisteminin kullanılma yeterliliğini etkilemektedir.

-Kesinlikle Katılmıyorum -Katılmıyorum -Kararsızım -Katılıyorum -Kesinlikle Katılıyorum

11. KOBİ Yöneticilerinin Yaşları Muhasebe Bilgi Sisteminin kullanılma yeterliliğini etkilemektedir.

-Kesinlikle Katılmıyorum -Katılmıyorum -Kararsızım -Katılıyorum -Kesinlikle Katılıyorum

12. Muhasebe bilgileri için kullanılacak teknolojik yenilikler muhasebe bilgi sisteminin kullanım etkinliğini arttırmaktadır.

-Kesinlikle Katılmıyorum -Katılmıyorum -Kararsızım -Katılıyorum -Kesinlikle Katılıyorum

13. Muhasebe bilgi sisteminin KOBİ'lerde kullanılması rekabet avantajı sağlamaktadır.

-Kesinlikle Katılmıyorum -Katılmıyorum -Kararsızım -Katılıyorum -Kesinlikle Katılıyorum

14. Muhasebe bilgi sisteminden elde edilen bilgiler diğer birimlerde (pazarlama, üretim vb.) kullanılmaktadır.

-Kesinlikle Katılmıyorum -Katılmıyorum -Kararsızım -Katılıyorum -Kesinlikle Katılıyorum

15. Muhasebe biriminde bilgi aktarımında sorunlar yaşanmaktadır.

-Kesinlikle Katılmıyorum -Katılmıyorum -Kararsızım -Katılıyorum -Kesinlikle Katılıyorum

16. İşletmemizde muhasebe bilgi sisteminin alt sistemleri kullanılmaktadır.

-Kesinlikle Katılmıyorum -Katılmıyorum -Kararsızım -Katılıyorum -Kesinlikle Katılıyorum

17. Muhasebe bilgi sistemi beklenmedik durumlar karşısında uyarı vermektedir.

-Kesinlikle Katılmıyorum -Katılmıyorum -Kararsızım -Katılıyorum -Kesinlikle Katılıyorum

18. Muhasebe bilgi sisteminden kurum içi raporlar düzenlenmektedir.

-Kesinlikle Katılmıyorum -Katılmıyorum -Kararsızım -Katılıyorum -Kesinlikle Katılıyorum

19. Muhasebe bilgi sisteminden kurum dışı raporlar düzenlenmektedir.

-Kesinlikle Katılmıyorum -Katılmıyorum -Kararsızım -Katılıyorum -Kesinlikle Katılıyorum

20. Muhasebe bilgi sistemi hataları önlemektedir.

-Kesinlikle Katılmıyorum -Katılmıyorum -Kararsızım -Katılıyorum -Kesinlikle Katılıyorum

21. Muhasebe bilgi sistemi hileleri önlemektedir.

-Kesinlikle Katılmıyorum -Katılmıyorum -Kararsızım -Katılıyorum -Kesinlikle Katılıyorum

22. Karar verme sürecinde, muhasebe bilgi sisteminden elde edilen bilgilerden yararlanılmaktadır.

-Kesinlikle Katılmıyorum -Katılmıyorum -Kararsızım -Katılıyorum -Kesinlikle Katılıyorum

23. Muhasebe bilgi sistemi yeni teknolojilere uyumlu çalışmaktadır.

-Kesinlikle Katılmıyorum -Katılmıyorum -Kararsızım -Katılıyorum -Kesinlikle Katılıyorum

24. Muhasebe bilgi sisteminin işletmede kalitenin artmasına etkileri bulunmaktadır.

-Kesinlikle Katılmıyorum -Katılmıyorum -Kararsızım -Katılıyorum -Kesinlikle Katılıyorum

25. Muhasebe bilgi sistemi işletmede verimin artmasına katkı sağlamaktadır.-
Kesinlikle Katılmıyorum -Katılmıyorum -Kararsızım -Katılıyorum -Kesinlikle Katılıyorum

26. Muhasebe bilgi sisteminde üretilen bilgiler yönetsel kararların etkilerini artırmaktadır.
-Kesinlikle Katılmıyorum -Katılmıyorum -Kararsızım -Katılıyorum -Kesinlikle Katılıyorum

27. Teknoloji muhasebe bilgi sisteminde üretilen bilgilerin güvenilirliğinin artmasına neden olmaktadır.
-Kesinlikle Katılmıyorum -Katılmıyorum -Kararsızım -Katılıyorum -Kesinlikle Katılıyorum

28. Muhasebe bilgi sistemi işletmedeki bilgilere rahatça erişimi sağlamaktadır.
-Kesinlikle Katılmıyorum -Katılmıyorum -Kararsızım -Katılıyorum -Kesinlikle Katılıyorum

29. Muhasebe bilgi sistemi sayesinde işletmenin durumu rahatlıkla görülmektedir.
-Kesinlikle Katılmıyorum -Katılmıyorum -Kararsızım -Katılıyorum -Kesinlikle Katılıyorum

30. Muhasebe bilgi sistemi sayesinde denetim faaliyetleri kolaylaşmaktadır.
-Kesinlikle Katılmıyorum -Katılmıyorum -Kararsızım -Katılıyorum -Kesinlikle Katılıyorum

31. Muhasebe bilgi sisteminin olası suiistimalleri engellemede olumlu etkileri bulunmaktadır.
-Kesinlikle Katılmıyorum -Katılmıyorum -Kararsızım -Katılıyorum -Kesinlikle Katılıyorum

EK 2: Etik Kurul Kararı

Evrak Tarih ve Sayısı: 03.11.2022-E.398015

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dekanlığı

Sayı : E-22752295-622.03-39801
Konu: Sefa TUNCER

03.11.2022

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 18.10.2022 tarihli, 384938 sayılı yazı

İlgi yazınızla Etik Kuruluna müracaat eden, Enstitünüz İşletme Anabilim Dalı Muhasebe Finansman Bilim Dalı 194927021007 Numaralı Tezli Yüksek Lisans II.Öğretim programı öğrencisi Sefa TUNCER'in “ **Muhasebe Bilgi Sisteminin Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerde Kullanılma Yeterliliği Konya'da Faaliyet Yürüten KOBİ'ler Üzerine Bir Araştırma**” konulu müracaatı Bilimsel Etik değerlendirme Kurulumuzun 01.11.2022 tarih ve 16/2022-167 sayılı kararı ile Uygun görülmüştür.

Gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Mehmet GÖKÜŞ
Dekan